

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za povijest umjetnosti

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti

Katedra za muzeologiju

VALORIZACIJA KULTURNE BAŠTINE

PARKA PRIRODE MEDVEDNICA I PRIJEDLOG

KULTURNO-TURISTIČKE RUTE

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Franko Ćorić, doc.

Komentor: dr. sc. Darko Babić, doc.

Student: Iva Klarić

Zagreb, 2016.

UNIVERSITY OF ZAGREB
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
Department of History of Art
Department of Information and Communication Sciences
Sub-Department of Museology

**VALORISATION OF THE CULTURAL HERITAGE
OF MEDVEDNICA NATURE PARK AND SUGGESTED
CULTURAL TOUR**

M.A. Thesis

Supervisor: Franko Ćorić, PhD

Co-supervisor: Darko Babić, PhD

Student: Iva Klarić

Zagreb, 2016.

Temeljna dokumentacijska kartica

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za povijest umjetnosti
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti

Diplomski rad

VALORIZACIJA KULTURNE BAŠTINE PARKA PRIRODE MEDVEDNICA I PRIJEDLOG KULTURNO-TURISTIČKE RUTE

Iva Klarić

SAŽETAK

Grad Zagreb je u zadnjih desetak godina doživio velik porast broja turista, čime je stvorena potreba za proširenjem turističke ponude Grada, pa tako i njegove okolice. U skladu s trendovima u turizmu koji pokazuju da se turisti sve češće odlučuju za ekološki održivi turizam i žele uživati u ekološki prihvatljivom te društveno angažiranom tipu odmora, nameće se pitanje: može li Zagreb uz kulturnu ponudu dodatno ugoditi svojim gostima i izvući ih iz uskog centra grada? Prema rezultatima ankete Parka prirode Medvednica za 2012. godinu, 99% posjetitelja Parka je domaće stanovništvo, dok većinu posjetitelja utvrde Medvedgrad čine inozemni posjetitelji. Cilj ovog rada je pokušati stvoriti turistički proizvod koji bi privukao dio kulturnih turista grada Zagreba motiviranih promatranjem i uvažavanjem prirode i kulture koja dominira prirodnim područjima. Takav segmentirani proizvod stvorio bi novu turističku nišu koja bi mogla produljiti boravak turista u destinaciji, povećati njihovo zadovoljstvo i želju za ponovnim posjetom. U prvom dijelu rada, kulturna baština koja pripada području Parka prirode Medvednica, bit će valorizirana prema tipovima objekata te će njihova analiza biti podloga za izradu prijedloga kulturno-turističkog rute po Parku prirode Medvednica. U drugom djelu rada, kroz slične primjere iz Europe i svijeta, osmišljena je kulturno-turistička ruta, a način realizacije prilagođen je trenutnoj ponudi Parka prirode Medvednica i suvremenim potrebama posjetitelja Parka. Težište ove rute je kulturna interpretacija kao jedna od bitnijih funkcija upravljanja kulturnom baštinom, a istraživanje obuhvaća obradu navedenih objekata kroz različitu literaturu i dokumentaciju, njihov značaj i trenutno stanje te interpretaciju istih u kontekstu kulturno-turističke rute.

Rad je pohranjen u knjižnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Rad sadrži: 107 stranica, 65 slikovna priloga. Izvornik je na hrvatskom jeziku.

KLJUČNE RIJEČI: kulturna baština, Park prirode Medvednica, valorizacija, graditeljsko nasljeđe, kulturni krajolik, turizam, kulturno-turistička ruta

Mentori: doc. dr.sc. Franko Ćorić, doc. dr. sc. Darko Babić

Ocjenjivač: dipl. ing. arh., dr. sc. Zlatko Jurić, redoviti profesor

Datum prijave rada: 5. veljače 2015. godine

Datum predaje rada: 18. travnja 2016. godine

Datum obrane rada: 26. travnja 2016. godine

Ocjena: odličan (5)

Basic Documentation Card

University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences
Department of History of Art
Department of Information and Communication Sciences

M. A. Thesis

VALORISATION OF THE CULTURAL HERITAGE OF MEDVEDNICA NATURE PARK AND SUGGESTED CULTURAL ROUTE

Iva Klarić

ABSTRACT

In the last ten years the city of Zagreb has experienced an increase in the number of tourists, which has created the need to expand the tourist offer of the city and its surroundings. In line with the dominant trends in tourism showing more and more tourists opt for ecologically-sustainable tourism and want to enjoy an ecologically-acceptable and socially-engaged type of vacation, the following question arises: can Zagreb in addition to its cultural offers satisfy its visitors and draw them out of the city centre? According to a survey by the Medvednica Nature Park from 2012, 99% of its visitors are from the local population, while the majority of visitors to the Medvedgrad Castle are foreigners. The goal of this paper is to try to create a tourist product, which would attract some of these cultural tourists of the city of Zagreb whose motives are observing and appreciating the nature and culture, which dominates these natural areas. Such a segmented product would create a new tourist niche, which could lengthen the stay of tourists in the destination, increase their level of satisfaction and motivate them for repeated visits. The first part of the paper will include the valorisation of the cultural heritage of Medvednica Nature Park according to the types of objects, while their analysis will form the basis of a proposal of a cultural tourism route through the Medvednica Nature Park. The second part of the paper will include the creation of a cultural tourism route along with comparisons with similar endeavours in Europe and the rest of the world. Its realization is adjusted to fit the current tourism offer of the Medvednica Nature Park and the needs of modern visitors to the park. The focus of this route is cultural interpretation as one of the more important functions of cultural heritage management, and this will include research of the mentioned objects through consulting literature and documentation, analysing their importance and current state, as well as interpreting these objects in the context of the cultural tourism route.

The Thesis is deposited in the Faculty of Humanities and Social Sciences library.

The Thesis consists of 107 pages, 65 images. The Thesis is written in Croatian.

KEYWORDS: cultural heritage, Medvednica Nature Park, valorisation, architectural heritage, cultural landscape, tourism, cultural tourism routes

Supervisor: Franko Ćorić, PhD and Darko Babić, PhD.

Ocjenjivač: Zlatko Jurić, PhD.

Application date: 5 February 2015.

Submission date: 18 April 2016.

Thesis defence date: 26 April 2016.

Thesis grade: excellent (5)

SADRŽAJ

UVOD	1
1. KULTURNA BAŠTINA PARKA PRIRODE MEDVEDNICA.....	3
1.1. OSNOVNI POJMOVI KULTURNE BAŠTINE	4
1.2. KULTURNI KRAJOLIK PARKA PRIRODE MEDVEDNICA	6
1.3. UGROŽENOST I ZAŠTITA GRADITELJSKOG NASLJEĐA.....	8
2. ANALITIČKA I PLANSKO-PROJEKTN A OBRADA.....	10
2.1. POVIJESNI REZIDENCIJALNI OBJEKTI	15
2.2. SAKRALNI OBJEKTI.....	25
2.3. PLANINARSKI DOMOVI I KUĆE	41
2.4. LOVAČKI DOMOVI I ŠUMSKE LUGARNICE.....	63
2.5. PLANINARSKA SKLONIŠTA I MLINOVI.....	71
2.6. SPECIFIČNI OBJEKTI I LOKALITETI	74
3. PRIMJERI IZ EUROPE I SVIJETA	84
3.1. BARCELONA I SERRA DE COLLSEOLA	84
3.2. VANCOUVER I MT SEYMOUR.....	86
4. PRIJEDLOG KULTURNO-TURISTIČKE RUTE	88
4.1. TURIZAM I RAZVOJ MOBILNIH APLIKACIJA	88
4.2. TRENUTNA PONUDA PARKA PRIRODE MEDVEDNICA	89
4.3. DODATNA KULTURNO-TURISTIČKA RUTA.....	94
ZAKLJUČAK.....	98
LITERATURA	100
POPIS SLIKOVNIH PRILOGA	106

UVOD

Planina Medvednica smještena je sjeverno od grada Zagreba i s najvišim vrhom Sljemenom visine 1035 metra, deseti je najviši vrh u Hrvatskoj. U *Planu upravljanja Parkom prirode Medvednica* iz 2010. godine, navodi se da su na inicijativu članova Hrvatskog planinarskog društva već 1894. godine zaštićena pojedina šumska područja, dok je 1963. godine, s ciljem sprječavanja eksploatacije šuma, Republički zavod za zaštitu prirode zaštitio osam posebnih rezervata šumske vegetacije u Parku.¹ Najснаžнија zaštita uslijedila je 1981. godine *Zakonom o proglašenju zapadnog dijela Medvednice parkom prirode* koji je izglasao Sabor Republike Hrvatske.²

Od 2000. godine Parkom upravlja Javna ustanova Park prirode Medvednica, a deset godina kasnije površina Parka je umanjena za gotovo 5 000 hektara zbog neprimjerene i nedopuštene gradnje te rastućeg broja stanovnika unutar granica Parka prirode.³

Odnos Zagreba i Medvednice 1988. godine Slavko Dakić je predstavio kao kontrast prirodnog kompleksa i velikog prostora izgrađene urbane sredine Zagreba na brežuljcima i u nizini.⁴ Imajući u vidu sve izraženiju valorizaciju značenja prirodne okoline u današnjem svijetu, grad Zagreb se smjestio na izuzetno pogodnom prostoru koji karakterizira raznolikost prirodne sredine, od ravnice uz Savu do vrhova Medvednice.⁵ Upravo zbog toga je nužno očuvanje fizionomije Medvednice, kao prirodnog kompleksa i maksimalno valoriziranje i prezentiranje prostora Medvednice kao prostora prirode. Zbog zapuštenosti i neopremljenosti objekata i vanjskih prostora postojećih lokaliteta na Medvednici, njihovo uređenje i održavanje je važnije od gradnje novih objekata, naglasio je Dakić.⁶

S odmakom od gotovo 30 godina, problemi koje navodi Dakić i dalje su prisutni, od problema koncentriranosti objekata, sadržaja i korištenja na području uz sam vrh Medvednice, do dugogodišnjeg nedovoljnog ulaganja u određene objekte u Parku, koji su doveli do zapuštenosti, nedostatka infrastrukture i neopremljenosti.⁷ Većina njih, međutim, uz dodatne investicije i bolju organiziranost, bila bi pogodna za povremeni ili trajniji boravak.

¹ Plan upravljanja PP Medvednica, 2010: 9

² Narodne novine (dalje u tekstu NN) br. 24/1981, čl. 1

³ Plan upravljanja PP Medvednica, 2010: 9

⁴ Dakić, 1988: 10

⁵ Isto

⁶ Isto

⁷ Isto

Svrha i cilj ovog diplomskog rada su sagledavanje kulturne baštine koja pripada teritoriju Parka prirode Medvednica i valorizacija iste prema analitičkoj i projektno-planskoj obradi u dionicama koje je odredio Tomislav Marasović u knjizi „*Aktivni pristup graditeljskom nasljeđu*“ te oblikovanje kulturno-turističke rute koja obuhvaća neke navedenu graditeljsku baštinu Parka. Potpuna analitička obrada svih objekata kulturne baštine nadilazi mogućnosti ovog rada i ponuđeni su samo osnovni podaci o objektima, koji nisu dovoljna podloga za bilo kakvu projektnu izradu. Prikupljeni podaci o graditeljskom nasljeđu Parka korišteni su u drugom dijelu rada, koji predlaže kulturno-turističku rutu koja obuhvaća graditeljsko nasljeđe spomenuto u obradi. Osmišljavanje rute potkrijepljeno je sličnim primjerima u Europi i svijetu koji podrazumijevaju veće gradove u čijem okruženju se nalazi zaštićeno prirodno područje, kao mjesto za rekreaciju stanovništva grada i kao eventualna destinacija za turiste.

Kompozicija rada osmišljena je kroz četiri glavna poglavlja. U prvom poglavlju objašnjeni su glavni pojmovi diplomskog rada i njihova primjena na geografsko područje koje se obrađuje. To podrazumijeva osnovne pojmove koje obuhvaća kulturna baština i vrijednosti koje ističe. Iduće potpoglavlje odnosi se na relativno mladi koncept kulturnog krajolika. Carl Sauer je prvi uveo pojam *kulturnog krajolika* (*cultural landscape*) kao područje postupno mijenjano čovjekovim kulturnim djelovanjem, a 1992. godine omogućeno je uključivanje krajolika na listu *UNESCO-vog Svjetskog nasljeđa* kao dobara koja nisu ni čisti prirodni niti kulturni oblik, odnosno sadrže vrijednosti i jedne i druge vrste, što je svakako slučaj Parka prirode Medvednica.⁸ Kulturna baština Parka prirode Medvednica obuhvaća mnoge vrijednosti, međutim u ovom radu glavna tema je graditeljsko nasljeđe, pa je tako iduće potpoglavlje posvećeno zaštiti i razlozima ugroženosti istog. S navedenom temom prelazi se na novo poglavlje rada koje predstavlja analitičku i plansko-projektnu obradu objekata kulturne baštine Parka. Navedena obrada pružit će osnovni povijesni prikaz, trenutno stanje te planove i projekte za pojedinačne objekte koji se nalaze unutar Parka prirode Medvednica. Pojedini objekti uklopljeni su u kulturno-turističku rutu koja se može prezentirati u sklopu mobilne aplikacije. Zato je na početku posljednjeg poglavlja najprije objašnjena uloga novih tehnologija u turizmu i općenito, te kako mobilne aplikacije mogu dati podršku destinacijama u privlačenju turista sadržajem koji će ih zainteresirati za obilazak lokalnih znamenitosti. Takva interpretacija djelomično je ostvarena u projektu „Medvednicom na dva kotača” iz 2013. godine, a dodatak tome projektu je predložena kulturno-turistička ruta u zadnjem potpoglavlju.⁹

⁸ Dumbović Bilušić, 2015: 32

⁹ http://www.stari.pp-medvednica.hr/Medvednica_hr/Medvednica_ponuda_bicstaze.htm, pregledano 5. veljače 2016.

1. KULTURNA BAŠTINA PARKA PRIRODE MEDVEDNICA

Zaštićena područja parkova prirode u Hrvatskoj definirana su kao prostori prirodnog ili dijelom kultiviranog područja s ekološkim obilježjima međunarodne ili nacionalne važnosti, a u takvim prostorima je najvažnija upravo prirodna vrijednost, koja se očituje u ukupnoj očuvanosti biološke i krajobrazne raznolikosti područja.¹⁰ No, zaštićenim područjima parkova prirode uz prirodne vrijednosti, arhitekt i urbanist Mladen Obad Šćitaroci pridaje i razne nematerijalne vrijednosti.¹¹ Poput obrazovnih vrijednosti, prepoznatih u svojstvu prirode da prosvjećuje posjetitelje, podsjećajući na neraskidiv odnos čovjeka i prirodnog okoliša i nadahnjujući ljude da se s poštovanjem odnose prema prirodi koja ih okružuje. Zatim umjetničke vrijednosti, sadržane u prirodnim vrijednostima zaštićenog područja koje nadahnjuju ljudsku maštu u kreativnom stvaranju. Rekreativne vrijednosti zaštićenog područja očituju se u povezanosti čovjeka s prirodom kroz vježbu koja pozitivno utječe na psihofizičko zdravlje i obnovu tijela, uma i duha. Istraživačko-promatračke vrijednosti prepoznate su u mogućnosti praćenja stanja zaštićenog područja i značajnih očuvanih prirodnih predjela, što, kao znanstveno istraživanje, stvara podlogu i mogućnost za zaštitu. I naposljetku, prepoznate su kulturne vrijednosti koje se očituju kroz obilježja koja različite društvene grupe, tradicije, vjerovanja ili vrijednosni sustavi pridaju tome području te upotpunjuju ljudsku potrebu za razumijevanjem i povezivanjem s prirodnim okruženjem.

Park prirode Medvednica je jedan od rijetkih primjera ulaska parka prirode u glavni grad, stvarajući prostor u kojem se prirodne i kulturno-povijesne vrijednosti međusobno isprepliću i uvjetuju. Suživot Medvednice i ljudi može se pratiti od prvih tragova čovjeka na Medvednici prije oko 45 000 godina, kada su neandertalski lovci obitavali u špilji Veternici, a ostaci materijalne baštine dokazuju kontinuiranu prisutnost čovjeka na planini i u njezinu podnožju sve do danas.¹² Mnogi arheološki lokaliteti i graditeljski sklopovi svjedoče o bogatstvu kulturne baštine Parka i naročito bogatom graditeljskom nasljeđu, a kao glavne skupine mogu se podijeliti na velike rezidencijalne objekte, sakralne objekte, planinarske domove i kuće, lovačke domove i lugarnice, planinarska skloništa, mlinove te ostale specifične objekte i lokalitete.

¹⁰ NN br. 70/2005, čl. 13

¹¹ Obad Šćitaroci, 2008: 21

¹² U istraživanju špilje Veternice valja istanuti akademika Mirka Maleza i njegovu obimnu monografiju *Pećina Veternica u Medvednici: I. Opći speleološki pregled. II. Stratigrafija kvartarnih taložina* izdanu 1965. godine; a u 2016-oj godini bit će predstavljena najnovija monografija o Veternici (<http://www.zagrebinfo.hr/spilja-dobiva-novu-rasvjetu-signalizaciju-videonadzor-ceka-se-jedino-budenje-sismisa/>, pregledano 15. ožujka 2016.)

1.1. OSNOVNI POJMOVI KULTURNE BAŠTINE

Kultura je vrlo široki pojam koji obuhvaća ukupnost tvorbi ili pojava u materijalnom i duhovnom životu svakoga naroda i čovječanstva u cjelini, a pod pojmom baštine podrazumijeva se nasljeđe koje preci ostavljaju potomcima.¹³ Kulturnu baštinu čine nepokretna kulturna dobra koja su nastala ljudskim radom od prapovijesti do danas, a podrazumijevaju se pod pojmom graditeljskog nasljeđa ili baštine, dok pokretna kulturna baština obuhvaća sva druga ostvarenja likovne i primijenjene umjetnosti (umjetnički obrt, kiparstvo, slikarstvo), također nastale djelovanjem čovjeka. Nepokretna kulturna dobra, odnosno graditeljsko nasljeđe Marasović dijeli na: **graditeljske cjeline** (gradske i ruralne, povijesni gradovi, naselja i četvrti); **povijesne građevine** (pojedinačne ili skupine, dijele se na kulturne, vojne, civilne, javne zgrade, tvrđave, dvorce, spomenike, privatne stambene zgrade...) te na **arheološka nalazišta** i **skupine građevina** ili širih prostora (memorijalni spomenici, prostori vrtne arhitekture). Vrijednosti graditeljskog nasljeđa sukladno njegovim osobinama prema Marasoviću mogu biti sljedeće:

- **povijesna vrijednost** – povezanost uz određeni događaj ili znamenitu osobu, odražavanje povijesnog kontinuiteta ili povijesni dokaz postojanja naselja, grada ili naroda
- **vrijednost starosti** – svjedočanstvo o dugom vremenskom postojanju
- **umjetnička vrijednost** – sadržajnost općeprihvaćene likovne i estetske domete
- **ambijentalna vrijednost** – doprinos ugođaju sredine u kojoj se nalazi graditeljsko nasljeđe
- **urbanistička vrijednost** – graditeljsko nasljeđe kao cjelina pokazuje sklad organiziranog naseobinskog života te određene kvalitete u obliku, strukturi i općenitoj slici grada ili naselja, odnosno njihova položaja u širem krajoliku
- **vrijednost izvornosti** – graditeljsko djelo sadrži originalne elemente, sagledive u društvenim i tehničkim znanostima
- **vrijednost rijetkosti** – graditeljsko nasljeđe izražava atipičnost i iznimnu pojavu u odnosu na druge slične elemente na nekom prostoru ili u nekom razdoblju
- **vrijednost reprezentativnosti** – predstavlja osobine graditeljskog djela na nekom prostoru ili u nekom razdoblju

¹³ Marasović, 2001: 9

- ***vrijednost cjelovitosti*** – izražava jedinstvenost funkcija i oblika graditeljskog nasljeđa.¹⁴

Marasović smatra da se, s obzirom na ulogu u današnjem životu, graditeljska baština može vrednovati u nekoliko različitih vidova aktualnog značenja.

Kao element kulturne baštine, graditeljsko nasljeđe stoga može imati:

- ***znanstvenu vrijednost*** – kao prostor raznolikog znanstvenog interesa, arheološkog, povijesnog, umjetničkog, arhitektonskog, građevinskog ili nekog drugog značenja iz područja znanosti
- ***odgojno-obrazovnu vrijednost*** – zbog raznovrsne edukativne prirode kulturnoga dobra
- ***kulturne vrijednosti*** – kroz izvornu ili suvremenu uporabu povijesne cjeline ili građevine
- ***kultne vrijednosti*** – uloga religije u životu svakog naroda i čovječanstva u cjelini
- ***gospodarske vrijednosti*** – kroz privredno korištenje graditeljskog nasljeđa kao dio značajnih turističkih resursa pojedinog područja.¹⁵

Sneška Quaadvlieg-Mihailović ističe da je graditeljska baština, kao dio kulturnog nasljeđa, najviše prisutna među turističkim resursima u svijetu i u Hrvatskoj, pa je i primjereno vrednovanje toga vida kulturnih dobara najuže povezati s turističkim planovima, programima i turističkoj djelatnosti u cjelini.¹⁶ Nadalje, Quaadvlieg-Mihailović dodaje da to svakako uključuje obrazovanje turističkih djelatnika o kulturnim resursima, kao sastavnom dijelu unapređenja turističke struke, a na taj način se proširuje krug njezinih poznavatelja i samim time sudionika u zaštiti. Baština koja pripada nekome gradu ili mjestu, njegovim stanovnicima daje osjećaj pripadnosti, osjećaj posebnosti, osjećaj zajedništva te kulturna baština zapravo postaju vezivo društvene integracije.¹⁷ Osnovna kvaliteta današnjeg življenja je život na prostoru koji ima povijest, tradiciju, korijene, kulturu, odnosno, čitavo okruženje zapravo daje dodatnu vrijednost prostoru u kojemu se živi. Upravo zbog toga je ključno prepoznati i vrednovati baštinu, kako bi se u nju moglo ulagati i to u skladu s najvišim standardima prakse.¹⁸

¹⁴ Marasović, 2001: 11

¹⁵ Isto, str. 12

¹⁶ Quaadvlieg-Mihailović, 2012: 89

¹⁷ Isto

¹⁸ Isto

1.2. KULTURNI KRAJOLIK PARKA PRIRODE MEDVEDNICA

U knjizi „*Krajoblik kao kulturno nasljeđe*“ Biserka Dumbović Bilušić krajoblik definira kao kulturnu tvorevinu koja je nastala u suživotu čovjeka i prirode, kao sustav stvoren međudjelovanjem prirodnog okoliša te društvenih, gospodarskih i kulturnih snaga određene društvene zajednice, kako ga.¹⁹ Krajoblici su oblikovani kroz stoljeća kao rezultat ljudske intervencije u određenom prostoru, a izravno su povezani s graditeljskim nasljeđem urbanih i ruralnih cjelina, pojedinačnim građevinama, arheološkim i memorijalnim područjima u prostoru.²⁰ Postoje krajoblici u kojima su još uvijek očuvani tradicijski prostorni odnosi, povijesni krajoblični uzorci i način korištenja, a upravo oni predstavljaju krajoblike koji reprezentiraju tradiciju i vrijednosti prošlih naraštaja.²¹ Međutim takvi krajoblici nisu u dovoljnoj mjeri prepoznati, vrednovani ni zaštićeni, a najčešće su zapušteni i neprimjereno korišteni, kao što je slučaj s mnogim dijelovima Parka prirode Medvednica. Uzrok tome su stalne promjene krajoblika uslijed djelovanja prirode i čovjeka, a izazov koji se postavlja u današnje doba je kako omogućiti promjene koje će poštovati bitna svojstva krajoblika i stvoriti nove vrijednosti.²²

Dumbović Bilušić smatra kako prepoznavanje karaktera i vrijednosti krajoblika kao i njegova zaštita i planiranje nisu sami sebi svrha, već su potrebni da bi se odredili načini upravljanja prostorom i mogućnosti unapređenja stanja radi uravnoteženog prostornog i gospodarskog razvoja. Zaštita vrijednosti kulturnog i prirodnog nasljeđa sadržanog u krajobliku usmjerava se na održivost postojećih, a suprotstavljena je prekomjernom širenju gradnje i pritiscima razvoja turizma i ostalih suvremenih sadržaja.²³ Krajoblik je homogeno područje sastavljeno od komponenti i procesa kojima se održavaju odnosi između čovjeka i njegova okoliša, a sastavnice krajoblika mogu se podijeliti u osnovne grupe u nastavku:

- ***prirodne sastavnice***: klima, reljef, geološki sastav, tlo, vegetacija

kulturne (antropogene) sastavnice: naselja i građevine, sustavi prometnica, poljodjelske površine i korištenje prostora tijekom povijesnih razdoblja, arheološki slojevi

¹⁹ Dumbović Bilušić, 2015: 11

²⁰ Isto

²¹ Isto

²² Isto

²³ Isto, str. 12

- **oblikovne (fizionomsko-morfološke) sastavnice:** mjerilo, proporcije, linije razgraničenja, dominante u krajoliku, oblici, boje, vizure, uzorci krajolika
- **nematerijalne, osjetilne, perceptivne sastavnice:** asocijativne, duhovne, identitet, simboli, običaji, literatura, glazba, osjećaj prostora i dr.²⁴

Nabrojene sastavnice predstavljaju kulturno nasljeđe kao grupu resursa nasljeđenih iz prošlosti koje ljudi prihvaćaju kao izraz njihovih stalno razvijajućih vrijednosti, vjerovanja, znanja i tradicija. Nasljeđe je sve što ljudi žele očuvati, zaštititi, sabrati i prenijeti budućim naraštajima, a pri tome temeljnu ulogu ima prepoznavanje, jer nasljeđene pojave, građevine i tvorevine postaju kulturnim nasljeđem tek postupkom njihova prepoznavanja. U identificiranju vrijednosti područja Medvednice, polazi se od najvećeg urbanog područja u blizini, grada Zagreba. Prema Sanji Šaban, takva povijesna urbana cjelina kao najupečatljiviji element prostora i nositelj funkcionalne organizacije, ostavlja ruralna područja na margini prostornog planiranja i ona postupno gube svoja povijesna i prostorna obilježja.²⁵

Na području Parka prirode Medvednica, ističe Šaban, očuvano je tek nekoliko povijesnih sela i zaselaka s prirodnim okolišem, na rubnim i manje pristupačnim dijelovima gradskog područja, a slika krajolika u podsljemenskom području znatno je izmijenjena.²⁶ Velikim dijelom zbog širenja građevinskih područja naselja i intenzivne izgradnje, ali i neodgovarajuće brige i održavanja, posebno objekata tradicijske baštine. Međutim, specifični kulturni krajolik Parka prirode Medvednica obilježavaju visoki stupanj očuvanosti i vrijednosti prirodnih i antropogenih elemenata prostora te izrazita vizualna, estetska, ambijentalna, sociološka i asocijativna obilježja.²⁷ Prostor još uvijek sadrži prepoznatljiv i čitljiv povijesni kontinuitet naseljenosti, specifičnih funkcija i načina korištenja, no uz nužnu uspostavu uravnoteženog odnosa između izvornih povijesnih oblika graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih pojava. Stoga je potrebno osigurati da svi zahvati na nepokretnim kulturnim dobrima i ostalim činiteljima kulturno-povijesnog identiteta prostora Parka prirode Medvednica, slijede načelo očuvanja kulturno-povijesnog identiteta prostora i afirmaciju tradicijskih i kulturno-povijesnih vrijednosti s ciljem uspostave kvalitetnih i usklađenih odnosa u prostoru, te tradicionalnih i njima kompatibilnih funkcija i sadržaja.²⁸

²⁴ Dumbović Bilušić, 2015: 41

²⁵ Šaban, 2011: 1

²⁶ Isto

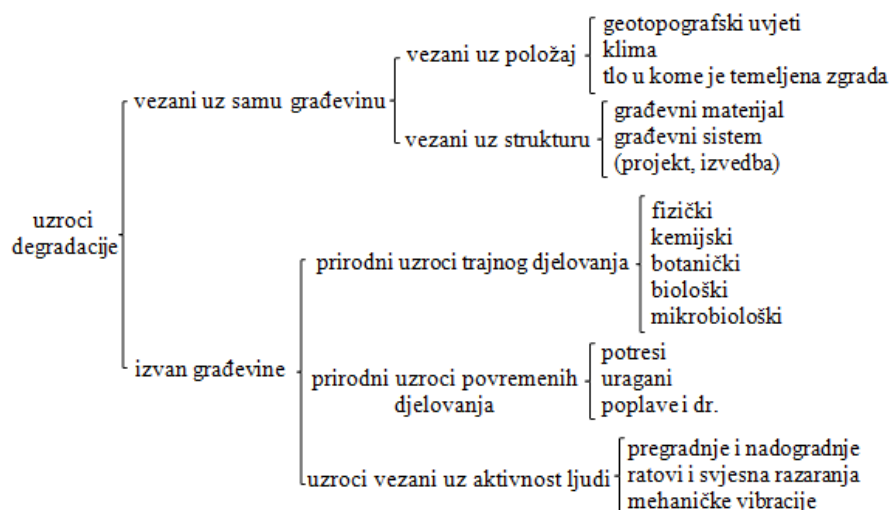
²⁷ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: uvod

²⁸ Isto

1.3. UGROŽENOST I ZAŠTITA GRADITELJSKOG NASLJEĐA

Prostor je složena cjelina od posebnog značenja, ističe povjesničar umjetnosti Ratko Vučetić, pri čemu je baština mjerilo njegove vrijednosti i nosilac identiteta, te je zato bitno naglasiti važnost zaštite i obnove povijesnih sustava prostorne organizacije i graditeljskog nasljeđa, kao temeljnih ciljeva gospodarenja prostorom.²⁹ Provođenje sustava zaštite mora se provoditi integralno od istraživanja do prezentacije i određenja funkcija uz suradnju povjesničara umjetnosti, arhitekata i drugih uključenih i zainteresiranih struka, a za spomenike ne smije biti odlučujuća gospodarska vrijednost, već gospodarska uspješnost upravo ovisi o kvaliteti zaštite prostornog nasljeđa.³⁰

Zapuštenost graditeljskog nasljeđa veoma je česta pojava, koja naročito posljednjih stoljeća pogađa mnoge povijesne cjeline, a uzrokovana je promjenama u socijalnoj strukturi stanovništva, te s time u vezi i ekonomskom degradacijom povijesnih i ostalih prostora.³¹ Uzroci propadanja graditeljskog nasljeđa su mnogobrojni, a očituju se u potpunom ili djelomičnom rušenju objekata, nadogradnji i pregradnji, promjeni namjene i slično. Prema Tomislavu Marasoviću uzroci degradacije mogu se podijeliti na: dugotrajne (djeluju od samog trena nastajanja graditeljskog nasljeđa, to su klimatski uvjeti, djelovanje mikroorganizama, prirode i čovjeka) i trenutne (vezani su uz kataklizme, nepogode poput potresa, erupcije vulkana, poplava i sl.) te nove vrste uzroka (to su ekološki uzroci, brza i nagla urbanizacija, tehnološki razvitak...). Vrlo preglednu sistematizaciju uzroka degradacije za povijesne građevine donio je Gioacchino De Angelis d'Ossat, još 1972. godine.³²

²⁹ Vučetić, 2008: 4

³⁰ Isto, str. 4

³¹ Marasović, 1985: 87

³² Isto, str. 86

Spomenuti vanjski prirodni uzroci trajnog djelovanja odnose se na fizičke promjene na građevinama (samo dotrajalost građevine), kemijske (poput atmosferskog zagađenja), botaničke (razorno djelovanje biljaka-penjačica) te biološke i mikrobiološke (razni mikroorganizmi i insekti koji uništavaju drvenu građu), a za graditeljsko i umjetničko nasljeđe naročito je pogubno i djelovanje vlage.³³ Osim prirode i čovjek je često uzrokom uništavanja i degradacije kulturnih vrijednosti, ponajviše nepokretnog kulturnog nasljeđa, a ponekad su to svjesne, no mnogo češće nesvjesne akcije. Svjesne degradacije graditeljskog nasljeđa su vandalizam, rušenje iz ideoloških, političkih, vjerskih ili ekonomskih razloga, dok su nesvjesne nebriga u održavanju koja uzrokuje propadanje građevina, ili neprimjereno korištenje čime se također narušavaju izvorne vrijednosti.³⁴ Uz tradicionalne uzroke javljaju se i uzroci svojstveni vremenu veoma dinamičnog ekonomskog, urbanog i općedruštvenog razvitka, uzroci vezani uz gotovo revolucionarne promjene ljudskog habitata (izražene kroz naglu urbanizaciju i poremećaj socijalne ravnoteže povijesnih naselja); uz promjene ljudskog rada, koji se odražavaju na tipove ekonomskih aktivnosti; te uz povećanje slobodnog vremena, koje s razvojem turizma donosi stanovite pozitivne, ali i neke negativne posljedice za kulturna dobra.³⁵

Kroz temeljito istraživanje i znanstvenu obradu, naglašava Ivo Maroević, povijesna građevina može pružiti cijeli niz podataka, koji se mogu koristiti i za proučavanje nekih pitanja vezanih uz tehničku izvedbu zaštitnih i restauratorskih radova.³⁶ U nekim slučajevima do tih se podataka dolazi temeljitom analizom zidova i načina gradnje, a u nekim rjeđim prilikama, sam objekt može izravno pružiti podatak o zaštitnoj ili restauratorskoj intervenciji kroz natpise na samoj građevini.³⁷ Grafički izvori veoma često pružaju dragocjene podatke o nekoj intervenciji, jer ilustriraju stanje prije zaštitnog ili restauratorskog zahvata, pokazuju katkad izvorni projekt zaštite ili pak stanje neposredno nakon njegove realizacije.³⁸ Sve su to elementi valorizacije nepokretnog kulturnog dobra, kao temelja s kojeg se polazi da bi se u skladu sa zahtjevima života i sa zamisli kako će nasljeđe funkcionirati u budućnosti, odredile propozicije ponašanja i djelovanja prema kulturnom nasljeđu.³⁹

³³ Marasović, 1983: 14

³⁴ Isto, str. 16

³⁵ Isto, str. 17

³⁶ Isto, str. 19

³⁷ Isto

³⁸ Isto

³⁹ Isto

2. ANALITIČKA I PLANSKO-PROJEKTNJA OBRADA

Za revitalizaciju graditeljskog nasljeđa, njegovo očuvanje i redovito održavanje temeljni je preduvjet uključivanje istog u tokove današnjeg života, a pritom se najčešće ne radi o produženju i nastavku njihove prvobitne namjene, već o potrebi za adaptacijom kao posljedicom promjene načina života i neprilagođenosti za današnju namjenu.⁴⁰ U cilju pronalaska načina i metode koja će omogućiti korisnicima da unesu u građevinu elemente i uvjete današnjeg načina života, a da pritom izvorna građevina ne izgubi svoju povijesnu vrijednost, potrebno je prethodno napraviti temeljitu inventarizaciju i valorizaciju nepokretnih kulturnih dobara i sveukupnih kulturno-povijesnih, ambijentalnih i tradicijskih vrijednosti prostora.⁴¹

Ne postoji jedinstveni model konzervatorske procedure, s obzirom na to da u različitim zemljama postoje različiti propisi. Ipak se na temelju iskustava mnogih zemalja i na temelju preporuka međunarodnih organizacija može doći do načelnog postupka u pojedinim osnovnim dionicama. Tomislav Marasović u svojoj knjizi *Aktivni pristup graditeljskom nasljeđu* razlikuje četiri osnovne faze temeljitog pristupa svakoj intervenciji na povijesnim objektima. Ove faze se međusobno razlikuju po organizaciji izvođenja, vremenu trajanja i financijskim sredstvima potrebnima za izvršenje. Prva faza **popisno-registracijske obrade** ne zahtijeva posebno dugi rok izvršenja, niti obilna sredstva, a izvodi je služba zaštite kulturnih dobara.⁴² Glavne dionice u toj obradi su **stvaranje zaštitnog popisa** graditeljskog nasljeđa na temelju kojeg se rade razvojni planovi kojima se zaštićuje i vrednuje graditeljsko nasljeđe. Iduća dionica je **valorizacija preventivne zaštite** koja podrazumijeva stručni i znanstveni rad na osnovi zajednički utvrđenih kriterija kojima se utvrđuje vrijednost pojedinih dobara s gledišta njihovih svojstava (izvornosti, rijetkosti, reprezentativnosti, raznolikosti, cjelovitosti, ambijentalnih, pejzažnih i estetsko-umjetničkih vrijednosti), kao i njihovog znanstvenog, kulturnog, odgojno obrazovnog, rekreacijskog, privrednog i drugog društvenog značaja.⁴³ Na osnovi valorizacije moguće je izraditi i **kategorizaciju graditeljskog nasljeđa**, radi preventivne zaštite i svrstavanja nepokretnih kulturnih dobara prema osnovnim vrijednosnim skupinama.⁴⁴

⁴⁰ Bertol-Vrček; Veršić; Muraj, 2006: 124

⁴¹ Isto

⁴² Marasović, 1985: 58

⁴³ Isto, str. 59 - 65

⁴⁴ Isto, str. 65

Potom, prijedlog za **proglašenje** dobara graditeljske baštine izrađuju stručne službe te ga upućuju mjerodavnim društveno-političkim zajednicama u okviru kojih se nalazi graditeljsko nasljeđe koje se proglašava dobrom od općeg interesa.⁴⁵ Završni postupak u popisno-registracijskoj fazi očuvanja graditeljskog nasljeđa jest **registracija nepokretnih dobara** kao pravni akt koji upisom u katastre vode ovlašteni zavodi za zaštitu.⁴⁶

Druga faza u postupku očuvanja graditeljskog nasljeđa je **analitička i plansko-projektna obrada** kojom se na osnovi temeljite analize, uključujući i dijagnozu stanja u povijesnim ambijentima, određuju programi, planovi i projekti za očuvanje i uređenje graditeljskog nasljeđa. Obrada se sastoji od analize i dokumentacije zatečenog stanja; istraživanja i obrade prvobitnog stanja i razvitka povijesnih građevina i cjelina; proučavanja uzroka degradacije; znanstvene valorizacije i društvene verifikacije; te mogućih planova i projekata.⁴⁷ Nažalost, provođenje dubinske analitičke i plansko-projektne obrade kulturnih spomenika Parka prirode Medvednica nadilazi mogućnosti i obujam sveučilišnoga diplomskog rada te zahtjeva profesionalnu izradu tehničke dokumentacije i dubinske istraživačko-analitičke dokumentacije. Stoga je u skladu s mogućnostima odabrano nekoliko koraka u obradi koje je moguće izvršiti, u nadi da će se temeljita obrada s ciljem revitalizacije cjelokupne kulturne baštine Parka prirode Medvednica provesti u skoroj budućnosti.

Prva dionica analitičke i plansko-projektne obrade je **analiza i dokumentacija zatečenog stanja** koja se sastoji od dva osnovna dokumentacijska postupka. Najprije se izrađuje tehnička dokumentacija koja se zasniva na izradi arhitektonskih i fotografskih snimaka kao objektivno svjedočanstvo o stanju graditeljskog nasljeđa, a potom se direktnom metodom mjeri objekt ili cjelina te se indirektnom metodom snimanja izrađuju fotografski snimci, arhitektonski snimci, fotogrametrijski snimci, aerofotogrametrijski snimci (za arheološke ostatke), električne, magnetske, elektromagnetske, seizmičke, stratigrafske i druge prospekcije, uključujući i fotografske sonde (snimanje nalaza ispod zemlje).⁴⁸ Elaborat snimaka sastoji se od tlocrta svih katova, s krovovima, svih presjeka i svih fasada na kojima su grafički definirani svi detalji, uključujući i vjernu dokumentaciju kamenih zidova.⁴⁹

⁴⁵ Marasović, 1985: 66

⁴⁶ Isto, str. 68

⁴⁷ Isto, str. 68

⁴⁸ Isto, str. 69

⁴⁹ Isto, str. 67

Idući dokumentacijski postupak je istraživačko-analitička dokumentacija postojećeg stanja koja započinje inventarizacijom nasljeđa izrazito analitičkog karaktera, jer se sada dokumentacija sastoji od detaljnih podataka prilagođenih specifičnim potrebama svakog pojedinog područja.⁵⁰

Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka povijesnih građevina i cjelina, neizostavna je dionica u analitičko-planskoj obradi povijesnih cjelina i građevina, radi zaštite i suvremene prezentacije graditeljskog nasljeđa kao podloge za valorizaciju i određivanje uzroka degradacije povijesne sredine ili pojedinačnih građevina.⁵¹ Zasniva se na analizi današnjeg stanja, podacima iz povijesnih izvora (grafički izvori, crteži, katastarski planovi, vedute, stare fotografije) te komparativnoj građi odnosno putem analogija i pretpostavki o izvornom izgledu.⁵²

Proučavanje uzroka degradacije odnosi se na sistematizaciju uzroka degradacije, koju je za povijesne građevine dao Gioacchino De Angelis d'Ossat. Urbanizacija i demografska ekspanzija s nizom popratnih pojava u posljednjim desetljećima bile su pogubne za graditeljsko nasljeđe, a ponegdje su se negativno odrazile i na kulturne vrijednosti lokaliteta.⁵³ Uzroci degradacije ekonomske, političke i druge prirode, često su utjecali na uništavanje ili nadgrađivanje starih ambijenata i cjelina, a do otkrivanja tih uzroka često puta se dolazi analizama današnjeg stanja i povijesnog razvitka.⁵⁴

Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija polaze od priznavanja integralnih vrijednosti neke povijesne građevine i cjeline u svim slojevima njena razvitka, uključujući i doprinos sadašnjeg vremena tom razvitku. Osnovni cilj znanstvene valorizacije je upozoriti na sve vrijednosti graditeljskog nasljeđa i stupnjevati ih na osnovi objektivnih kriterija. Pozivajući se na zaključke grupe autora na temu *Graditeljsko i kulturno nasljeđe u suvremenom životu jadranskog prostora*⁵⁵, Marasović navodi da opća vrijednost nekog objekta ili cjeline proizlazi iz kompleksnog sagledavanja niza pojedinačnih vrijednosti, kao što su: utilitarne vrijednosti, estetske vrijednosti, kulturno-povijesne vrijednosti, vrijednosti starine, originalnosti, edukativne, prostorno-ambijentalne, materijalne i druge vrijednosti.⁵⁶

⁵⁰ Marasović, 1985: 74

⁵¹ Isto, str. 83

⁵² Isto

⁵³ Isto, str. 87

⁵⁴ Isto

⁵⁵ V. Čavić, J. Marasović, M. Kolarič, T. Marasović, E. Abate, L. Ruaro Loseri, Mozzetti, Agostinelli, L. Semerani: *Graditeljsko i kulturno nasljeđe u suvremenom životu jadranskog prostora*, Treća konferencija jadranskih gradova Jugoslavije i Italije, Dubrovnik, 1977.

⁵⁶ Marasović, 1985: 89

Na osnovi znanstvene valorizacije potrebno je ustanoviti troškove potencijalnih zahvata zaštite kulturno-povijesnih vrijednosti od propadanja, eventualne konačne prezentacije ili nove namjene, ako je takva odluka. Zbroj troškova svih zahvata daje podatak o ukupnim sredstvima koja pojedine društveno-teritorijalne zajednice moraju osigurati za zaštitu graditeljskog nasljeđa na svom teritoriju i za njegovo uklapanje u suvremeni život.⁵⁷ Realnost ostvarenja tih zahvata, odnosno vrijeme realizacije ovisit će o ekonomskom potencijalu te zajednice pa se zbog toga pristupa društvenoj valorizaciji nasljeđa, odnosno prioritetnom planu zahvata.⁵⁸ Dok znanstvena valorizacija predstavlja ocjenu apsolutne vrijednosti nekog objekta ili područja, društvena valorizacija je ocjena relativne vrijednosti u određenom vremenu i na određenom prostoru te ovisi o stalnim promjenama vezanim za vrijeme i prostor.⁵⁹ Znanstvena valorizacija je mišljenje stručnjaka o kulturno-povijesnim i drugim vrijednostima, a društvena valorizacija je stav i obaveza društva prema objektima i područjima graditeljskog nasljeđa, jer društvo na neki način preuzima odgovornost za propadanje nasljeđa.⁶⁰

Društvenom valorizacijom društvo zauzima konačan stav prema očuvanju kulturnih vrijednosti graditeljskog nasljeđa i prema tome preuzima i svoje obaveze.⁶¹ Znanstvenu valorizaciju izvršava pojedinac ili znanstvena institucija, a društvenu valorizaciju može izvršiti odnosno prihvatiti samo društvena zajednica određenog teritorijalnog nivoa, pa prema tome i procedura zaštite mora biti usklađena sa svim drugim odlukama od posebnog interesa koji donosi društvena zajednica.⁶² Znanstvena valorizacija je u tom smislu ocjena apsolutne vrijednosti nekog objekta, dok je društvena valorizacija ocjena relativne vrijednosti u određenom vremenu i na određenom prostoru.

Planovi i projekti određuju se kroz programe zaštite i uređenja pojedinog objekta ili cjeline graditeljskog nasljeđa.⁶³ Na osnovi programa izrađuju se dugoročni, srednjoročni i neposredni planovi zaštite graditeljskog nasljeđa koji se usvajaju po određenoj proceduri usvajanja urbanističkih planova.⁶⁴ Na taj način zaštita postaje dio šireg društvenog planiranja i realizacija zaštite ne ovisi o više isključivo o stručnim službama, već čitavo društvo preuzima obavezu za njihovo izvršenje, uključujući i obavezu osiguravanja materijalne baze.⁶⁵

⁵⁷ Marasović, 1985: 89

⁵⁸ Isto

⁵⁹ Isto, str. 90

⁶⁰ Isto

⁶¹ Isto

⁶² Isto

⁶³ Isto

⁶⁴ Isto

⁶⁵ Isto

Nakon uspješne analitičke i plansko-projektne obrade slijedi faza **izvedbe, održavanja i inspekcije** kao završna faza u složenom postupku aktivnog pristupa graditeljskom nasljeđu, koja uključuje građevinske i arhitektonske stručnjake, odnosno restauratore graditeljskog i umjetničkog nasljeđa.⁶⁶ O kvaliteti izvedbe često ovisi i cjelokupan postupak uređenja graditeljskog nasljeđa, budući da su iskustva u izvođenju konzervatorskih i restauratorskih radova na nepokretnim kulturnim dobrima različita u pojedinim povijesnim sredinama, a svode se uglavnom na dva osnovna tipa organizacije: na specijalizirane radne organizacije za konzerviranje i rekonstruiranje ili na angažiranje općih građevinskih poduzeća za radove u povijesnim ambijentima, što zahtjeva veći nadzor od strane projektanta i stručnih službi, u svrhu osiguranja što veća kvaliteta izvedbe.⁶⁷ Briga oko graditeljskog nasljeđa dalje se nastavlja kroz stalni nadzor nad održavanjem i kroz stalne inspekcije.

Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode izradio je 2003. godine Konzervatorsku podlogu za područje Parka prirode Medvednica, s ciljem uspostave odgovarajućeg stupnja zaštite, određivanja smjernica i preporuka za moguće zahvate.⁶⁸ Dvije godine kasnije u Prostornom planu Parka prirode Medvednica određene su smjernice za očuvanje, afirmaciju i optimalnu prezentaciju, te vrednovanje kulturne baštine.⁶⁹ U planu je predložena i izmjena granica Parka prirode Medvednica, kojom bi se jasno razgraničio Park prirode i Generalni urbanistički plan Grada Zagreba te bi se time riješila zona preklapanja koja je iz zaštićenog područja isključila intenzivno urbanizirane rubne zone s neprimjerenom gradnjom. Izmjenu Zakona o proglašenju zapadnog dijela Medvednice parkom prirode i promjena granica Parka prirode donio je Hrvatski sabor u veljači 2009. godine.⁷⁰ Neke od građevina popisanih u Konzervatorskoj podlozi i na popisu Zaštićenih kulturnih dobara sada više ne pripadaju prostoru Parka prirode Medvednica.

U obradi koja slijedi, prema novim granicama Parka, popisano je graditeljsko nasljeđe koje se trenutno nalazi na teritoriju Parka prirode Medvednice. U stvaranju ovog popisa osim Konzervatorske podloge i Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske korištena je internetska stranica planinara amatera Stjepana Brbota, uz dopuštenje autora (<http://www.medvednica.info/>). Nastojalo se ovisno o obujmu dostupne literature obraditi svaku građevinu po osnovnim dionicama analitičke i plansko-projektne obrade, prema Tomislavu Marasoviću.

⁶⁶ Marasović, 1985: 91

⁶⁷ Isto

⁶⁸ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003.

⁶⁹ Prostorni plan PP Medvednica, 2005: 79

⁷⁰ NN br. 25/2009

2.1. POVIJESNI REZIDENCIJALNI OBJEKTI

2.1.1. Medvedgrad

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica ⁷¹	Adresa:	Mali Plazur
	Vrijeme izgradnje:	polovica 13. st.
Povijesni prikaz: <p>Srednjovjekovni plemićki grad Medvedgrad podigli su između 1249. i 1254. godine zagrebački biskup Filip i zagrebački Kaptol.⁷² Svrha joj je bila obrana biskupskih posjeda i samog Kaptola, odnosno zaštita blaga Crkve od pustošenja Tatara. Oko 1260. godine kralj Bela IV. povjerio je utvrdu knezu Stjepku Šubiću, a kasnije je promijenila mnoge vladare (Babonići, Celjski, Ivan Karlović, Zrinski, Gregorijanci, Erdödy).⁷³ Utvrda je teško oštećena u potresu 1590. godine pa su je 1602. godine napustili i njeni posljednji stanovnici. Nakon sloma zrinsko-frankopanske urote 1671. godine, Medvedgrad je preuzela kraljevska komora, ali tada je utvrda već bila ruševina.⁷⁴ Posljednji gospodari grada bili su baruni Kulmeri koji su ga posjedovali do 1945. godine. Na Medvedgradu se nalazi ranogotička kapelica Sv. Filipa i Jakova i „Oltar domovine“ autora Kuzme Kovačića (spomenik palim hrvatskim vojnicima u Domovinskom ratu postavljen 1994. godine).⁷⁵</p>		
Arhitektonska kompozicija: <p>U palas se ulazi kroz obnovljeni monumentalni portal zidan jastučastim klesancima koji vodi uskim ljevkastim koridorom do gornjeg dvorišta i do podgrađa južne, nekada kaptolske kule rekonstruirane 1994. godine.⁷⁶ Središnji put vodi do sjeverne kule sačuvane u visini prizemlja. Sjeverni dio grada s prvim ulaznim, kasnogotičkim vratima i bastionska platforma podignuti su početkom 16. stoljeća.⁷⁷ Od istočnog palasa zidanog opekom sačuvano je prizemlje s romaničkim vratima. Kapela sv. Filipa i Jakova s poligonalnom lađom i svetištem, nadsvođena je križnorebrastim svodom rekonstruiranim 1984. godine.⁷⁸ Uz kapelu su ostaci cisterne i gospodarske zgrade. Nasuprot kapele je rekonstruirani zapadni palas s podrumom i prizemljem u kojem su uzidani romanički portal i bifore pronađene tijekom arheoloških istraživanja.⁷⁹ Sjeverno od palasa sačuvano je prizemlje kasnogotičkog gospodarskog objekta s tri sačuvana prozora.⁸⁰</p>		

⁷¹ U prostornom planu PP Medvednice područje Parka prema visinskoj diferencijaciji dijeli se na:

- vršno područje (područje iznad 750 metara nadmorske visine)
- srednje područje (područje između 500 mnv – 750 mnv)
- rubno područje (područje između granice cjelovitog šumskog kompleksa i izohipse od 500 mnv).

⁷² Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A201

⁷³ Isto

⁷⁴ Isto

⁷⁵ Isto

⁷⁶ Isto

⁷⁷ Isto

⁷⁸ Isto

⁷⁹ Isto

⁸⁰ Isto

b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:

Zatečeno stanje Medvedgrada ne može se u potpunosti ocijeniti zadovoljavajućim zato što su posljednji veći radovi izvedeni između 1992. i 1995. godine.⁸¹ U obnovi južne kule preostali sačuvani dijelovi ostavljeni su jedino u dijelovima sjevernog i zapadnog unutarnjeg lica zida prizemlja, a sama kula nije dobila krov, jer o njemu nije bilo podataka.⁸² Obnova zapadnog palasa bila je uvjetovana predviđenim reprezentativnim prostorom protokola ne pridržavajući se podataka o povijesnom stanju. Nakon svečanog otvorenja „Oltara domovine“ na Dan Državnosti 1994. godine, financijska podrška se smanjila i obnovljeni prostori nisu temeljito održavani.⁸³

Početkom 2000. godine Gradski zavod za zaštitu i obnovu spomenika kulture i prirode započeo je razmatrati potrebu nastavka arheoloških istraživanja, konzervatorsko-restauratorskih radova i konzervatorske prezentacije Medvedgrada.⁸⁴ Današnje stanje utvrde Medvedgrad pod upravom Javne ustanove Parka prirode Medvednica svodi se na održavanje preuzetog prostora u najboljem mogućem stanju, s obzirom na financijske mogućnosti.

c) Proučavanje uzroka degradacije:

Uzroci degradacije djelomično su uočeni u samoj izgradnji. Istraživanja su pokazala da su obrambeni zidovi loše temeljeni, jer su podignuti na stijeni zelenog škriljevca, kamena neotpornog na vremenske promjene.⁸⁵ Međutim, najveće urušavanje građe dogodilo se 1590. godine, kada je potres teško oštetio zidine, palas i kapelu. Tada je utvrda napuštena i uslijed nejasne vlasničko-posjedovne situacije, dugi niz godina ostavljena da propada.⁸⁶

d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:

Zbog arhitektonske i povijesne važnosti utvrda Medvedgrad ima svojstva kulturnog dobra i upisana je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske (oznaka dobra: Z-2283).⁸⁷ Za sve zahvate na zaštićenim kulturnim dobrima potrebno je ishoditi sve zakonom propisane suglasnosti tijela nadležnog za zaštitu kulturnih dobara.⁸⁸

e) Planovi i projekti:

Ne planira se gradnja novih građevina. Zadržavaju se visinski i tlocrtni gabarit postojeće građevine uz mogućnost rekonstrukcije radi sanacije, poboljšanja funkcionalnosti i tehničkih uvjeta.⁸⁹ Predviđa se edukativna, muzejska, memorijalna i izletišna namjena starog grada, s pratećim sadržajima (ugostiteljski, turistički i sl.), a unutar cjelovitog programa revitalizacije treba osigurati sanaciju i redovito održavanje skulpture autora Kuzme Kovačića.⁹⁰

⁸¹ Akcijski plan upravljanja Medvedgradom 2011. – 2016, 2011: 17

⁸² Isto, str. 16

⁸³ Isto, str. 15

⁸⁴ Isto

⁸⁵ Isto, str. 12

⁸⁶ Isto, str. 13

⁸⁷ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A201

⁸⁸ Isto

⁸⁹ Prostorni plan PP Medvednica, 2014: 75

⁹⁰ Isto

2.1.2. Sanatorij „Brestovac“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Planina Gornja	Adresa:	Brestovac
		Godina izgradnje:	1908.
Povijesni prikaz:			
<p>Početkom 20. stoljeća zbog loših uvjeta življenja i slabog higijenskog standarda, smrtnost od tuberkuloze (sušice) bila je vrlo visoka.⁹¹ Lječilište Brestovac bio je prvi korak u organiziranoj borbi protiv tuberkuloze. Lječilište se pokazalo djelotvornim, jer je stopa smrtnosti od tuberkuloze u Zagrebu uspješno smanjena, broj ležaja stalno je rastao, a sanatorij se širio.⁹² U njemu je postojala knjižnica, kino-dvorana, ali i gospodarski objekti poput mljekare, pekarnice i farme svinja. Izgradnju sanatorija inicirao je liječnik, književnik, novinar i urednik lista „Obzor“ Milivoj Dežman.⁹³ Motiv za inicijaciju gradnje sanatorija bila je ljubav prema zagrebačkoj glumici Ljerki Šram koja je bolovala od tuberkuloze, a njihov odnos neki su povjesničari usporedili s Dumasovim djelom „Dama s kamelijama“. Zbog promjena u zdravstvenom sustavu te zbog novih medicinskih metoda liječenja tuberkuloze sanatorij je zatvoren 1968. godine i od tada je napušten i propada.⁹⁴</p>			
Arhitektonska kompozicija:			
<p>Bivši sanatorij za tuberkulozu, sagrađen je 1908. godine po projektu ateljea Benedik & Baranyai na zemljištu koje je darovao grof Kulmer.⁹⁵ Na poticaj dr. Milivoja Dežmana, sanatorij je izgradila Okružna blagajna za osiguranje radnika u Zagrebu. Godine 1913. kompleks je proširen prema nacrtima arhitekta Rudolfa Lubyenskog.⁹⁶ Zapadni dio lječilišta predstavljao je jezgru razvoja na kojem su glavne zgrade građene trajnim građevinskim materijalom, dok su na istočnom dijelu izgrađene barake i manje zidane građevine.⁹⁷ Uz bolničke paviljone bile su uređene i održavane pejzažne površine s osunčanim livadama. Tijekom Prvog svjetskog rata Brestovac je bio u funkciji vojnog lječilišta za plućne bolesti, a 1931. godine izvedena je dogradnja kompleksa po projektu arhitekta Egona Steinmanna.⁹⁸</p>			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:			
<p>Nekadašnje lječilište Brestovac u potpunosti je zapušteno, devastirano i u stanju je propadanja. Od 2005. godine u sklopu lječilišnog kompleksa djeluje <i>paintball</i> klub Sljeme, koji koristi napuštene građevine i zapuštene, neobrađene livade koje su pripadale lokalitetu, kao poligon za organizaciju <i>paintball</i> turnira i različitih proslava. Osim urušenih zidova i zaraslih vanjskih struktura, uočljiva je i boja po zidovima, kao</p>			

⁹¹ <http://www.medvednica.info/2010/10/brestovac.html>, pregledano 18. siječnja 2016.

⁹² Isto.

⁹³ Isto

⁹⁴ Isto

⁹⁵ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A212

⁹⁶ Isto

⁹⁷ Isto

⁹⁸ Isto

posljedica najnovije uporabe prostora. Bez obzira na trenutnu upotrebu povijesne građevine, njezin položaj u prirodi predstavlja jasnu sliku ruine i ostavlja dojam krhkosti koje stvara vrijeme u radu s prirodom, podsjećajući na sličnost između ruševnih spomenika i kratkotrajnosti ljudskog života, dajući moralnu pouku usred prirodnog okoliša.⁹⁹

c) Proučavanje uzroka degradacije:

Zbog novih uvjeta u zdravstvenoj službi i novog načina liječenja tuberkuloze, od 1968. godine objekti lječilišta više nisu u funkciji, a uslijed gotovo pola stoljeća neodržavanja i utjecaja planinskog podneblja, veliki dio konstrukcije i dijelovi građe nepovratno su uništeni.¹⁰⁰

d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:

Lokacija lječilišta Brestovac posjeduje ambijentalnu i povijesnu vrijednost i jedan je od elemenata kulturno-povijesnog identiteta Medvednice.¹⁰¹ U slučaju Brestovca nasljeđe se prepoznaje kao isprepletena i nedjeljiva cjelina sačinjena od: prirodnog nasljeđa (park prirode i šuma kao temeljni fenomen prostora s autohtonom vegetacijom), graditeljskog nasljeđa (ostaci lječilišnih zgrada i vanjsko uređenje razdoblja protomoderne), društvenog nasljeđa (dokaz društvene odgovornosti i brige o zdravlju u građanskom Zagrebu s početka 20. stoljeća), krajoličkog nasljeđa (spoj prirodnog i antropogenog krajolika, antropogeni dio zapušten), zdravstvenog nasljeđa (prepoznatljivi element sunčališta, tzv. „sunčanih i zračnih kupelji”), rekreacijskog nasljeđa (planinarski putovi i šetnice) i dr.¹⁰²

e) Planovi i projekti:

U sustavu obrade područja Medvednice svaki od dokumenata prostorno-ekološkog i ekonomskog planiranja obuhvatio je područje Brestovca. Tako je u *Prostornom planu* 1976. godine prenamjena lječilišta predviđena u planinarsko-izletnički centar.¹⁰³ 1979. godine u *Provedbenom urbanističkom planu centralnog vršnog područja Medvednice* predviđena je etapna izvedba planiranih izletničkih sadržaja, gdje bi se na osnovu izvedbenog stanja odlučivalo o kapacitetima izgradnje.¹⁰⁴ U *Prijedlogu Prostornog plana područja posebne namjene Parka prirode Medvednica* iz 1988. godine, predio Brestovac planiran je za odmor i rekreaciju u prirodnom okruženju, a ne kao lječilište ili bolnica.¹⁰⁵ Posljednji *Prostorni plan* iz 2014. godine, naznačio je područje Brestovca kao čimbenik kulturno-povijesnog identiteta Medvednice i prostora svojevrsnih kolektivnih memorija s posebnim ambijentalnim vrijednostima.¹⁰⁶ Planom su predviđene moguće buduće namjene, sadržaji otvorenog tipa kao što su: hotel s posebnim režimom korištenja, edukacijska namjena, rekreacija, *wellness*, zdravstvena namjena (rehabilitacija) i slične uskladive namjene, a detaljniji program odredit će potrebe budućih korisnika. Uvjet je ostvarenje funkcionalne, krajolične i oblikovne cjelovitosti područja te čuvanje osnovnih ambijentalnih odnosa.¹⁰⁷

⁹⁹ Špikić, 2006: 39-40

¹⁰⁰ Meštrović; Matković; Obad Šćitaroci, 2015: 569

¹⁰¹ Isto, str. 573

¹⁰² Isto

¹⁰³ Isto

¹⁰⁴ Meštrović; Matković; Obad Šćitaroci, 2015: 573

¹⁰⁵ Isto

¹⁰⁶ Isto

¹⁰⁷ Isto

2.1.3. Dvorac „Stubički Golubovec“ s perivojem

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Općina Donja Stubica	Adresa:	Stubički Golubovec
		Vrijeme izgradnje:	kraj 18. stoljeća
Povijesni prikaz:			
<p>U Donjoj Stubici se već 1209. godine spominje tvrđava u povelji kralja Andrije II, no razrušena je u Seljačkoj buni i propadala je sve dok je Regina Drašković, potkraj 1790. godine nije dala porušiti i izgraditi barokni dvorac Stubički Golubovec.¹⁰⁸ Pretpostavlja se da je porušivši stubički kaštel, Regina Drašković dogradila krila i preuredila kuriju pretvorivši je u dvorac. Nakon Reginine smrti dvorac su naslijedila njena braća, Josip i Franjo Domjanić, koji su dvorac prodali biskupu Maksimilijanu Vrhovcu.¹⁰⁹ On je sagradio nove gospodarske zgrade, mlin i staju, a dvorcu je dodao i altanu na glavnome sjevernom pročelju i stilski preoblikovao pročelja.¹¹⁰ Znatnije promjene nastale su u doba kada je dvorcem upravljao Levin Rauch. Nakon potresa 1880. godine Rauch je obnovio dvorac i učinio znatne promjene u perivoju i okolici dvorca.¹¹¹ Proširio je perivoj, a gospodarske zgrade i vrt premjestio istočno od dvorca, zatvorio pristup dvorcu sa sjevera i otvorio novi put sa zapada preko mosta iznad novoizgrađenih jezera.¹¹² Brinuo se za unaprjeđenje poljodjelstva i cijeloga gospodarstva koristeći nove tehničke izume, a Golubovec je tada doživio najveći procvat. Dvorac i perivoj preživjeli su Drugi svjetski rat bez oštećenja, a od 1945. godine dvorac je promijenio mnoge korisnike, od škole, dječjeg doma, do Povijesnog muzeja Hrvatske iz Zagreba.¹¹³ Tako je 1978. godine iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u dvorac premještena kajkavska biblioteka. Osnovano je i društvo »Kajkaviana« čiji je cilj prikupljanje, čuvanje i prezentiranje hrvatske kajkavske kulturne baštine, briga za dvorac i organizacija društvenih i kulturnih aktivnosti u njemu.¹¹⁴</p>			
Arhitektonska kompozicija:			
<p>Dvorac je trokrilan, u obliku slova U, gdje bočna krila omeđuju dvorište okrenuto prema jugoistoku.¹¹⁵ Tlocrtna okosnica kompozicije dvorca je veža u prizemlju koja prolazi cijelom širinom dvorca te predvorje sa stubištem i glavna dvorana s altanom na katu.¹¹⁶ Bočna krila su kratka i dvostruko uža od glavnog krila. U jugozapadnom bočnom krilu, prolazeći objema etažama, nalazi se dvorska kapela. Oblikovanje pročelja nosi duh kasnobaroknog klasicizma.¹¹⁷</p>			

¹⁰⁸ NN br. 89/2014, čl. 121

¹⁰⁹ Isto

¹¹⁰ Isto

¹¹¹ Isto

¹¹² Isto

¹¹³ Isto

¹¹⁴ NN br. 89/2014, čl. 121

¹¹⁵ <http://www.dvorci.hr/>, pregledano 19. siječnja 2016.

¹¹⁶ Isto

¹¹⁷ Isto

b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:

Od zadnje obnove 1985. godine, uz najnužnije popravke pokrova, nikakve veće obnove nisu izvršene.¹¹⁸ Vanjsko stanje zidova ukazuje na neodržavanje, kao i okoliš dvorca u kojem je, od nekadašnje snažne kolorističke kompozicije perivoja i brojnih egzotičnih vrsta, danas ostalo vrlo malo.¹¹⁹

c) Proučavanje uzroka degradacije:

Posljednji veći zahvat obnove dvorca izveden je u razdoblju od 1978. do 1985. godine, za potrebe Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu, koja je prostor primjereno koristila za spremište knjiga.¹²⁰ Radovi su obuhvatili prostor vinskog podruma, čiji je zemljani pod zamijenjen betonskom podlogom s horizontalnom izolacijom, a svodovi i zidovi ožbukani vodonepropusnom žbukom.¹²¹ Krovšte je popravljeno na dijelovima gdje je oštećeno, a napravljene su i nove drvene stube za pristup tavanu te su uvedene nove instalacije električne struje, vodovoda, kanalizacije i centralnog grijanja.¹²² Promijenjena je sva vanjska stolarija koja je bila u lošem stanju i obnovljena su pročelja.

d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:

Dvorac Golubovec je kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske na listu zaštićenih kulturnih dobara (oznaka dobra: Z-2441), a park uz dvorac Golubovec je zaštićeni spomenik parkovne arhitekture prema Zakonu o zaštiti prirode i s perivojem oko dvorca posjeduje obilježja pejzažnih (engleskih) parkovnih prostora.¹²³

e) Planovi i projekti:

Ne planira se nova gradnja. Moguća je rekonstrukcija građevina u postojećem tlocrtnom i visinskom gabaritu radi poboljšanja funkcionalnosti i tehničkih uvjeta. Za perivoj Golubovec izrađena je studija i projekt obnove (Arhitektonski fakultet i Republički zavod za zaštitu prirode Republike Hrvatske, 1989.) gdje su navedeni uvjeti i naputci za obnovu perivoja i za druge zahvate u perivoju.¹²⁴ Za sve zahvate (parkovni, vrtno-hortikulturni, graditeljski, infrastrukturni i dr.) u granicama zaštite perivoja Golubovec i Vilinskih poljana potrebno je ishoditi prethodnu suglasnost tijela nadležnih za zaštitu kulturne baštine te zaštitu prirode.¹²⁵ Planirana namjena su turističko-ugostiteljsko i kulturno edukativni sadržaji, rekreacijski (npr. jahanje) i drugi sadržaji kompatibilni zaštiti prostora prirodne i kulturne baštine i temeljnoj planiranoj namjeni.¹²⁶

¹¹⁸ Obad Šćitaroci, 2008: 82

¹¹⁹ Isto

¹²⁰ Isto, str. 81

¹²¹ Isto

¹²² Isto

¹²³ <http://www.dvorci.hr/>, pregledano 19. siječnja 2016.

¹²⁴ Prostorni plan PP Medvednica, 2014: 80

¹²⁵ Isto

¹²⁶ Isto

2.1.4. Dvorac „Oršić“ s perivojem i kapelom sv. Josipa u Gornjoj Bistri

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Općina Bistra	Adresa:	Gornja Bistra
		Godina izgradnje:	1775.
Povijesni prikaz: Dvorac Oršić sagrađen je u razdoblju od 1770. do 1775. godine za grofa Krstu II Oršića, a njegovi su nasljednici ovdje boravili čitavo stoljeće. ¹²⁷ Dvorac je u 19. stoljeću prešao u vlasništvo obitelji francuskog grofa Cariona i djelomično je preuređen. ¹²⁸ Nakon Drugog svjetskog rata nacionalizacijom dvorca, njegovu namjenu diktiraju razne društvene potrebe. Tako je jedno vrijeme obavljao društveno funkciju doma za posrnule djevojke koje su sa zagrebačkih ulica ovdje slali u izolaciju. ¹²⁹ Sadašnji izgled dvorca neznatno je izmijenjen u stilu i originalnosti i to 1947. godine kada je sredstvima UNICEF-a adaptiran za namjenu dječjeg oporavilišta odnosno odmarališta. Dodani su sanitarni čvorovi, dovod vode i odvod kanalizacije te općim uređenjem dvorac je dobio današnji izgled i funkciju bolnice za kronične bolesti dječje dobi.			
Arhitektonska kompozicija: Dvorac u Gornjoj Bistri jednokatni je trokrilni objekt, s tlocrtom u obliku potkove. Unutrašnjost je organizirana s prostorijama uz vanjske fasade te arkadno rastvorenim hodnikom u obliku slova U s dvorišne strane. ¹³⁰ U osovini dvorca je ovalna središnja dvorana, koja s dvorskom kapelom na završetku zapadnog krila dvorca, predstavlja glavni prostorni i arhitektonski akcent objekta. ¹³¹ Prizemlje i kat povezuju dva stubišta. Prostorije prizemlja svodene su bačvastim i češkim svodovima, a na katu prevladavaju koritasti svodovi i očuvane štukaturne dekoracije. Ostaci lijepog perivoja oko dvorca s prijelaza 18. na 19. stoljeće vidljivi su i danas. ¹³²			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Dvorana i kapela očuvane su u izvornom obliku, međutim dvorac Oršić krajnje je neadekvatan bolnički prostor, čak i uslijed temeljite rekonstrukcije ne bi udovoljio potrebnim bolničkim standardima.			
c) Proučavanje uzroka degradacije: Dugogodišnja neprimjerena namjena objekta može rezultirati hitnom potrebom za prenamjenom i korekcijama recentnih zahvata te obnovom prema konzervatorskim kriterijima.			

¹²⁷ NN br. 89/2014, čl. 115

¹²⁸ Isto

¹²⁹ Isto

¹³⁰ Obad Šćitaroci, 1991: 68

¹³¹ Isto

¹³² Obad Šćitaroci, 1991: 68

d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:

Dvorac grofova Oršić s kapelom Svetog Josipa je kulturno dobro upisano na Listu zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske (oznaka dobra: Z-1896), te je za sve zahvate na dvorcu potrebno ishoditi posebne uvjete i prethodno odobrenje nadležnog tijela.¹³³ Park uz dvorac Oršić u Gornjoj Bistri je zaštićeni spomenik parkovne arhitekture prema Zakonu o zaštiti prirode.¹³⁴

e) Planovi i projekti:

U studenom 2015. godine ravnatelj bolnice i Ministarstvo kulture potpisali su Sporazum o izgradnji nove Specijalne bolnice za kronične bolesti dječje dobi Gornja Bistra.¹³⁵ Ovim Sporazumom Ministarstvo kulture u suradnji s Državnim uredom za upravljanje državnom imovinom preuzelo je obvezu osigurati zemljišnu parcelu podobnu za izgradnju nove zgrade bolnice.¹³⁶ Bolnica je dosad imala veliko iskustvo s radom volontera, posebice iz Italije, no sve je više i mladih ljudi iz Hrvatske koji se prijavljuju bolnici za volontiranje.¹³⁷ Stoga se planira i prenamjena dvorca Oršić u europski volonterski centar.¹³⁸

2.1.5. Vila „Rebar“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:

Područje:	Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Rebar
		Godina izgradnje:	1942.

Povijesni prikaz:

Dvadesetih godina prošlog stoljeća na mjestu vile Rebar bila je lovačka kuća. Reprezentativnu gradsku vilu sagradila je Zagrebačka općina prema projektu Ivana Zemljaka u razdoblju od 1939. do 1942. godine.¹³⁹ Tijekom Drugog svjetskog rata vilu je koristio Ante Pavelić, a kasnije je služila kao dječje odmaralište i planinarsko-izletnički dom. Dugi niz godina bila je često okupljalište izletnika, a stradala je u požaru 1981. pa su danas očuvani samo njezini temelji.¹⁴⁰

Arhitektonska kompozicija:

Na mjestu lovačke kuće 1942. godine izgrađen je, prema projektu arhitekta Ivana Zemljaka, drveni ljetnikovac s kamenim prizemljem i iznad njega tenisko igralište. Kamenim prizemljem dominirali su široki lukovi, noseći drveni kat na kojem su se nalazile spavaonice. Po završetku Drugog svjetskog rata objekt je dovršen kao cjelovit projekt s interijerskim rješenjima, skladno uklopljen u ambijent šume, s vidljivim elementima tradicijske arhitekture i modernog oblikovnog govora.

¹³³ Prostorni plan PP Medvednica, 2014: 78

¹³⁴ Isto

¹³⁵ <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=13006>, pregledano 19. siječnja 2016.

¹³⁶ Isto

¹³⁷ Isto

¹³⁸ Isto

¹³⁹ Konzervatorska podloga - nepokretna kulturna dobra PP Medvednica, 2003: ID – A214

¹⁴⁰ Isto

b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:

Od ljetnikovca danas preostaje samo kameno prizemlje i tunelsko sklonište. Uz vilu se nalazi bunker do kojeg vodi uski podzemni evakuacijski tunel. Kamena konstrukcija zarasla je u prirodnom okruženju, kao i teniski tereni koji su jedva prepoznatljivi.

c) Proučavanje uzroka degradacije:

Uslijed požara 1981. godine cijeli drveni dio prvog kata je izgorio, a zadržali su se samo kameni temelji. Oni danas postupno propadaju pod utjecajem klimatskih promjena i prirode koja ih okružuje i polako preuzima.

d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:

Tijekom Drugog svjetskog rata vilu je koristio Ante Pavelić kao vlastitu rezidenciju i oko vile je dao izgraditi nekoliko bunkera i tunelsko sklonište.¹⁴¹ Potkraj 50-ih vila prelazi u vlasništvo ugostiteljskog objekta „Risnjak“, a u njoj su se održavale svadbe i maturalne večere, vikendima je svirala živa glazba. Nakon požara 1981. godine kameno prizemlje i sklonište posjećuju izletnici i eventualni istraživači podzemnih prolaza i skloništa, u kojima su tijekom 90-ih bile organizirane zabave zagrebačke mladeži.¹⁴² Lokacija ima kulturno-povijesnu i ambijentalnu vrijednost kao element identiteta prostora Medvednice.

e) Planovi i projekti:

Nema.

¹⁴¹ Isto

¹⁴² Isto

2.1.6. Kulmerovi dvori

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Himper
		Godina izgradnje:	1590.
Povijesni prikaz:			
Gospodari medvedgradske gospoštije stanovali su od 1590. godine u vlastelinskom dvoru, danas nazvanom po zadnjem vlasniku, Kulmerov dvor. ¹⁴³ Kompleks dvora sastojao se od reprezentativnog objekta za stanovanje i pratećih gospodarskih objekata. ¹⁴⁴ Dvor je razrušen za vrijeme Drugog svjetskog rata i od dvora su ostali samo temelji i podrumске prostorije. ¹⁴⁵ Gospodarski objekti su tijekom vremena u potpunosti devastirani i porušeni. U razdoblju od 2001. do 2006. godine Kulmerovi dvori u Šestinama su rekonstruirani na temelju postojeće dokumentacije (Anđele Horvat, Štefice Habunek i Mladena Obada Šćitarocija), a projekt je vodio arhitekt Branko Kincl. ¹⁴⁶			
Arhitektonska kompozicija:			
Građevina ima ukupnu površinu od oko dvije tisuće četvornih metara, raspoređenih na dvije etaže i vinski podrum.			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:			
U obnovi dvora arhitekt Branko Kincl nastojao je maksimalno uvažiti sve detalje dvora pronađene u pisanim izvještajima i na fotografijama navedenih autora.			
c) Proučavanje uzroka degradacije:			
Nema.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:			
Kulmerovi dvori u Šestinama razoreni 1945. godine, rekonstruirani su na temelju konzervatorske analize i raspoloživih arhitektonskih i fotografskih snimaka. ¹⁴⁷ Unutarnja tlocrtna geometrija je gotovo u potpunosti očuvana. ¹⁴⁸			
e) Planovi i projekti:			
Nema.			

¹⁴³ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A215

¹⁴⁴ Isto

¹⁴⁵ Isto

¹⁴⁶ Isto

¹⁴⁷ Kincl, 2010: 109

¹⁴⁸ Isto

2.2. SAKRALNI OBJEKTI

2.2.1. Kapela sv. Jurja u Planini Donjoj

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Planina Donja	Adresa:	Planina Donja
		Vrijeme izgradnje:	17. stoljeće
Povijesni prikaz:			
Lokalitet Planina u povijesnim se izvorima prvi puta spominje 1209. godine. U 13. stoljeću pripadao je „Križonošcima Svetog groba jeruzalemskog“, srednjovjekovnom redu, koji je u 1. polovini 13. stoljeća u Planini sagradio kapelu sv. Jurja. ¹⁴⁹ U kratkom razdoblju, najvjerojatnije početkom 17. stoljeća, kada su je preuzeli Isusovci, postala je župna crkva. Tijekom 17. stoljeća je gotovo u potpunosti nanovo sagrađena. ¹⁵⁰ Između 1757. i 1777. godine drveni tornjić nad svođenim predvorjem zamijenjen je zidanim. ¹⁵¹			
Arhitektonska kompozicija:			
Kapela sv. Jurja jednobrodna je građevina s kvadratnim svetištem, zvonikom ispred zapadnog pročelja i sakristijom južno uz svetište. ¹⁵² Gotički, profilirani, kameni dovratnik ulaznog portala te masivno zide lađe i predvorja, ostaci su srednjovjekovnog objekta. Svetište, uže i niže od lađe, natkriveno je kupolastim svodom, ukrašenim slikarijama iz 19. stoljeća, a nad brodom je zrcalni svod. Prostor sakristije u 18. stoljeću također je bio svođen. Uz zapadni zid je drveno pjevalište. Ispred zabatnog pročelja uzdiže se masivni, trokatni, četvrtasti zvonik, pokriven piramidalnim krovom. ¹⁵³			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:			
Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.			
c) Proučavanje uzroka degradacije:			
Uočeni su problemi prodora vlage na dijelovima fasade i oštećenja na drvenoj površini ulaznih vrata, posljedica klimatskih uvjeta.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:			
Kapela sv. Jurja u Planini Donjoj, svojim istaknutim položajem na jednom od brežuljaka medvedničkog prigorja, dominira okolnim krajolikom. Okružena je zidom, a sa sjeveroistočne strane, proteže se groblje. Lokacija ima kulturno-povijesnu i ambijentalnu vrijednost.			
e) Planovi i projekti:			
Nema.			

¹⁴⁹ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A210

¹⁵⁰ Isto

¹⁵¹ Isto

¹⁵² Isto

¹⁵³ Isto

2.2.2. Kapelica sv. Roka

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Šestine
		Godina izgradnje:	1746.
Povijesni prikaz:			
Kapela sv. Roka postojala je već 1746. godine, o čemu svjedoče sačuvani svodovi nad istočnim dijelom lađe. Bila je kraća od današnje, a prema zapadu imala je natkriveni atrij. ¹⁵⁴ Naknadno je atrij bio zatvoren zidom i povezan s brodom. Drveni zvonik, koji je pri dogradnji ostao na sredini krova, prilikom obnove crkve 1943. godine postavljen je u osi pročelja. ¹⁵⁵ Godine 1933. na pročelje su postavljeni kipovi sv. Roka i sv. Antuna Padovanskog te su ulazna vrata premještena s Kulmerove palače na Katarinskom trgu. ¹⁵⁶			
Arhitektonska kompozicija:			
Kapela je orijentirana u smjeru istok-zapad, jednobrodna je građevina s poligonalno zaključenim svetištem te malenim zvonikom iznad zabata. Istočni dio lađe i svetište natkriveni su bačvastim svodom, s usječenim susvodnicama, dok zapadni dio ima ravni svod. ¹⁵⁷ Jednostavno oblikovano zabatno pročelje rastvoreno je kamenim portalom polukružnog luka, te šesterokutnim prozorčićem na zabatu. U polukružnim nišama, lijevo i desno od ulaza, smješteni su kipovi sv. Roka i sv. Antuna Padovanskog. ¹⁵⁸ Na sjevernom je pročelju jedan, a na južnom su dva pravokutna prozora u pravokutnim okvirima. U unutrašnjosti je oltar iz 1983. godine, u koji su ukomponirani barokni kipovi sv. Barbare i sv. Filomene te oltarna slika iz 1848. godine. ¹⁵⁹			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:			
Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.			
c) Proučavanje uzroka degradacije:			
Uočeni su problemi prodora vlage na dijelovima fasade i korozija metalne okapnice krova, posljedica klimatskih uvjeta.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:			
Lokacija posjeduje izrazitu ambijentalnu vrijednost, a objekt je zbog očuvanosti i vrijednosti izvorne graditeljske supstance zaštićen kao kulturno dobro (oznaka dobra: Z-2386). ¹⁶⁰			
e) Planovi i projekti:			
Nema.			

¹⁵⁴ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A247

¹⁵⁵ Isto

¹⁵⁶ Isto

¹⁵⁷ Isto

¹⁵⁸ Isto

¹⁵⁹ Isto

¹⁶⁰ Isto

2.2.3. Kapelica Marije Snježne

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Luščica
	Godina izgradnje:	1829.
Povijesni prikaz: Kapelica Marije Snježne sagrađena je 1829. godine zaslugom župnika Ignacija Ročića iz susjednog Markuševca, kao hodočasnička postaja na putu u Mariju Bistricu. ¹⁶¹ Danas se naziru samo temelji te kapelice, a nova je izgrađena 1957. godine s druge strane puta. Kapelica pripada župi u Čučerju i zadnja obnova kapelice izvana bila je 1995. godine. ¹⁶²		
Arhitektonska kompozicija: Kapela je malih dimenzija, bez prozorskih otvora, s dvostrešnim krovom pokrivenim biber crijepom iznad kojeg se izdiže tornjić. ¹⁶³ Kapela je obnovljena 1957. g. Postavljena su nova vrata, obnovljeno je krovno, a unutrašnjost je oslikana narodnim prizorima čučerskoga kraja koje je oslikao akademski slikar i restaurator Ivan Tomljanović. U apsidi je prikazana Majka Božja s djetetom, a u pozadini se vidi pejzaž sa župnom crkvom u Čučerju. ¹⁶⁴		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja na dijelovima fasade te pucanje i ljuštenje drvenog dijela pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Lokacija ima kulturno-povijesnu i ambijentalnu vrijednost kao element identiteta prostora Medvednice. Uz kapelicu se nalazi izvor pitke vode koji poneki planinari još nazivaju i „Pod grabom“. ¹⁶⁵ Prve nedjelje nakon blagdana Gospe Snježne (5. kolovoza) u kapelici Marije Snježne tradicionalno se održava hodočašće i misa. Tako je zbog sve većeg broja hodočasnika 2008. godine sagrađena i uređena vanjska nadstrešnica koja služi za bogoslužje, ali isto tako kao sklonište za planinare. ¹⁶⁶		
e) Planovi i projekti: Nema.		

2.2.4. Kapelica sv. Jakova

¹⁶¹ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A246

¹⁶² Isto

¹⁶³ Isto

¹⁶⁴ Isto

¹⁶⁵ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

¹⁶⁶ Isto

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Veliki Plazur
	Godina izgradnje:	1847.
Povijesni prikaz: Kapela sv. Jakova sagrađena je 1847. godine na vrhu Velikog Plazura. Iako, postoje pretpostavke da kapela datira iz vremena nakon propasti Medvedgrada, odnosno istoimene kapele sv. Filipa i Jakova, vjerojatno su je sagrađili rudari iz obližnjeg Rudnika Zrinski. ¹⁶⁷ Kapela se u pisanim izvorima spominje 1746. godine kao drvena, manjih dimenzija, a 1847. godine zaslugom baruna Kulmera sagrađena je nova zidana kapela. ¹⁶⁸		
Arhitektonska kompozicija: Kapela je sagrađena kao jednobrodna građevina, s poligonalno zaključenim svetištem te malenim zvonikom u ravnini zabatnog pročelja. ¹⁶⁹ Jednostavno oblikovana pročelja raščlanjena su pravokutnim, lučno zaključenim prozorima, a kameni portal, doprozornici i rubovi kapele naglašeni su klesancima. ¹⁷⁰ Godine 1904. s južne strane dograđena je sakristija. Po projektu arh. Denzlera kapela je 1935. godine temeljito obnovljena, a u dekoraciji unutrašnjosti, po uzoru na ranije izgrađenu Kapelu Majke Božje Sljemenske, korišteni su elementi predromaničke ornamentike. U svetištu su postavljeni raspelo i slike Srca Isusova i Marijina. ¹⁷¹		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Kapelica Sv. Jakova nekada je pripadala Šestinama, a danas o njoj brine ksaverska župa. Sv. Jakovu, kako ga zovu mještani, Gračanci i Zagorci hodočaste već desetljećima. ¹⁷² Iza kapelice je uređeno odmorište s klupama s kojeg se pruža lijep vidik na grad Zagreb i dio Posavine. Lokacija posjeduje izuzetnu ambijentalnu vrijednost, a objekt se zbog očuvanosti i vrijednosti izvorne graditeljske supstance zaštićuje kao kulturno dobro. ¹⁷³		
e) Planovi i projekti: Nema.		

¹⁶⁷ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A248

¹⁶⁸ Isto

¹⁶⁹ Isto

¹⁷⁰ Isto

¹⁷¹ Isto

¹⁷² NN br. 89/2014, čl. 105

¹⁷³ Isto

2.2.5. Župna crkva Majke Božje Sljemenske i župni dvor

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Općina Bistra	Adresa:	Sljeme
		Godina izgradnje:	1932.
Povijesni prikaz:			
<p>Župna crkva Majke Božje Sljemenske Kraljice Hrvata izgrađena je 1932. godine prema projektu arhitekta Jurja Denzlara.¹⁷⁴ U gradnji su utkani građevinski elementi sakralne umjetnosti iz doba prvih hrvatskih vladara, na kakve još danas nailazimo u Dalmaciji. Građena je od sljemenskog zelenog kamena i skladno je uklopljena u ambijent šume.¹⁷⁵ Crkva je zamišljena kao spomenik 1000-godišnjice hrvatskog kraljevstva i 1300-godišnjice pokrštenja Hrvata, na što podsjećaju detalji unutrašnjosti prožeti motivima iz domaće umjetnosti i povijesti.¹⁷⁶</p>			
Arhitektonska kompozicija:			
<p>Crkva Majke Božje Sljemenske ima jednostavan tlocrt, prostranu dispoziciju trijema i unutrašnjosti s velikom apsidom, volumen zvonika izrasta iz kamenom meko oblikovanog korpusa, koji sa strmim krovom i smještajem u šumi, pruža poseban prostorni doživljaj.¹⁷⁷ Iako ideja o gradnji crkve na Sljemeni datira iz 1912. godine, tek nakon što je gradska općina 1928. godine darovala zemljište započele su pripreme za njezinu gradnju.¹⁷⁸ Crkva je dovršena 1932. godine, posvećena 1933., a župnom crkvom postala je 1963. godine.¹⁷⁹ Lik Majke Božje, kanonske ploče i stalak za misnu knjigu izradio je kipar Radoje Hudoklin, oltar kipar Vanja Radauš, vratašca svetohraništa kipar Josip Turkalj, a dvije freske slikar Mirko Stupica.¹⁸⁰ Strop crkve izrađen je od hrastovine i podijeljen u 49 polja s prikazom grbova hrvatskih gradova i zemalja.¹⁸¹ Mozaik na trijumfalnom luku s prikazom dvanaest anđeoskih glava izradio je Ivo Marinković po nacrtima kipara Radoja Hudoklina i slikara Mirka Stupice, a 1974. dovršio slikar Josip Biffel.¹⁸² Prema Denzlerovu izvorniku na bočnim su zidovima crkve bili okrugli prozori, naknadno zazidani i s unutrašnje strane ukrašeni freskama.¹⁸³ Freska na sjevernom zidu prikazuje Spasitelja u hrvatskoj povijesti, stoga su oko njega velikani od početka hrvatske povijesti do završetka turskih ratova.¹⁸⁴ Freska na južnom zidu prikazuje predaju kapelice Majci Božjoj, a svrha slike je da se iznese njeno štovanje u Hrvata.¹⁸⁵</p>			

¹⁷⁴ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

¹⁷⁵ Isto

¹⁷⁶ Isto

¹⁷⁷ Laslo, 2000: 52

¹⁷⁸ Isto

¹⁷⁹ Isto

¹⁸⁰ Isto

¹⁸¹ Isto

¹⁸² Isto

¹⁸³ Isto

¹⁸⁴ Isto

¹⁸⁵ Isto

<p>b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:</p> <p>Crkva Majke Božje Sljemenske prostorno je uklopljena građevina od sljemenskog zelenog kamena s drvenim stropom trijema, koja kreativno slijedi ambijent guste šume, a snagom vlastitog prostornog izraza nadilazi relativno male dimenzije objekta.¹⁸⁶</p>	
<p>c) Proučavanje uzroka degradacije:</p> <p>Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, što je posljedica klimatskih uvjeta.</p>	
<p>d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:</p> <p>Crkva Majke Božje Sljemenske vrhunsko je ostvarenje arhitekta Jurja Denzlera. Jednostavan tlocrt, prostorna dispozicija trijema i unutrašnjosti s plastikom apside i sakristije, volumen zvonika u suzvučju s meko oblikovanim kamenim korpusom, strmi krov te smještaj građevine u šumi, pružaju poseban doživljaj koji je u svako doba dana i godine drugačiji i nov. Svjetlo, boja i vegetacija, s čestim klimatskim promjenama, mijenjaju dinamiku plastike, oblik koji se pokazuje uvijek drugim svjetlom, atmosferom i okolicom. Lokacija ima kulturno-povijesnu i ambijentalnu vrijednost kao element identiteta prostora Medvednice. Župni ured smješten u blizini Crkve svojom pozicijom, gabaritima i materijalima, posjeduje ambijentalnu vrijednost i uklapa se u neposredni okoliš Crkve. Zbog izrazitih kulturno-povijesnih, arhitektonskih i ambijentalnih vrijednosti službeno ja zaštićena kao kulturno dobro. U Crkvi se vikendom redovito održavaju mise, a najpoznatija je „polnočka“ koju pohodi veliki broj planinara.¹⁸⁷</p>	
<p>e) Planovi i projekti:</p> <p>Okoliš i parterno uređenje kapele Majke Božje Sljemenske Kraljice Hrvata potrebno je obnoviti u skladu s preporukama tijela nadležnog za zaštitu kulturnih dobara i uz stalni konzervatorski nadzor. Kontinuirano održavati pristupne putove i staze, bez asfaltiranja. Oblikovanje okoliša Župnog ureda (prateći sadržaj sakralnoj građevini, edukativna namjena) odnosi se prvenstveno na održavanje i njegu postojeće vegetacije te održavanje postojeće opreme bez mogućnosti širenja pratećih sadržaja na otvorene površine.¹⁸⁸</p>	

¹⁸⁶ Lukšić, 1994: 589

¹⁸⁷ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A249

¹⁸⁸ NN br. 89/2014, čl. 142

2.2.6. Kapelica hrvatskih mučenika

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Lipa-Rog
		Godina izgradnje:	2000.
Povijesni prikaz: Po završetku izgradnje planinarske kuće i razgledne piramide na Lipi Rogu na Medvednici, poznavajući povijest i tragediju hrvatskog naroda, Hrvatsko planinarsko društvo „Lipa“ iz Sesveta 1994. godine predložilo je izgradnju kapele u znak zahvalnosti svim hrvatskim mučenicima, koji su položili živote za Hrvatsku. ¹⁸⁹ Izgradnja kapele je trajala od 1994. do 2000. godine, kada ju je na blagdan Svete Katarine blagoslovio biskup Josip Mrzljak. ¹⁹⁰ Kapela je izgrađena uz pomoć donatora i mještana Planine Gornje i Donje, a prema zamisli arhitekta Želimira Dujmovića. Vitraje je izradio Ivan Kujundžić. ¹⁹¹			
Arhitektonska kompozicija: Kapela hrvatskih mučenika prati arhitekturu Crkve Majke Božje Sljemenske u jednostavnom tlocrtu s prostranom dispozicijom trijema, no manjom apsidom u unutrašnjosti.			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.			
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Već godinama planinari i izletnici rado navraćaju u Kapelu hrvatskih mučenika na istočnoj strani Medvednice, a u 15 godina postojanja, održana su mnoga misna slavlja. ¹⁹²			
e) Planovi i projekti: Nema.			

¹⁸⁹ Žagar, 2012: 12

¹⁹⁰ Isto

¹⁹¹ Isto

¹⁹² Isto, str. 81

2.2.7. Kapela sv. Ivana Krstitelja u Jablanovcu

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Općina Zaprešić	Adresa:	Jablanovec
		Vrijeme izgradnje:	17. stoljeće
Povijesni prikaz: Kapela sv. Ivana Krstitelja sagrađena je u 17. stoljeću na mjestu starije drvene kapele, a današnji izgled dobila je u drugoj polovici 19. stoljeća kada je proširena i dograđena. ¹⁹³ Godine 1650. navodi se da je drvena i da ima ograđeno groblje, a zidanu je građevinu dobila tijekom 17. ili 18. stoljeća. ¹⁹⁴ Zidana kapelica bila je dva puta dograđivana. Posljednji put 1854. godine od kada potječe i sadašnji zvonik. ¹⁹⁵			
Arhitektonska kompozicija: Kapela je jednobrodna sa zvonikom na pročelju, a jezgra kapele nadsvođena je dubokim bačvastim svodom i poligonalnom apsidom od pravilnih kamenih blokova, vjerojatnim ostacima stare crkve. Visoke je arhitektonske vrijednosti. ¹⁹⁶			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.			
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su problemi prodora vlage na dijelovima fasade i korozija metalne okapnice krova, posljedica klimatskih uvjeta.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Kapela sv. Ivana Krstitelja u Jablanovcu jedna je od osam kapela koje spadaju pod župu crkve sv. Nikole u Poljanici Bistranskoj. ¹⁹⁷			
e) Planovi i projekti: Nema.			

¹⁹³ <http://www.tzzz.hr/mjesta/zapresic/crkve-zapresickog-kraja>, pregledano 28. siječnja 2016.

¹⁹⁴ Isto

¹⁹⁵ Isto

¹⁹⁶ Isto

¹⁹⁷ Isto

2.2.8. Župna crkva Sveta tri kralja u Kraljevom Vrh

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Općina Jakovlje	Adresa:	Kraljev vrh
		Godina izgradnje:	1885.
Povijesni prikaz: Nekoć je na lokaciji sadašnje župne crkve postajala kapelica Sv. tri ralja koja se spominje u kanonskoj vizitaciji iz 1669. godine, a današnja župna crkva sagrađena je 1879. godine. ¹⁹⁸ Na zapadnoj strani blage padine smješteno je mjesno groblje. ¹⁹⁹ Župa na ovom području osnovana je 1789. godine kada se odvaja od dijela donjostubičke župe. Kraljev Vrh spada u općinu Jakovlje. ²⁰⁰			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.			
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Župa je osnovana 1789. godine, a župna crkva sagrađena 1879. godine nalazi se na popisu spomenika kulture. ²⁰¹ Pomno odabrano mjesto u podnožju Medvednice pruža lijep pogled na zapadni dio Krapinsko-zagorske županije te dominira cijelim krajem. ²⁰²			
e) Planovi i projekti: Godine 2012. Konzervatorski odjel Ministarstva kulture donio je rješenje o stavljanju župne crkve Sveta tri kralja u Kraljevom Vrh pod režim preventivne zaštite. ²⁰³ Ovim rješenjem crkva je upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske (oznaka dobra: P-4966), dok su stručnjaci Konzervatorskog odjela već započeli s istražnim radovima na zvoniku crkve, nakon kojih će se pristupiti cjelovitoj obnovi crkve, koja je izgrađena 1879. godine. ²⁰⁴ Početna financijska sredstva za radove na obnovi crkve osiguralo je Ministarstvo kulture, koje je za iste, iz svojega proračuna, izdvojilo iznos od 300 tisuća kuna. ²⁰⁵			

¹⁹⁸ <http://www.zg-nadbiskupija.hr>, pregledano 28. siječnja 2016.

¹⁹⁹ Isto

²⁰⁰ Isto

²⁰¹ Isto

²⁰² Isto

²⁰³ Isto

²⁰⁴ Isto

²⁰⁵ Isto

2.2.9. Župna crkva sv. Nikole u Poljanici Bistranskoj

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:		Adresa:	Poljanica Bistranska
Općina Bistra		Godina izgradnje:	1631.
Povijesni prikaz:			
Posjed Bistra i crkva spominju se 1209. godine u povelji kralja Andrije II. kojom on vraća oduzete posjede zagrebačkom županu Vratislavu i njegovoj braći. Zapisano je da je već ranije župan tu sagradio crkvu sv. Nikole. ²⁰⁶ Sama župa se spominje 1334. godine u prvom popisu župa zagrebačke biskupije koja je tada bila podijeljena u 14 arhidakonata. ²⁰⁷ Do 1631. godine crkva je bila drvena i nalazila se na brežuljku između dvorca Bistra i Poljanice, a župni stan bio je na susjednom brežuljku. ²⁰⁸ Godine 1666. crkva je dobila zvonik, a 1667. godine, uz crkvu je sagrađen župni stan koji je kasnije dograđen. ²⁰⁹			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:			
Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.			
c) Proučavanje uzroka degradacije:			
Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:			
Pod župnu crkvu Sv. Nikole u Poljanici spada ukupno devet kapelica u obližnjim selima: kapela Svetoga Križa u Jakovlju, Sv. Doroteje između Jakovlja i Gornje Bistre, Sv. Josipa u dvorcu Gornja Bistra, Sv. Marije Magdalene, Sv. Benedikta u jarku Polanščak, Sv. Vendelina u Dolnjoj Bistri, Sv. Roka u Novakima, Sv. Ivana Krstitelja u Jablanovcu i Marije Pomoćnice u Ivancu. ²¹⁰ Tijekom osam stoljeća postojanja župljani crkve sv. Nikole u Poljanici obnavljaju, čuvaju i prenose duhovna i materijalna dobra s generacije na generaciju. ²¹¹			
e) Planovi i projekti:			
Nema.			

²⁰⁶ <http://www.zg-nadbiskupija.hr>, pregledano 28. siječnja 2016.

²⁰⁷ Isto

²⁰⁸ Isto

²⁰⁹ Isto

²¹⁰ Isto

²¹¹ Isto

2.2.10. Župna crkva sv. Jurja u Gornjoj Stubici

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Općina Gornja Stubica	Adresa:	Gornja Stubica
		Godina izgradnje:	1662.
Povijesni prikaz:			
<p>Župna crkva sv. Jurja mučenika u Gornjoj Stubici, prema sačuvanim dokumentima javlja se 1209. godine kao crkva, a 1334. godine kao župa. Njezin današnji izgled rezultat je preoblikovanja u nekoliko građevnih faza od 17. do 19. stoljeća. Najstarija kanonska vizitacija iz 1622. godine navodi zidani toranj od kamena, koji je do danas u osnovi sačuvan sred pročelja crkve.²¹² Na njega se nadovezuje tek nešto širi brod, prvotno natkriven drvenim rezbarenim stropom i zaključen nadsvođenim svetištem, kako to svjedoči vizitacija iz 1669. godine.²¹³ Tijekom baroknog razdoblja slijedila je, za to doba karakteristična, dogradnja bočnih kapela broda, postavljenih neposredno uz svetište južne kapele iz 17. stoljeća i sjeverne kapele iz 18. stoljeća, čime je oblikovan križni tlocrt.²¹⁴ Na prijelazu 18. u 19. stoljeće i sam se brod nadsvođuje s dva do danas sačuvana traveja križnog svoda razdijeljena pojasnicama, jedan u osi kapela, a drugi uz zvonik unutar kojeg je poslije ugrađeno pjevalište.²¹⁵</p>			
Arhitektonska kompozicija:			
<p>U historicističkoj obnovi nakon potresa 1880. godine produženo je svetište i sagrađen neogotički trijumfalni luk, srušen pri kasnijoj obnovi. Crkva je ponovno oštećena u potresu 1907. godine, te je u velikoj obnovi od 1936. do 1937. godine bitno promijenila svoj unutrašnji i vanjski izgled: na stari brod sa zvonikom i kapelama nastavlja se novi dio, oblikovan poput trobrodne bazilike, pravokutnog tlocrta s polukružnom apsidom, kasetiranim stropom te stubovima i trabeacijom.²¹⁶ Između pročelja i bočnih kapela dozidane su tada kvadratne prostorije visine bočnih brodova. Glavni brod osvjetljavaju bazilikalni prozori, a bočne brodove veliki lučno zaključeni prozori te okulusi, koji osvjetljavaju i bočne kapele i apsidu. Recentna sakristija je na mjestu starije, uz sjeverni zid broda.²¹⁷</p>			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:			
<p>Volumnu kompoziciju vanjštine čine visok i masivan pročelni zvonik te trobrodno tijelo crkve, koje završava polukružnom apsidom, jednako visokoga krovnog vijenca i dvije nešto niže bočne kapele.²¹⁸ Budući da su između pročelja i bočnih kapela dozidani pomoćni prostori, u vanjštini je stvoren dojam da je čitava crkva trobrodna. Bočne kapele, koje su nekoć poput transepta, stvarale jaku poprečnu prostornu os ispred svetišta, nakon obnove, svojom visinom i oblikom zasijecaju na neobičan način u volumen.²¹⁹ Zvonik kao najstariji, najcjelovitiji i najvrjedniji arhitektonski element podijeljen je katnim vijencima na četiri etaže, rastvoren superponiranim</p>			

²¹² Reberski, 2008: 178

²¹³ Isto

²¹⁴ Isto

²¹⁵ Isto

²¹⁶ Isto

²¹⁷ Isto

²¹⁸ Isto

²¹⁹ Isto

otvorima, uskim pravokutnim prozorima u donjim katovima te biforama s kamenim okvirom na zadnjem katu.²²⁰ Bridovi zvonika obrađeni su klesanim kvadrima. Zvonik je zaključen visokom neobaroknom lukovicom.²²¹

c) Proučavanje uzroka degradacije:

Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.

d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:

Gornjostubička se crkva odlikuje izrazitom povijesnom slojevitošću, s karakterističnim masivnim zvonikom sred pročelja iz renesansno-ranobaroknog razdoblja te bočnim kapelama, koje su u baroknom razdoblju obogatile njezinu prostornu organizaciju.²²² Taj razvoj na određeni je način poništen intervencijom iz 20. stoljeća, koja je s jedne strane umanjila efektnost zadržanih arhitektonskih elemenata, ali je dala crkvi novu monumentalnost u prostoru.²²³ Župna crkva u Gornjoj Stubici sačuvala je od svog bogatog baroknog inventara 18. stoljeća tri oltara i fragment propovjedaonice.²²⁴ Glavni oltar postavljen je u svetište 1740. godine. Na predeli sa stupnjevanim obratima uzdižu se sa svake strane središnje niše s kipom sv. Jurja na konju i sv. Margaretom. U pokrajnjoj kapeli koja je dozidana crkvi s lijeve strane 1740. godine, stajao je novi oltar posvećen sv. Antunu Padovanskom. A poslije 1745. godine sagrađena je s desne strane broda kapela sv. Florijana u koju je oko 1750. godine zagrebački kanonik Nikola Petričević dao postaviti oltar sv. Florijana, potpuno jednake konstrukcije kao oltar sv. Antuna Padovanskog, koji po prilici potječe iz iste stolarske i kiparske radionice.²²⁵ Isti donator, Nikola Petričević, postavio je, oko 1745. godine, u brod crkve propovjedaonicu svedenih stranica, odvojenim ornamentiranim pilastrima pred kojima su sjedili oveći kipovi evanđelista sa svojim simbolima, ukradeni 1984. godine zajedno s dva kipa anđela adoratora sa glavnog oltara. Iznad vrata u ispovjednoj prostoriji nalazi se ulje na platnu akademske slikarice Ružice Dešković iz 1988. godine.²²⁶ U nekoj vrsti naivno-realističkog izraza, slikarica je u životnom koloritu pokušala oslikati skupinu župljana ispred župne crkve sv. Jurja mučenika, koja je prikazana u drugom planu s likom Isusa Krista iznad nje. Na zidovima broda nalaze se dvije slike akademskog slikara Vladimira Pavleka iz 1997. godine koje realistično prikazuju vjernike okupljene oko groba Alojzija Stepinca, s prikazom župne crkve sv. Jurja mučenika u gornjem desnom uglu. Slike u gornjostubičkoj crkvi rađene su na granici između realističke i naivne manire, a u crkvu su postavljene kao dar župljana i umjetnika.²²⁷

e) Planovi i projekti:

Nema.

²²⁰ Reberski, 2008: 179

²²¹ Isto

²²² Isto, str. 181

²²³ Isto

²²⁴ Isto

²²⁵ Isto

²²⁶ Isto

²²⁷ Isto

2.2.11. Kapela sv. Fabijana i Sebastijana u Slanom Potoku

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Općina Gornja Stubica	Adresa:	Slani potok
		Godina izgradnje:	1669.
Povijesni prikaz:			
Na povišenom brežuljku u samom središtu mjesta Slani potok podignuta je kapela sv. Fabijana i Sebastijana. Zidanu kapelu opremljenu s tri oltara spominju kanonske vizitacije još 1669. godine. ²²⁸ Kapela je gotovo potpuno uništena u potresu 1880. godine, a obnavljana je tijekom 1891. i 1892. godine, prema Nadbiskupskom arhivu u Zagrebu gdje se čuva nacrt Hermana Bollea iz 1890. godine (Zbirka građevnih nacrtu u Dijecezanskom muzeju Zagrebačke nadbiskupije, II/58) za obnovu kapele sv. Fabijana i Sebastijana. ²²⁹			
Arhitektonska kompozicija:			
Prema nacrtu, Bollé je predvidio pridodati kapeli prostrani trijem drvene konstrukcije i visoki šiljati zvonik, prislonjen uz svetište s desne strane. ²³⁰ U župnom uredu u Gornjoj Stubici čuvaju se stari nacrti, nesignirani i nedatirani, koji se bitno razlikuju od Bolléovog projekta i u skladu su s provedenom obnovom crkve. ²³¹ Iznad polukružnih glavnih vrata centriran je okulus profiliranog okvira, sa sjeverne bočne strane po dva su polukružna prozora, dok je s desne nadozidana jednostavna sakristija. ²³² U prednjem dijelu dvostrešnog krovišta usječena je drvena konstrukcija zvonika koji završava četverostrešnom šiljatom kapom nadvišenom križem. ²³³			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:			
Kapela je u novije vrijeme temeljito obnovljena. Jednobrodni prostor kapele danas je nadstvođen stropom od drvenih dasaka. ²³⁴ Sačuvano je starije pjevalište drvene konstrukcije koja počiva na četiri stupa, a svetište je povišeno za četiri stube od prostora broda i njime dominira očuvani barokni oltar. ²³⁵			
c) Proučavanje uzroka degradacije:			
Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.			

²²⁸ Reberski, 2008: 190

²²⁹ Isto

²³⁰ Isto, str. 191

²³¹ Isto

²³² Isto

²³³ Isto

²³⁴ Isto

²³⁵ Isto

d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:

Glavni oltar kapele, postavljen 1661. godine, djelo je boljeg, vjerojatno domaćeg kipara toga vremena, koji je mnogo pažnje posvetio rezbarenju hrskavične ornamentike protkane festonima voća. U srednjoj niši stoji kip sv. Fabijana, a u niši atike nad njim sv. Sebastijan, titulari kapele. Natpis na poleđini retabla otkriva da je oltar obnovljen 1931. godine, a obnovu je izvršio Ivan Robnik, pozlatar iz Zagreba, a iduća obnova uslijedila je 1982. godine.²³⁶

e) Planovi i projekti:

Nema.

2.2.12. Kapela sv. Katarine na Kapelščaku

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:

Područje:	Općina Stubičke Toplice	Adresa:	Kapelščak
		Godina izgradnje:	

Povijesni prikaz:

Na brdu Kapelščak nalazi se kapela svete Katarine i veliki križ te spomen pločom Seljačkoj buni koja obilježava završnu bitku 1573. godine, u kojoj je po predaji poražen i uhvaćen vođa seljaka Matija Gubec.²³⁷

Arhitektonska kompozicija:

Kapela je veoma mala i pravokutnog tlocrta s kamenim oltarom i dva bočna polukružno zaključena prozora. Iznad ulaza je usječeni pravokutni toranj malih dimenzija s križem.

b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:

Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.

c) Proučavanje uzroka degradacije:

Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.

d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:

S brda Kapelščak pruža se lijep pogled na okolicu, a povijest koju nosi ovo mjesto izuzetno je bitna za povijest Zagorja kao jedan od najvažnijih ustanaka potlačenih seljaka protiv vladavine plemstva.

e) Planovi i projekti:

Nema.

²³⁶ Reberski, 2008: 192

²³⁷ <http://www.pp-medvednica.hr/>, pregledano 28. siječnja 2016.

2.2.13. Kapelica Majke Božje od Puta

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:	
Područje: Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa: Sljemenska cesta
	Godina izgradnje:
Povijesni prikaz: Kapelica Majke Božje od Puta nalazi se u Bliznecu pored lugarnice „Bliznec“ i izgrađena je u sklopu samog objekta lugarnice. ²³⁸	
Arhitektonska kompozicija: Kapelica pravokutnog tlocrta sa širokim ulazom, te ograđenim svetištem Majci Božjoj i klupom u natkrivenom prostoru.	
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.	
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.	
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Kapelica Majke Božje od Puta simbolično se nalazi u sklopu zadnjeg objekta uz sljemensku cestu, otkuda počinje jaki uspon prema vrhu.	
e) Planovi i projekti: Nema.	

²³⁸ <http://www.pp-medvednica.hr/>, pregledano 28. siječnja 2016.

2.2.14. Kapelica Uzvišenja Svetoga Križa

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Gorščica
	Godina izgradnje:	1994.
Povijesni prikaz: Kapelicu je 1994. godine dala sagraditi Nadica Bočkaj u zahvalu za ozdravljenje svojeg nećaka Kristijana, kako piše na mramornoj ploči unutar kapelice. ²³⁹		
Arhitektonska kompozicija: Kapelica je izrađena od drva i pravokutnog je tlocrta s dvostrešnim krovom i klecalom ispred.		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura, karakterističnih za planinsko podneblje.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:		
e) Planovi i projekti: Nema.		

²³⁹ <http://www.pp-medvednica.hr/>, pregledano 28. siječnja 2016.

2.3. PLANINARSKI DOMOVI I KUĆE

2.3.1. Tomislavov dom

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:	
Područje: Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa: Sljemenska cesta Godina izgradnje: 1987.
Povijesni prikaz: Planinarski dom Hrvatskog planinarskog društva „Tomislavov dom“ na Sljemeni sagrađen je po projektu arhitekta Stjepana Planića, u neposrednoj blizini prvog, drvenog Tomislavovog doma, uništenog u požaru 1934. godine. ²⁴⁰ Planićev planinarski dom izgorio je 1965. godine, a povodom održavanja Univerzijade 1987. godine po projektu arhitekta Branimira Žnidarca sagrađen je novi objekt koji ponavlja tlocrtnu formu objekta arhitekta Stjepana Planića, ali uz izmjenu namjene, sadržajne i prostorne strukture, katnosti te kompozicije pročelja u odnosu na izvorna obilježja građevine. ²⁴¹	
Arhitektonska kompozicija: Tomislavov dom bio je koncipiran kao objekt Y-tlocrta, smješten neposredno do samog vrha Sljemena, okružen šumom i dalekim vizurama. ²⁴² Konstruktivni dio izveden je od armiranog betona, dok je u donjem dijelu objekta upotrijebljen kamen, a u gornjem drvo, naglašavajući njihovu funkciju obloge. ²⁴³ Krajem šezdesetih godina Dom je stradao u požaru i objekt je godinama nakon bio prepušten propadanju. ²⁴⁴ Sve do 1985. godine kada Ferimport investira u novu izgradnju hotelskog objekta prema projektu Branimira Žnidareca. ²⁴⁵ Uz mnogo polemika oko obnove odnosno faksimilske izgradnje, zgrada je preoblikovana zadržavajući Y-tlocrt. ²⁴⁶	
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Tomislavov dom obnovljen je 2003. godine kao hotel s 41 sobom, 2 kongresne dvorane, bazenom i saunom. ²⁴⁷	
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.	

²⁴⁰ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A230

²⁴¹ Isto

²⁴² Premerl, 1988: 8

²⁴³ Isto

²⁴⁴ Isto

²⁴⁵ Isto

²⁴⁶ Isto

²⁴⁷ Poljak, 2012: 20

d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:

Tomislavov dom, nastao na temeljima nekadašnjeg „Tomislavca, danas je reprezentativni hotel, zanimljive i vrlo vrijedne prostorne organizacije, te je funkcionalno, prostorno i oblikovno vrlo jasan objekt.²⁴⁸ Kao vrhunsko djelo hrvatske i svjetske arhitekture tridesetih godina, objekt je, svojim oblikom prilagođen terenu, a materijalima (zeleni škriljevac, drvo) nastavlja slijed prirodne okoline, dajući joj novu vrijednost.²⁴⁹ Lokacija ima kulturno-povijesnu i ambijentalnu vrijednost kao element identiteta prostora Medvednice.²⁵⁰

e) Planovi i projekti:

Ne predviđa se daljnje razvijanje tlocrta hotela Tomislavov dom, dogradnja ili nadogradnja objekta, niti prenamjena.²⁵¹ Visinski gabarit objekta je definiran postojećim stanjem i ne planira se izgradnja drugih građevina.²⁵² Rekonstrukcija je moguća radi poboljšanja tehničkih uvjeta. S obzirom na izrazite kulturno-povijesne i ambijentalne vrijednosti moguće je obazrivo planirati rekreativne sadržaje na otvorenom, kao školu skijanja za djecu, ali bez izvedbe sustava stvaranja umjetnog snijega ili gradnje drugih infrastrukturnih objekata, te ostale rekreativne sadržaje ukoliko je predviđena oprema montažno-demontažnog karaktera.²⁵³ Moguće je uređenje prilazne šumske ceste, kao kolno-pješačke površine, postojećeg parkirališta, pješačke staze-šetnice te staze za osobe s invaliditetom kao dio programa uređenja krajobrazno-funkcionalne cjeline.²⁵⁴

²⁴⁸ Premerl, 1988: 8

²⁴⁹ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A230

²⁵⁰ Isto

²⁵¹ Prostorni plan PP Medvednica, 2014: 70

²⁵² Isto

²⁵³ Isto

²⁵⁴ Isto

2.3.2. Dom „Željezničar“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Sljemenska cesta
	Godina izgradnje:	1928.
Povijesni prikaz: Društvo gradskih činovnika iz Zagreba 1928. godine po projektu Josipa Gauppa, sagradilo je planinarski dom. Dom je podignut u neposrednoj blizini lokacije nekadašnjeg Tomislavog doma, prvog planinarskog doma na Medvednici. ²⁵⁵ Nakon Drugog svjetskog rata, dom kao odmaralište koriste željezničari, stoga je do danas ostao naziv planinarski dom Željezničar. ²⁵⁶		
Arhitektonska kompozicija: Jednostavnog je pravokutnog tlocrta s bočnim rizalitima. ²⁵⁷ U oblikovanju pročelja, zona prvog kata je naglašena drvenom oblogom, a pročelje orijentirano prema šumi, rastvoreno je trijemom. ²⁵⁸		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja Objekt doma djelomično je devastiran, ali su očuvana izvorna graditeljska i oblikovna obilježja. Objekt posjeduje ambijentalnu vrijednost te je s obzirom na očuvanost izvorne graditeljske supstance, vrijedan očuvanja kao element identiteta prostora. ²⁵⁹		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Objekt je u ruševnom stanju i potrebna je sanacije građevine u cjelini, s očuvanjem drvenih dijelova fasade i krovišta, korekcija žbuke i uklanjanje raslinja.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Dom „Željezničar“ („Činovnički dom“) ili Željezničko odmaralište „Sljeme“ izgrađeno je 1928. godine kao Dom činovnika grada Zagreba, a nakon toga je došao pod upravu ŽTP Zagreb. ²⁶⁰ To je bilo omiljeno odredište mnogih planinara, posebice skijaša u zimskim mjesecima, ali je već dugi niz godina zapušteno i prepušteno propadanju. ²⁶¹ Danas se koristi samo parkiralište ispred doma. Samo nekoliko stotina metara sjeverno od doma nalazi se i poznata „Činovnička livada“ do koje vode uređene stepenice, a pored doma je ugostiteljski objekt „Grofica“. ²⁶²		
e) Planovi i projekti: Dom Željezničara zadržava osnovnu namjenu - planinarski dom s dopunom komplementarnim sadržajima. Prilikom rekonstrukcije potrebno je ispitati mogućnosti organiziranja prostora za sportske klubove. ²⁶³ Sve građevine uz Dom željezničara koje nisu legalne potrebno je ukloniti. Pripadajući otvoreni prostor uređenjem je potrebno integrirati u prostor planinarskog doma. ²⁶⁴		

²⁵⁵ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A221

²⁵⁶ Isto

²⁵⁷ Isto

²⁵⁸ Isto

²⁵⁹ Isto

²⁶⁰ <http://www.pp-medvednica.hr/>, pregledano 28. siječnja 2016.

²⁶¹ Isto

²⁶² Isto

²⁶³ Prostorni plan PP Medvednica, 2014: 69

²⁶⁴ Isto

2.3.3. Dom Crvenog križa

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Malo Sljeme
		Godina izgradnje:	1934.
Povijesni prikaz:			
Dječji dom Crvenog križa „Sljeme“ sagrađeno je 1934. godine po projektu Stjepana Planića kao Đački dom Higijenskog zavoda u Zagrebu, zbog čega je danas poznatije pod imenom „Đački dom“. ²⁶⁵ 1984. godine objekt je obnovljen i dograđen prema idejnom rješenju arhitekta Andrije Mutnjakovića. ²⁶⁶			
Arhitektonska kompozicija:			
Dom je bio građen kao jednokatnica s prostranom terasom na zapadnoj strani u zoni prvog kata, a pročelje objekta obloženo drvenom građom. ²⁶⁷ Tijekom godina dom je pregrađivan, a danas je potpuno preoblikovan po projektu arhitekta Andrije Mutnjakovića. ²⁶⁸ Dom je ostao iste namjene još od svoje gradnje, ali namjenu je trebalo proširiti pa dijelom zadovoljiti i nove funkcije. ²⁶⁹ Proširivanje funkcije i potrebnih prostorija provedeno je spretnim ukopavanjem novih dijelova u padinu terena, među sobom nenametljivim povezivanjem te uređenjem neposredne okoline. ²⁷⁰ Ostavljanjem zatečenog kubusa i jednostrešnog blago kosog krova po duljini zgrade, ponovljen je Planićev koncept. Ostala je i terasa na zapadnoj strani koja je dobila novi, ali vrlo odmjereni stakleni kubus i glavni ulaz. ²⁷¹ Osim nižeg podnožja od zelenog sljemenskog kamena, cijela je zgrada obložena šindrom. ²⁷²			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:			
Dom je danas dobro održavan. Projekt obnove je izraz jasnog stava arhitekta Mutnjakovića prema vrijednom naslijeđenom dijelu kroz pokušaj vlastite interpretacije i stvaralačkog nastojanja za postizanjem novih vrijednosti u zatečenoj, već stihijski izmijenjenoj situaciji. ²⁷³			

²⁶⁵ <http://www.pp-medvednica.hr/>, pregledano 28. siječnja 2016.

²⁶⁶ Isto

²⁶⁷ Premerl, 1988: 9

²⁶⁸ Isto

²⁶⁹ Isto

²⁷⁰ Isto

²⁷¹ Isto

²⁷² Isto

²⁷³ Isto

<p>c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.</p>
<p>d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Dom raspolaže sa 64 kreveta i blagovaonicom za 100-tinjak ljudi, ali zatvorenog je tipa, nije za planinare nego služi za đачke škole u prirodi.²⁷⁴ U dvorištu Doma nalazi se Kapelica sv. Franje, brončana skulptura medvjedice, te mala fontana.²⁷⁵ Lokacija posjeduje ambijentalnu i povijesnu vrijednost i jedan je od elemenata kulturno-povijesnog identiteta Medvednice.²⁷⁶</p>
<p>e) Planovi i projekti: Nema.</p>

2.3.4. Planinarski dom „Runolist“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:	
Područje: Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa: Kozji hrbat Godina izgradnje: 1936.
<p>Povijesni prikaz: Planinarski dom „Runolist“ sagradilo je 1936. godine Hrvatsko planinarsko društvo „Runolist“ prema projektu arhitekta Vladimira Šterka.²⁷⁷ Dvokatni objekt planinarskog doma, jednostavne tlocrtne dispozicije, funkcionalno koncipiran, skladno je uklopljen u ambijent šume, prilagođen konfiguraciji terena s očuvanim panoramskim vizurama.²⁷⁸</p>	
<p>Arhitektonska kompozicija: Dom je smješten na malom proplanku s lijepim vizurama prema Zagrebu. Dvokatni volumen jednostavne je tlocrtne dispozicije, orijentiran južnim pročeljem prema strmini zasjeka, zaključen jednostrešnim krovijem napuštenih streha.²⁷⁹ Baza doma je od sljemenskog kamena, a jednostavno oblikovana pročelja obložena su drvenom građom i raščlanjena pravilno raspoređenim prozorima s punim griljama.²⁸⁰ Dom je građen skeletnom konstrukcijom, funkcionalno koncipiran, s kuhinjom i restoranom u prizemlju te spavaćim sobama na katu.²⁸¹ Zona prizemlja prostorno se nadovezuje na terasu izvedenu s južne strane objekta. Dom je skladno uklopljen u ambijent šume, prilagođen konfiguraciji terena s očuvanim panoramskim vizurama.²⁸²</p>	

²⁷⁴ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A226

²⁷⁵ Isto

²⁷⁶ Isto

²⁷⁷ NN br. 89/2014, čl. 106

²⁷⁸ Isto

²⁷⁹ Laslo, 2000: 65

²⁸⁰ Isto

²⁸¹ Isto

²⁸² Isto

b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:

Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.

c) Proučavanje uzroka degradacije:

Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.

d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:

Zbog izrazitih arhitektonskih karakteristika koje proizlaze iz tradicionalnih i modernih konstruktivno-oblikovnih načela ovaj planinarski dom je vrijedno ostvarenje hrvatske moderne arhitekture te je službeno zaštićen kao kulturno dobro.²⁸³ Lokacija posjeduje izrazitu ambijentalnu vrijednost, a objekt se zbog očuvanosti i vrijednosti izvorne graditeljske supstance zaštićuje kao kulturno dobro.²⁸⁴

e) Planovi i projekti:

Ne planira se gradnja novih građevina i potrebno je zadržati veličinu i površinu postojeće građevine uz manja odstupanja i mogućnost rekonstrukcije radi poboljšanja funkcionalnosti i tehničkih uvjeta.²⁸⁵ Objekt zadržava namjenu planinarskog doma. Oblikovanje okoliša odnosi se prvenstveno na održavanje i njegu postojeće vegetacije, bez mogućnosti širenja pratećih sadržaja na otvorene površine.²⁸⁶ U vanjskom oblikovanju potrebno je uređenje postojećeg dječjeg igrališta i opremanje novom opremom.²⁸⁷

²⁸³ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A222

²⁸⁴ Isto

²⁸⁵ Prostorni plan PP Medvednica, 2014: 73

²⁸⁶ Isto

²⁸⁷ Isto

2.3.5. Planinarski dom „Glavica“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Glavica
	Godina izgradnje:	1936.
Povijesni prikaz: Planinarski dom Glavica sagrađen je 1936. godine, a 1982. godine nadograđen novim prostorijama. Nalazi se na visini od 420 metara nadmorske visine, u dvorištu doma je uređeno igralište za djecu, a u blizini je ulaz u špilju „Veternicu“. ²⁸⁸		
Arhitektonska kompozicija: Dom je sagrađen kao jednokatnica sa stambenim, drvenim potkrovljem. Godine 1984. dom je obnovljen i dograđeno mu je novo krilo za potrebe ugostiteljstva. ²⁸⁹		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Smješten na rubu obronka, okružen šumskim zelenilom, Dom se sastoji od stare zgrade iz 1934. godine i novog ugostiteljskog krila. ²⁹⁰ Ispred zgrade je terasa s klupama, odakle je vrlo lijep vidik na Zagreb i savsku dolinu. ²⁹¹		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage te pucanje i ljuštenje drvenog djela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Lokacija posjeduje ambijentalnu i povijesnu vrijednost i jedan je od elemenata kulturno-povijesnog identiteta Medvednice. ²⁹² Također, svojevrstan je spomenik narodnog radničkog pokreta jer su ga dobrovoljnim radom sagradili zagrebački radnici, uglavnom članovi Planinarskog društva „Prijatelj prirode“ 1936. godine, među kojima je bilo i mnogo članova pokreta otpora tijekom Drugog svjetskog rata. ²⁹³		
e) Planovi i projekti: Nema.		

²⁸⁸ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A232

²⁸⁹ Isto

²⁹⁰ Poljak, 2012: 25

²⁹¹ Isto

²⁹² <http://www.pp-medvednica.hr/>, pregledano 18. siječnja 2016.

²⁹³ Isto

2.3.6. Dom Sindikata

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Malo Sljeme
		Godina izgradnje:	1939.
Povijesni prikaz: Planinarski dom sagradilo je 1939. godine planinarsko društvo „Poštanske štedionice“. Godine 1960. dom je pregrađen za potrebe sindikalnog odmarališta, a zatim ga je preuzeo Odjel očne klinike KBC Rebro. ²⁹⁴ Po projektu arhitekta Andrije Mutnjakovića dom je u razdoblju od 1980. do 1986. godine znatno dograđen za tadašnje investitore Vijeće Saveza sindikata Hrvatske i Gradsko vijeće Saveza sindikata Zagreb. ²⁹⁵			
Arhitektonska kompozicija: Dom je prilično velik objekt (2800 m ²) koji sadrži ukupno 28 soba s vlastitim sanitarnim čvorom. Koristio se kao dom za izviđače i učenike za „školu u prirodi“. Prijašnji mali i neugledan objekt ostao je ugrađen u novo veće zdanje s funkcijama boravka, rekreacije i obrazovanja. ²⁹⁶ Dom je zatvorenog tipa, osim ugostiteljskog dijela, gdje je arhitekt Mutnjaković nastojao provesti svoju ideju o endemskoj arhitekturi kao jednoj od teza razvoja suvremene arhitekture, koja svoja istraživanja temelji na autentičnim tradicijama određene regionalne arhitekture. ²⁹⁷			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Objekt je djelomično devastiran, ali su očuvana izvorna graditeljska i oblikovna obilježja.			
c) Proučavanje uzroka degradacije: Objekt je u djelomično ruševnom stanju i potrebna je sanacije građevine i okolnih dijelova te uklanjanje raslinja.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Program „Škola u prirodi“ dugi niz godina održavao se u Sindikalnom domu, a otkad je obnovljen Dom Crvenog križa, Dom Sindikata je izgubio funkciju i kontinuirano se vandalizira i devastira te je sada u izrazito lošem i zapuštenom stanju. ²⁹⁸			
e) Planovi i projekti: Objektom trenutno upravlja Savez samostalnih sindikata Hrvatske i nema pokrenut proces legalizacije, niti planove za obnovu. ²⁹⁹			

²⁹⁴ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A231

²⁹⁵ Isto

²⁹⁶ Premerl, 1988: 9

²⁹⁷ Isto

²⁹⁸ Studija predizvodljivosti, 2014: 83

²⁹⁹ Isto

2.3.7. Planinarski dom „Ivan Pačkovski“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:	
Područje: Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa: Sljemenska cesta Godina izgradnje: 1953.
Povijesni prikaz: Planinarski dom „Ivan Pačkovski“, poznat pod nazivom „Puntijarka“, nalazi se na 957 metara nadmorske visine pored prostrane čistine. ³⁰⁰ Gradnja zgrade započela je 1949. godine s namjerom da se sagradi zdravstveni objekt. ³⁰¹ Od izgradnje zdravstvenog objekta na toj lokaciji se ubrzo odustalo, a započetu izgradnju objekta preuzelo je i dovršilo za planinarske potrebe Planinarsko društvo „Zagreb“ 1954. godine, te dom nazvalo po svom predsjedniku i inicijatoru gradnje Ivanu Pačkovskom. Danas dom održava Planinarsko društvo „Zagreb-Matica“. ³⁰²	
Arhitektonska kompozicija: Dom je građen kao jednokatnica jednostavne tlocrtne dispozicije, gabaritom i oblikovanjem skladno uklopljen u ambijent šume. ³⁰³ Ispred doma su uređene klupe za izletnike. Lokacija ima kulturno-povijesnu i ambijentalnu vrijednost kao element identiteta prostora Medvednice. ³⁰⁴	
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Dom raspolaže sa 35 kreveta u 14 soba, te 3 dvorane, blagovaonice koje zajedno mogu primiti oko 200 gostiju. ³⁰⁵ Ispred i oko doma su terase sa stolovima i klupama gdje se može smjestiti više od 300 izletnika. ³⁰⁶	
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.	
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Dom Puntijarka je najveći planinarski dom na Medvednici te je otvoren sve dane u tjednu, priključen je na električnu struju, vodu i centralno grijanje. ³⁰⁷	
e) Planovi i projekti: Nema.	

³⁰⁰ <http://www.pp-medvednica.hr/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³⁰¹ Isto

³⁰² Isto

³⁰³ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A223

³⁰⁴ Isto

³⁰⁵ Isto

³⁰⁶ Isto

³⁰⁷ <http://www.pp-medvednica.hr/>, pregledano 18. siječnja 2016.

2.3.8. Planinarski dom „Gračičar“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Rudarsko sedlo
	Godina izgradnje:	1954.
Povijesni prikaz: Planinarsko društvo grafičkih radnika u Zagrebu „Grafičar“ sagradilo je 1954. godine na Rudarskom sedlu svoj planinarski dom. ³⁰⁸ U neposrednoj blizini planinarskog doma nalaze se ostaci rudarskih rovova i galerija poznatih pod nazivom Rudnici Zrinskih. ³⁰⁹		
Arhitektonska kompozicija: Objekt je sagrađen u alpskom stilu, kao prizemnica sa stambenim potkrovljem. U prizemlju su kuhinja i blagovaona, a na katu spavaonice. ³¹⁰ Pročelje je obloženo drvenom građom, a krovšte dvostrešno sa skošenim zabatima. ³¹¹ U okolici su klupe za oko 200 izletnika.		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Lokacija i objekt posjeduju ambijentalnu vrijednost kao element identiteta Medvednice. ³¹²		
e) Planovi i projekti: Nema.		

³⁰⁸ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A224

³⁰⁹ Isto

³¹⁰ Isto

³¹¹ Isto

³¹² Isto

2.3.9. Planinarski dom „Risnjak“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Pongračevo
	Godina izgradnje:	1955.
Povijesni prikaz: Planinarski dom „Risnjak“ nalazi se na šumskom proplanku zvanom Pongračevo, a dom je 1955. godine izgradilo Planinarsko društvo „Risnjak“. ³¹³ U blizini doma se nalazi Pongračeva lugarnica, a oko doma je veliki prostor s drvenim klupama za odmor, s lijepim pogledom na Zagreb. ³¹⁴		
Arhitektonska kompozicija: Planinarski dom građen je kao prizemnica s podrumom i potkrovljem. Podrum je obrađen u kamenu, a pročelje je obloženo drvenom građom. ³¹⁵		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Dom raspolaže sa 12 ležaja i vikendima izletnicima i planinarima nudi jelo i piće. Oko doma je veliki prostor za odmor s lijepim pogledom na Zagreb. Lokacija posjeduje ambijentalnu i povijesnu vrijednost i jedan je od elemenata kulturno-povijesnog identiteta Medvednice. ³¹⁶		
e) Planovi i projekti: Nema.		

³¹³ NN br. 89/2014, čl. 108

³¹⁴ Isto

³¹⁵ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A225

³¹⁶ Isto

2.3.10. Planinarski dom „Lipa-Rog“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Lipa-Rog
		Godina izgradnje:	1967.
Povijesni prikaz:			
<p>Planinarski dom „Lipa“ izgradilo je 1967. godine Planinarsko društvo „Lipa“ iz Sesveta. Dom se nalazi na uzvisini zvanj Rog zbog čega dom ima puni naziv „Lipa-Rog“.³¹⁷ Pored doma je 1970. godine postavljen stup s rešetkastom konstrukcijom i platformom – vidikovac (popularno zvan „piramida“). Početkom 1961. godine, zajedno s lovačkim društvom „Kašina“, pokrenuta je gradnja planinarsko-lovačke kuće „Lipa-Rog“.³¹⁸ Nakon započetih radova, zbog nedostatka sredstava i odustanka lovačkog društva „Kašina“, došlo je do obustave radova na duže vrijeme. Zahvaljujući upornosti dugogodišnjeg predsjednika i jednog od glavnih pokretača društva Josipa Rukavine, danas počasnog predsjednika društva, 1966. godine dogovoreno je da se umjesto zidane kuće sagradi montažna. Mještani naselja Planine Donje i Planine Gornje, podno Lipe, uvelike su pomogli izgradnju planinarske kuće.³¹⁹</p>			
Arhitektonska kompozicija:			
<p>Prva jednostavna kuća 1972. godine je pregrađena i proširena, a 1979. godine uz postojeću zgradu doma dograđena je nova. Sagrađeni su još i podrum, spavaonice, cisterna i vanjski zahod. Dom je stalno održavan i opreman te ima i centralno grijanje.³²⁰</p>			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:			
<p>Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.</p>			
c) Proučavanje uzroka degradacije:			
<p>Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.</p>			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:			
<p>Planinarski odbor Zagreba 1970. godine postavio je željeznu panoramsku piramidu s koje se pruža pogled prema Zagorju i Posavini.³²¹ Lokacija posjeduje ambijentalnu i povijesnu vrijednost i jedan je od elemenata kulturno-povijesnog identiteta Medvednice.³²²</p>			
e) Planovi i projekti:			
<p>Nema.</p>			

³¹⁷ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A238

³¹⁸ Isto

³¹⁹ Isto

³²⁰ Isto

³²¹ Isto

³²² Isto

2.3.11. Planinarski dom „Gorščica“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Gorščica
	Godina izgradnje:	
Povijesni prikaz: Livada Gorščica nalazi se na nadmorskoj visini od 740 metara. Gorščica je ključna točka za putove prema Hunjki i vrhu Sljemeni, kao i prema Planinarskim domovima „Lipa“ i „Vugrovec“. Na livadi se prije nalazila stara kaptolska lugarnica Gorščica koja je izgorjela. ³²³		
Arhitektonska kompozicija: Drvena jednokatnica s potkrovljem i ulaznim trijemom.		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Domom upravlja Hrvatsko planinarsko društvo „Gorščica“, koje je od 2013. godine član Hrvatskog planinarskog saveza te organizira brojna druženja na livadi Gorščica. ³²⁴		
e) Planovi i projekti: Nema.		

³²³ <http://www.pp-medvednica.hr/>, pregledano 28. siječnja 2016.

³²⁴ Isto

2.3.12. Snježna kraljica

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Sljeme
	Godina izgradnje: 2006.	
Povijesni prikaz: Apartmanska kuća „Snježna kraljica“ nalazi se na mjestu nekadašnjeg Doma „Izviđača“ izgrađenog 1941. godine, a njegova namjena je bila za višednevni boravak djece. ³²⁵ 2001. godine pravo vlasništva Doma preuzelo je Trgovačko društvo „Sljeme-Medvednica“ d.o.o. te je 2006. godine izgrađen zamjenski objekt sa četiri zvjezdice. ³²⁶		
Arhitektonska kompozicija: Apartmanska kuća Snježna kraljica smještena je na vršnom dijelu Medvednice i sadrži 17 moderno opremljenih apartmana, a restoran ima kapacitet 60 mjesta, prilagođen planinarskom ugođaju. ³²⁷		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Nema uočenih degradacija.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Apartmanska kuća Snježna kraljica smještena je na vršnom dijelu Sljemena uz centralnu planinarsku stazu koja vodi do sljemenskih skijaških staza i predstavlja idealnu destinaciju za aktivan odmor ili poslovne susrete. ³²⁸		
e) Planovi i projekti: Težište uređenja okoliša Apartmanske kuće usmjereno je oplemenjivanju prostora neposrednog kontakta objekta sa širim okolišem i opremanjem sukladno sadržaju objekta. Oprema je oblikovana od drveta uz respektiranje sigurnosnih standarda za sve dobne skupine i načine korištenja, a izbor opreme prilagođen je krajobraznim obilježjima prostora. Livadne površine potrebno je zadržati u izvornom obliku te ih redovito održavati. Na sjevernom rubu proplanka planirano je urediti vidikovac s vizurama prema Hrvatskom zagorju. Prekratičevu kuću, napušteni i devastirani drveni stambeni objekt, potrebno je obnoviti u izvornom obliku zamjenom dotrajalih konstruktivnih elemenata, odnosno restitucijom. Namjena će se utvrditi u skladu s krajobrazno-funkcionalnim karakterom područja. ³²⁹		

³²⁵ <http://www1.zagreb.hr/zagreb/slglasnik.nsf/7ffe63e8e69827b5c1257e1900276647/c6bf52351c2c0ed2c1256cee004a1c48?OpenDocument>
 pregledano 18. siječnja 2016.

³²⁶ Isto

³²⁷ <http://www.pp-medvednica.hr/>, pregledano 28. siječnja 2016.

³²⁸ Isto

³²⁹ Prostorni plan PP Medvednica, 2014: 71

2.3.13. Planinarska kuća „Hunjka“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Hunjka
		Godina izgradnje:	1987.
Povijesni prikaz:			
Udruženje obrtnika grada Zagreba 1985. godine započinje gradnju Doma na Hunjki s prvim projektom arhitekta Živka Nižića. Sa već započetim radovima na temeljima i zidovima podruma i prizemlja, investitor je promijenio projektanta, a i projektni zadatak. ³³⁰ Investprojekt i novi autori (Gordana Kuzmić Kalogjera, Miljenko Gessner i Ivan Grgurić) pokušavali su ostvariti svoju zamisao, iako je izbjegavanje već izgrađenog djela bilo nemoguće. ³³¹ Tako je projekt u konačnici ostao u razmeđu između planinarskog doma i hotela, a smješten je na vrlo vrijednoj lokaciji uz staru Rauchovu lugarnicu i cestu prema Zagorju na rubu šume, otvorene prema livadama i lijepim vizurama. ³³²			
Arhitektonska kompozicija:			
Vrijednost ovog projekta i konačnog oblikovanja očituje se u prvom redu u vrlo dobrom rješenju dosta složene funkcije cijele zgrade te rješenju i oblikovanju gostinjskog dijela s unutrašnjim i vanjskim prostorima. ³³³ Posebno je uspjelo oblikovanje vanjskih prostora, terasa, stubišta i veza s objektom s jedne i prirodom s druge strane. Poštivano je jedinstvo oblika i materijala, situiranja na neposrednu lokaciju i u širu prirodnu okolinu. ³³⁴ Vrijedan je i cjelovit dizajn interijera koji je projektantski brižljivo studiran i proveden. ³³⁵			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:			
Zadnja funkcija Doma Hunjka je pansion za umirovljenike „Zvonimirov dom“. ³³⁶			
c) Proučavanje uzroka degradacije:			
Uočeni su problemi prodora vlage na dijelovima fasade i korozija metalnog dijela krova, posljedica klimatskih uvjeta.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:			
Hunjka je važan prijevoj na hrptu Medvednice preko kojeg prelazi cesta iz Zagreba za Stubičke Toplice. ³³⁷ Sam naziv Hunjka potječe od riječi humka, što označava razmeđu između nekadašnjih Kaptolskih, Rauchovih i Kulmerovih šumskih vlastelinstava. ³³⁸			
e) Planovi i projekti:			
Nema.			

³³⁰ Premerl, 1988: 6

³³¹ Isto

³³² Isto

³³³ Isto, str. 7

³³⁴ Isto

³³⁵ Isto

³³⁶ <http://www.infozagreb.hr/planiranje-putovanja/smjestaj/pansioni-prenocista-i-planinarski-domovi/pansion-zvonimirov-dom> pregledano 18. siječnja 2016.

³³⁷ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³³⁸ Isto

2.3.14. Planinarska kuća „Kameni svati“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Općina Zaprešić	Adresa:	Kameni svati
		Godina izgradnje:	1982.
Povijesni prikaz: Kuću je sagradilo Hrvatsko planinarsko društvo „Susedgrad“ 1982. godine. ³³⁹ A ime je dobila po skupu dolomitnih stijena na zapadnom obronku Medvednice iznad sela Jablanovca. ³⁴⁰ Prema narodnoj priči, stijene su nastale tako što je mladoženjina majka, nezadovoljna snahom, kletvom okamenila svate, o čemu je pisao August Šenoa 1869. godine. ³⁴¹			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Planinarska kuća sastoji se od jednog većeg i nekoliko manjih pomoćnih objekata. Nije povezana na javnu električnu mrežu već koristi vlastiti generator. ³⁴²			
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Kako „Kameni Svati“ nisu službeno planinarski dom već planinarska kuća, u njoj nema ponude hrane i pića za planinare, već se koristi za potrebe Hrvatskog planinarskog društva „Susedgrad“. ³⁴³			
e) Planovi i projekti: Nema.			

³³⁹ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³⁴⁰ Poljak; Čaplar, 2001: 86

³⁴¹ Ljaljak, 2002

³⁴² <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³⁴³ Isto

2.3.15. Planinarska kuća „Kulmerica“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Kulmerica
	Vrijeme izgradnje:	1950-ih
Povijesni prikaz: Planinarska kuća „Kulmerica“ dobila je naziv po gori na kojoj se nalazi, koja je naziv dobila prema bivšem vlasniku, grofu Kulmeru. ³⁴⁴ Godine 1921. vlastelin grof Milan Kulmer prodao je šumu „Kulmericu“ udruženim poljoprivrednicima iz Donje Stubice i okolice. ³⁴⁵		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Planinarska kuća „Kulmerica“ je u posjedu Hrvatskog planinarskog društva „Runolist“ iz Oroslavlja. ³⁴⁶ Ispod Kulmerice se nalazi izvor pitke vode, a voda je dovedena i do same planinarske kuće. ³⁴⁷		
e) Planovi i projekti: Nema.		

³⁴⁴ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³⁴⁵ Isto

³⁴⁶ Isto

³⁴⁷ Isto

2.3.16. Planinarska kuća „Lojzekov izvor“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka		
Područje: Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Podrtine
	Godina izgradnje: 1979.	
Povijesni prikaz: Planinarsku kuću „Lojzekov izvor“ je 1979. godine izgradilo Planinarsko društvo „Stubičan“ i nalazi se u području zvanom Podrtine na visini od 400 metara nadmorske visine. ³⁴⁸ Pored planinarske kuće postoji izvor pitke vode koji je uredio Alojz Lažec iz Podgore, po kojem je izvor nazvan Lojzekov izvor, a po izvoru i planinarska kuća. ³⁴⁹		
Arhitektonska kompozicija: Drvena jednokatnica s potkrovljem u kojem je spavaonica, a u prizemlju blagovaonica.		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: : Planinarska kuća „Lojzekov izvor“ nalazi se usred šume i pruža doživljaj planinskog mira, a iza kuće se nalazi vidikovac s preglednim vidikom prema Stubičkim toplicama. ³⁵⁰		
e) Planovi i projekti: Nema.		

³⁴⁸ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³⁴⁹ Isto

³⁵⁰ Čaplar, 2013: 76

2.3.17. Planinarska kuća „Risova jazbina“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Sljemenska cesta
	Godina izgradnje:	1974.
Povijesni prikaz: Planinarska kuća „Risova jazbina“ nalazi se 10 minuta hoda sjeverno od planinarskog doma „Ivan Pačovski“. ³⁵¹		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: „Risova jazbina“ je objekt u vlasništvu Meteorološkog zavoda RH koji je dan na korištenje Planinarskom društvu „Naftaplin“ koje je osnovano u Zagrebu 1974. godine na inicijativu zaposlenika tvrtke Naftaplin. ³⁵²		
e) Planovi i projekti: Nema.		

³⁵¹ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³⁵² Isto

2.3.18. Objekt „Grofica“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Sljemenska cesta
	Godina izgradnje:	
Povijesni prikaz: „Grofica“ je mali ugostiteljski objekt odmah pokraj Doma „Željezničar“ blizu Sljemena i staze za Činovničku livadu. ³⁵³ Najprije je to bio samo mali restoran, ali kasnije je pretvoren u pansion koji pored hrane i pića nudi i noćenje. ³⁵⁴		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Planinarski dom Grofica na Sljemeni ističe se po intimnoj atmosferi i odličnoj kulinarskoj ponudi.		
e) Planovi i projekti: Nema.		

³⁵³ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³⁵⁴ Isto

2.3.19. Ugostiteljski objekt „Šestinski Lagvić“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Šestine
	Godina izgradnje:	1950.
Povijesni prikaz: Ugostiteljski objekt „Lagvić“ sagrađen je 1950. godine po projektu arhitekta Bogdana Petrovića, a na inicijativu Gradskog Narodnog odbora grada Zagreba kada se planirala izgradnja turističkih objekata na obroncima i vrhovima Zagrebačke gore. ³⁵⁵		
Arhitektonska kompozicija: Tlocrtna dispozicija objekta proizlazi iz konfiguracije terena, a oblikovanjem i materijalima, skladno je uklopljen u ambijent prostora. Ispred objekta je terasa s prostornim vizurama prema Šestinama i gradu. ³⁵⁶		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Restoran s višegodišnjom tradicijom pruža lijep pogled na Zagreb, a restoranom dominira autohtoni šestinski stil s tradicionalnim motivima. ³⁵⁷ Lokacija ima kulturno-povijesnu i ambijentalnu vrijednost kao element identiteta prostora Medvednice. ³⁵⁸		
e) Planovi i projekti: Nema.		

³⁵⁵ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A227

³⁵⁶ Isto

³⁵⁷ Isto

³⁵⁸ Isto

2.3.20. Ugostiteljski objekt „Kraljičin zdenac“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:	
Područje: Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa: Šestinski vijenac BB
	Godina izgradnje:
Povijesni prikaz: Ime izvora „Kraljičin zdenac“ potječe od legende o Crnoj kraljici povezanom s ovim mjestom. Narodna priča navodi da je jedne godine zavladała velika suša u svim zdencima u okolini, osim dubokog zdenca u Medvedgradu, kojim je vladala Crna Kraljica. Narod je izmučen od žeđi tražio vodu od Crne Kraljice, što im je ona uskratila. Jedino preostalo bilo je tražiti izvor u šumi, koja je bila opasna, puna medvjeda i drugih divljih zvijeri. Na mjestu „Kraljičinog zdenca“ narod je pronašao vrelu vode, koje nitko prije vidio, a u isto to vrijeme zdenac u Medvedgradu je presušio. ³⁵⁹	
Arhitektonska kompozicija: Recentno izgrađeni objekt uz jedan od izvora potoka Kraljevec, na mjestu gdje su članovi Hrvatskog planinarskog društva 1881. godine ozidali izvor i kasnije sagradili sklonište i markirali prolazne puteve. ³⁶⁰ Prije Prvog svjetskog rata u neposrednoj blizini grof Kulmer je sagradio lugarnicu i uredio ribogojilište za pastrve. ³⁶¹	
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.	
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura.	
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Lokacija posjeduje kulturno-povijesnu, tradicijsku i ambijentalnu vrijednost.	
e) Planovi i projekti: Nema.	

³⁵⁹ Bonifačić Rožin: 1966: 314

³⁶⁰ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³⁶¹ Isto

2.4. LOVAČKI DOMOVI I ŠUMSKE LUGARNICE

2.4.1. Lovački dom „Ponikve“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Ponikve
	Godina izgradnje:	
Povijesni prikaz: Dom je izgradilo lovačko društvo „Ponikve“.		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: U sklopu lovačkog doma sagrađena je i lovačka streljana za potrebe treninga članova Društva.		
e) Planovi i projekti: Nema.		

2.4.2. Lovački dom „Prigorje“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa: Markuševačka Trnava BB	
	Godina izgradnje:	
Povijesni prikaz: Lovačkim domom „Prigorje“ upravlja lovačko društvo iz Male Trnave.		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:		
e) Planovi i projekti: Nema.		

2.4.3. Lovački dom „Vepar“, Čučerje

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Podrtine
		Godina izgradnje:	1978.
Povijesni prikaz: Lovačkim domom „Vepar“ upravlja lovačko društvo „Vepar“ iz Donje Stubice.			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.			
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Članovi lovačkog društva grade i opremaju lovišta, lovnotehničke objekte poput hranilišta za divljač.			
e) Planovi i projekti: Nema.			

2.4.4. Lugareva kućica

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:	
Područje: Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:
	Godina izgradnje:
Povijesni prikaz:	
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.	
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.	
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Ugodno uređen prostor s ulaznom stazom preko drvenog mostića pod kojim teče potok.	
e) Planovi i projekti: Nema.	

2.4.5. Pongračeva lugarnica

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Pongračevo
		Godina izgradnje:	1940.
Povijesni prikaz:			
Na mjestu stare Pongračeve lugarnice Šumarija Zagreb je 1940. godine sagradila novi objekt, kasnije preuređen. ³⁶²			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:			
Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji, a trenutno su tijeku radovi na objektu.			
c) Proučavanje uzroka degradacije:			
Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:			
Lokacija posjeduje ambijentalnu i povijesnu vrijednost i jedan je od elemenata kulturno-povijesnog identiteta Medvednice. ³⁶³			
e) Planovi i projekti:			
Nema.			

³⁶² Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A229

³⁶³ Isto

2.4.6. Lugarnica „Bliznec“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Bliznec BB
	Godina izgradnje:	
Povijesni prikaz: Bliznec je vrlo staro naselje. Najprije je pripadalo Medvedgradu, a sredinom 13. stoljeća Bela IV. ga daruje dominikancima. ³⁶⁴ Na potoku Bliznecu nekad je bila mlinarska kolonija gdje se vodeničarski zanat njegovao iz generacije u generaciju. ³⁶⁵ Pored potoka Bliznec, kao zadnja kuća uz sljemensku cestu gdje počinje jaki uspon prema vrhu, nalazi se lugarnica „Bliznec“, u kojoj je sjedište Javne ustanove Park prirode Medvednica. ³⁶⁶		
Arhitektonska kompozicija: Jednokatni drveni objekt smješten u neposrednoj blizini Pilane Bliznec i bivše gradske mitnice (carine). Danas objekt koristi Uprava Parka prirode Medvednica. Pored lugarnice uređena je kapelica Majke Božje od Puta. ³⁶⁷		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Lugarnica „Bliznec“ je zadnja zgrada u Bliznecu odakle kreće uspinjanje asfaltirane Sljemenske ceste prema vrhu Sljemenu. Pored zgrade se nalazi mali bazen potoka Bliznec s branom i staza uz zgradu koja vodi uz potok. ³⁶⁸ U niši pored lugarnice, Šumarija Zagreb uredila je malenu kapelicu za sve putnike namjernike. ³⁶⁹ Lokacija posjeduje ambijentalnu i povijesnu vrijednost i jedan je od elemenata kulturno-povijesnog identiteta Medvednice. ³⁷⁰		
e) Planovi i projekti: Nema.		

³⁶⁴ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³⁶⁵ Isto

³⁶⁶ Isto

³⁶⁷ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A227

³⁶⁸ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³⁶⁹ Isto

³⁷⁰ NN br. 89/2014, čl. 111

2.4.7. Lugarnica „Oštrica“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:	
Područje: Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa: Oštrica
	Godina izgradnje:
Povijesni prikaz: Lugarnica „Oštrica“ i popratni objekti u dvorištu su vlasništvo „Šumarije Zagreb“. ³⁷¹	
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.	
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje..	
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Nekada je Lugarnica nudila ugostiteljska ponudu. Danas se na stazi ispod Lugarnice nalazi uređen izvor pitke vode, a u dvorištu drvarnica i štalica sa slamom za prihranu divljači. ³⁷²	
e) Planovi i projekti: Nema.	

³⁷¹ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³⁷² Isto

2.4.8. Lugarnica „Sljeme“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Sljemenska cesta
	Godine izgradnje:	1930-ih
Povijesni prikaz: Danas pod nazivom „Stara lugarnica” je ugostiteljski objekt na vrhu Medvednice uz Sljemensku cestu podno Činovničke livade. ³⁷³ U neposrednoj blizini nalazi se Dom „Željezničar“ i manji ugostiteljski objekt „Grofica“, a ispred lugarnice nalazi se malo dvorište. ³⁷⁴		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura karakterističnih za planinsko podneblje.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Lokacija ima kulturno-povijesnu i ambijentalnu vrijednost kao element identiteta prostora Medvednice. ³⁷⁵		
e) Planovi i projekti: Sljemenska lugarnica zadržava poslovno-ugostiteljsku namjenu. Tlocrtni gabarit prizemlja moguće je prema potrebi povećati ili povezati terasama. ³⁷⁶ Moguće je izvršiti adaptaciju potkrovlja za potrebe budućih namjena. ³⁷⁷ S obzirom na svoju centralnu poziciju ima idealnu lokaciju za smještaj informativnog i edukativnog centra Parka prirode Medvednica, uz pretpostavku obnove stare lugarnice, kao središnje i dominantne građevina lokaliteta. ³⁷⁸		

³⁷³ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

³⁷⁴ Isto

³⁷⁵ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A228

³⁷⁶ Prostorni plan PP Medvednica, 2014: 69

³⁷⁷ Isto

³⁷⁸ Isto

2.4.9. Gupčeva lipa i drvena tradicijska kuća, Gornja Stubica

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje:	Općina Gornja Stubica	Adresa: Gornja Stubica
		Godina izgradnje:
Povijesni prikaz: Ugostiteljski objekt „Klet pod lipom“ smješten je u tradicijsku kuću uz Gupčevu lipu pod kojom se Matija Gubec sastajao sa svojom družinom i planirao Seljačku bunu.		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Lokacija ima kulturno-povijesnu i ambijentalnu vrijednost kao element identiteta prostora Medvednice. ³⁷⁹		
e) Planovi i projekti: Nema.		

³⁷⁹ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – B501

2.4.10. Pilana „Bliznec“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Sljemenska cesta
	Godina izgradnje:	1898.
Povijesni prikaz: Pilana Bliznec sagrađena je 1898. godine uz nekadašnju gradsku mitnicu (carina), a služila je za proizvodnju tačaka. ³⁸⁰ Nekoliko je puta bila obnovljena, sve dok nije propala za vrijeme Drugog svjetskog rata. ³⁸¹ Šumarija Zagreb obnovila ju je 1992. godine u obliku malog muzeja, a okolicu kao izletište za odmor i učenje. ³⁸²		
Arhitektonska kompozicija: Pilana Bliznec je drvena jednokatnica s potkrovljem, ispred koje je dograđen manji betonski objekt za svrhe ugostiteljskog objekta, bistra „Pilana Bliznec“.		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Pilana je u više navrata obnavljana, a nakon Drugog svjetskog rata potpuno je uništena. Zaslugom Šumarije Zagreb, pilana je 1992. godine obnovljena, a na katu je uređen muzej sa sačuvanim starim strojevima za obradu drva. ³⁸³		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Pilana „Bliznec“ je nekoliko puta bila obnovljena, sve dok nije propala za vrijeme Drugog svjetskog rata, a služila je za proizvodnju tačaka. Šumarija Zagreb obnovila ju je 1992. god. u obliku malog muzeja koji sadržava turbinu, dva venecijanska drvena gatera, stroj za obrezivanje piljene građe i stroj za brušenje pila. Lokacija ima kulturno-povijesnu i ambijentalnu vrijednost kao element identiteta prostora Medvednice. ³⁸⁴		
e) Planovi i projekti: Nema.		

³⁸⁰ <http://www.stari.pp-medvednica.hr/Staze>, pregledano 2. veljače 2016.

³⁸¹ Isto

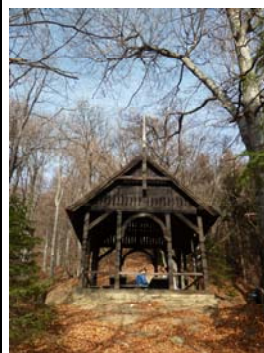
³⁸² Isto

³⁸³ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A236

³⁸⁴ Isto

2.5. PLANINARSKA SKLONIŠTA I MLINOVI

2.5.1. Planinarsko sklonište „Adolfovac“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Adolfovac
		Godina izgradnje:	1898.
Povijesni prikaz: Planinarska skloništa su stalno otvorene i neopskrbljene drvene kućice namijenjene odmoru planinara tijekom hoda po planinarskim stazama i sklanjanju od kiše i ostalih klimatskih nepogoda. ³⁸⁵ Hrvatsko planinarsko društvo na sredini Leustekove staze i vrlo blizu Sljemenskoj cesti, izgradilo je planinarsko sklonište Adolfovac. ³⁸⁶ Ime je dobilo po spomen ploči koji je na stijeni uz cestu postavilo Hrvatsko planinarsko društvo 1896. godine u znak zahvalnosti zagrebačkom gradonačelniku Adolfu Mošinskom, zaslužnom za izgradnju Sljemenske ceste. ³⁸⁷			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.			
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvene površine pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Odmorište je ime dobilo po hrvatskom političaru i znamenitom višestrukom zagrebačkom gradonačelniku Adolfu Mošinskom. ³⁸⁸ Lokacija posjeduje ambijentalnu i dokumentarno-povijesnu vrijednost. ³⁸⁹			
e) Planovi i projekti: Nema.			

³⁸⁵ Čaplar, 2013: 10

³⁸⁶ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A237

³⁸⁷ Isto

³⁸⁸ Isto

³⁸⁹ Isto

2.5.2. Mlin-vodenica Ročić

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:	
Područje: Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa: Markuševačka Trnava BB
	Godina izgradnje: 1888.
Povijesni prikaz: Prizemni mlin s nadljevenim kolom pravokutnog tlocrta smješten je pri kraju sela u zaseoku Ročić uz sporednu cestu. Mlin je datiran 1888. godinom koja je upisana na „grušt“. ³⁹⁰	
Arhitektonska kompozicija: Na kamenom je temelju mlin građen od hrastovih platica koje se spajaju „na hrvatske vugle“. ³⁹¹ Krovište je dvostrešno, pokriveno biber crijepom, danas oštećeno. Mlin je jednodostorni, a u unutrašnjosti su sve sprave potrebne za funkcioniranje. ³⁹²	
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.	
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočena su oštećenja, odnosno pucanje i ljuštenje drvenog dijela fasade pod utjecajem atmosferske vlage, padalina i oscilacija dnevnih temperatura.	
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Mlin je karakterističan gospodarski objekt, predstavlja jedno od rijetkih primjera ruralne arhitekture zagrebačkog područja. ³⁹³	
e) Planovi i projekti Nema.	

³⁹⁰ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A322

³⁹¹ Isto

³⁹² Isto

³⁹³ Isto

2.5.3. Mlin-vodenica Babić

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Planina Gornja	Adresa:	Sesvetska BB
		Vrijeme izgradnje:	druga polovica 19. stoljeća
Povijesni prikaz: Drveni mlin-vodenica Babić, na potoku Vukov dol, južno od naselja Planina Gornja, izgrađen je u drugoj polovici 19. stoljeća kao zadružni mlin obitelji Babić. ³⁹⁴ Na gredi, desno od ulaza je monogram B Z / Babić zadruga/. Prema kazivanju, na potoku Vukov dol, sjeverno i južno od sela, nekada je bilo 11 mlinova-vodenica. ³⁹⁵			
Arhitektonska kompozicija: Mlin je manji jednodostupni objekt, pravokutnog tlocrta, s dvostrešnim krovom, pokrivenim biber crijevom. ³⁹⁶ Građen je od horizontalno slaganih drvenih greda spojenih na hrvatski vez; temeljne grede, temeljače, postavljene su na niži, kameni temelj. ³⁹⁷ Ulazna vrata, na južnom pročelju imaju lučni nadvratnik. Drugih svjetlosnih otvora nema.			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Mlin trenutno nije u funkciji, iako je mlinsko postrojenje, s horizontalnom osi nadljevno mlinskog kola, djelomično očuvano. ³⁹⁸ Mlinsko kamenje postoji. Mlinsko kolo i nadljevno korito su uništeni. ³⁹⁹			
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage na dijelovima fasade, posljedica klimatskih uvjeta.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Mlin-vodenica Babić, raritetna je tradicijska građevina gospodarske namjene, izuzetne kulturno-povijesne i ambijentalne vrijednosti te je nužna njegova zaštita „in situ“ i vraćanje u funkciju. ⁴⁰⁰			
e) Planovi i projekti: Mlin trenutno nije u funkciji, no mještani zaseoka Babići voljni su mlin obnoviti i vratiti mu funkciju nakon završetka radova na regulaciji potoka Vukov dol. ⁴⁰¹			

³⁹⁴ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A305

³⁹⁵ Isto

³⁹⁶ Isto

³⁹⁷ Isto

³⁹⁸ Isto

³⁹⁹ Isto

⁴⁰⁰ Isto

⁴⁰¹ Isto

2.6. SPECIFIČNI OBJEKTI I LOKALITETI

2.6.1. Špilja Veternica

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:	
Područje: Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa: Špilja Veternica
	Vrijeme nastanka: prije 1,8 mil. g.
Povijesni prikaz: <p>Jugozapadni dio Medvednice krško je područje izgrađeno od vapnenca kojeg voda lako otapa i uzrokuje nastanak različitih površinskih i podzemnih krških oblika. Špilja je nastala tijekom razdoblja pleistocena, koje je počelo prije 1,8 milijuna godina, a završilo prije 10.000 godina.⁴⁰² Pozornost javnosti na tu špilju prvi puta svraća 1889. godine Dragutin Gorjanović Kramberger. Dobila je ime po struji vjetra koja se javlja na ulazu uslijed razlika u temperaturi zraka tijekom godine (stalna temperatura špilje je oko 10° C).⁴⁰³ Zagrebački speleolozi kontinuirano istražuju špilju i crtaju nacрте podzemnih hodnika još od pedesetih godina prošlog stoljeća.</p>	
Prostorna dispozicija: <p>Ulaz u špilju se nalazi na nadmorskoj visini od 320 metara. Ukupna duljina do sada istraženih kanala iznosi 7128 metara.⁴⁰⁴ Ukupna vertikalna razlika iznosi preko 200 metara. Za posjetitelje je uređeno prvih 380 metara špilje.⁴⁰⁵ Turistički uređen dio Veternice prikazuje razne geomorfološke fenomene, poput erozijskog oblika nazvanog vrtložni lonac prema nekadašnjem vodenom toku, pješčane dine zaostale od posljednjeg podzemnog toka koji je nekada izvirao iz Veternice, donja čeljust izumrlog špiljskog medvjeda (<i>Ursus speleus</i>), fosilno blato, Zdenac želja u Koncertnoj dvorani, fosili školjkaša i ježinaca te Kameni slap (slijev nastao cijedenjem vode preko stijene i taloženjem sigovine).⁴⁰⁶</p>	
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: <p>Velika biološka vrijednost Veternice leži u činjenici da špilju naseljava čak 14 zaštićenih vrsta šišmiša te nekoliko rijetkih i endemskih vrsta podzemnih beskralježnjaka.⁴⁰⁷</p>	
c) Proučavanje uzroka degradacije: <p>Nema uočenih degradacija.</p>	

⁴⁰² <http://www.stari.pp-medvednica.hr/Staze>, pregledano 2. veljače 2016.

⁴⁰³ Isto

⁴⁰⁴ Isto

⁴⁰⁵ Isto

⁴⁰⁶ Isto

⁴⁰⁷ Isto

d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:

Špilja Veternica je 1979. godine zaštićena zakonom kao geomorfološki spomenik prirode, peta je po dužini špilja Hrvatske, a najduža u sjevernoj Hrvatskoj.⁴⁰⁸ Značajno je arheološko i paleontološko nalazište kao i poučni primjer krških pojava.⁴⁰⁹ Svake godine u kolovozu europske zemlje koje su potpisnice Sporazuma o zaštiti europskih populacija šišmiša (UNEP / EUROBATS – *United Nations Environment Programme / Agreement on the Conservation of Populations of European Bats*), obilježavaju „Europsku noć šišmiša” – događaj koji je izuzetno važan u smislu podizanja svijesti javnosti o potrebi zaštite šišmiša.⁴¹⁰

e) Planovi i projekti:

U procesu je izrada novog sustava rasvjete u špilji Veternici, a obnovit će se i dijelovi pristupne staze, signalizacija i interpretacijske ploče.⁴¹¹ Ispred same špilje postavljen je informacijski kiosk, kao i video nadzor, kako zbog praćenja šišmiša, tako i zbog zaštite od eventualnih vandalizama. Novac za te radove nabavljen je na način da je Republika Hrvatska primila zajam od Međunarodne banke za obnovu i razvoj za financiranje projekta integracije u EU Natura 2000 (NIP), a Ministarstvo zaštite okoliša dio sredstava iskoristilo je za pokrivanje troškova uređenje.⁴¹²

⁴⁰⁸ <http://www.stari.pp-medvednica.hr/Staze>, pregledano 2. veljače 2016.

⁴⁰⁹ Isto

⁴¹⁰ Isto

⁴¹¹ Isto

⁴¹² Isto

2.6.2. Rudnik Zrinski

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Malo Sljeme
	Vrijeme izgradnje:	početak 17. st.
Povijesni prikaz: Ostaci rudarskih rovova i galerija na lokalitetu Rudarskog vrta, danas su poznati pod nazivom Rudnik Zrinskih, po grofovima koji su ih u 17. stoljeću eksploatirali. Nalazište je bilo bogato galenitom ili olovnim sjajnikom iz kojeg se taljenjem dobivalo srebro ⁴¹³ . Prema pisanim izvorima, 1463. godine kralj Matija Korvin podijelio je grofovima Zrinskim povlasticu kojom mogu na svom posjedu otvarati rudnike zlata srebra i drugih kovina, a prema ugovoru iz 1527. godine, grofovi Zrinski dozvoljavaju zagrebačkim građanima otvaranje rudnike na njihovom imanju. ⁴¹⁴		
Prostorna dispozicija: Rudarski objekt Rudnika Zrinskih sastoji se od podzemnih hodnika u dva nivoa. Od glavnog rova, dužine oko 90 metara, odvajaju se rudarski odvojci, ukupne dužine oko 150 metara. ⁴¹⁵		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Kako bi posjetiteljima što bolje dočarali srednjovjekovnu rudarsku svakodnevicu, 2004. godine Javna ustanova Parka prirode Medvednica uredila je dio autentičnih rudničkih hodnika za turističko posjećivanje. ⁴¹⁶ Tamo se sada nalaze: drvene skulpture rudara i njihova upravitelja – bergmeistera, raznovrstan alat kojim se u ono doba radilo u rudniku, poučne ploče s crtežima načina rada u rudniku te se čuju zvukovi kapanja vode i udaraca čekića u stijenu. Konstruirano je i rudarsko okno koje je služilo za ulazak i izlazak iz rudnika te za vađenje rude ili vode iz rudarskih hodnika. ⁴¹⁷		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Nema uočenih degradacija.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Rudnik Zrinski zbog specifične namjene i očuvanosti graditeljske strukture posjeduju kulturno–povijesnu, dokumentarnu i tradicijsku vrijednost kao pokazatelj povijesnog kontinuiteta korištenja prostora Medvednice, a od 2006. godine zaštićen je kao kulturno dobro (oznaka dobra: Z-2959). ⁴¹⁸		
e) Planovi i projekti: Nema.		

⁴¹³ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A505

⁴¹⁴ Isto

⁴¹⁵ Isto

⁴¹⁶ Dekodiraj Medvednicu, 2012: lokacija 2

⁴¹⁷ Isto

⁴¹⁸ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A505

2.6.3. Francuski rudnici

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Općina Jakovlje	Adresa:	Francuski rudnici
	Godina izgradnje:	1872.
Povijesni prikaz: Francuski rudnici ostatak su rudarskog pothvata koji je započeo francuski grof Henri Carion. Carion je 1872. godine kupio dvorac grofova Oršića u Gornjoj Bistri gdje se nastanio te počeo tragati za galenitom na Medvednici radi dobivanja srebra. ⁴¹⁹ Mnogo je novaca uložio u istraživačke radove na iskapanju rude, na izgradnju prilaznog puta od Gornje Bistre do radilišta te na podizanje rudarske kolonije. ⁴²⁰ U dvorcu u Bistri pronađeni su ostaci talionice u kojoj se ruda prerađivala. No, u rudnicima je bila premala količina galenita te je cijeli pothvat propao. Carion je umro 1891. godine te je pokopan u Bistranskoj Poljanici. ⁴²¹ Njegova obitelj živjela je u dvorcu do Drugog svjetskog rata, a rudnici su nakon njih pali u zaborav. S vremenom je rudnik propadao, zidovi su se urušili, a 1954. godine rudnik je ponovno otkrio Vladimir Horvat. ⁴²²		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Francuski rudnici još nisu uređeni za turističko razgledavanje, tako da se bez profesionalne opreme i speleološkog iskustva ne smije ulaziti u njihove podzemne hodnike.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Napuštena i zapuštena okna Francuskih rudnika zatrpana su zemljom i raslinjem i u njih se trenutno ne može ući.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Kompleks Francuskih rudnika sastoji se od četiri rudnika. Navodno postoji i peti, ali ne može ga se više pronaći. Rudnike povezuje kružna planinarska staza broj 45 koja je označena posebnim svijetloplavim markacijama, ali je posve zapuštena i teško prohodna. ⁴²³		
e) Planovi i projekti Nema.		

⁴¹⁹ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

⁴²⁰ Isto

⁴²¹ Isto

⁴²² Isto

⁴²³ Isto

2.6.4. Kamenolom Bizek

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Rubno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Bizek
	Godina izgradnje:	
Povijesni prikaz: U kamenolomima Medvednice, koji su danas uglavnom napušteni, iskorištavao se dolomit za građevinske radove (Podsusedsko Dolje, lomljeni vapnenac – Markuševac, vapnenac za cement – Bizek, lomljeni škriljevac za asfaltnu masu – Jelenja voda i danas aktivan Vukov dol). Kamenolomi su rane u prirodi čije potpuno iscrpljenje gotovo i nije moguće. Vizualno su jako eksponirani, pa nagrđuju i pejzažno degradiraju vrlo rijedak krajolik. Onečišćuju zrak i vodu potoka,, lokalno mijenjaju biljni pokrov, a tlo je podložno jakoj eroziji. Kamenolomi su se koristili stihijski, bez izrade programa korištenja i saniranja nakon završetka eksploatacije. ⁴²⁴		
Prostorna dispozicija: Napušteni kamenolom Bizek nalazi se u blizini istoimenog prigradskog naselja. Eksploatirao se kamen litavac. Kamen se koristio za izgradnju katedrale, zgradu „Gradske štedionice“ i zgradu Pošte u Jurišićevoj ulici u Zagrebu. Glavni dio kamenoloma pruža se u smjeru sjever-jug u dužini oko 700 metara. ⁴²⁵		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Objekti postrojenja kamenoloma u ruševnom su stanju, ali su očuvana izvorna graditeljska i oblikovna obilježja.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Objekt je u ruševnom stanju i potrebna je sanacija građevina i uklanjanje raslinja.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Lokacija posjeduje ambijentalnu vrijednost te je s obzirom na očuvanost izvorne graditeljske supstance, vrijedna očuvanja kao element identiteta prostora.		
e) Planovi i projekti: Konkretnih planova nema, međutim dr. sc. Eduard Kušen s Instituta za turizam u Zagrebu predlagao je za rješenje sanaciju kamenoloma preoblikovanjem lokacije za turističke aktivnosti, poput sportske rekreacije (“meko” i “tvrdo” penjanje), dokoličarske i profesionalne edukacije (prikazi geoloških struktura stijena) ili za umjetničko oblikovanje stijena. ⁴²⁶ Kao što je u kamenolomu u blizini Tübingena, 1975. godine Julije Knifer uz pomoć brojnih sudionika meandrom oslikao zastavu veličine 20x30 metara. Taj <i>Arbeitsprozess</i> , kako su ga zvali, bio je dokumentiran fotografijama i videom. ⁴²⁷ Kreativna sanacija kamenoloma može se potražiti putem javnog natječaja i kamenolom bi možda mogao postati vrhunska europska kulturna atrakcija.		

⁴²⁴ Đurek, 2000: 25

⁴²⁵ Isto, str. 26

⁴²⁶ Kušen, 2003: 26

⁴²⁷ <http://www.avantgarde-museum.com/hr/museum/kolekcija/umjetnici/julije-knifer-pe4488/>, pregledano 18. siječnja 2016.

2.6.5. Tunel Sljeme

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Općina Gračani	Adresa:	Nad tunelom
		Godina izgradnje:	1952.
Povijesni prikaz: Današnji zagrebački tunel „Sljeme“ izgradili su ratni zarobljenici iz Drugog svjetskog rata u periodu od 1947. do 1952. godine. Prvotna ideja je bila napraviti tunel kroz cijelu Medvednicu i spojiti Zagreb kroz planinu od Gračana do Zagorja kod Pila. ⁴²⁸ Od namjere da se izgradi tunel kroz cijelu Medvednicu kasnije se odustalo iako ta ideja živi i danas, naročito s povećanjem prometnih gužvi u zapadnom dijelu grada.			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.			
c) Proučavanje uzroka degradacije: Uočeni su manji problemi prodora vlage, posljedica klimatskih uvjeta.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: U tunelu na zidovima i stropu se nalaze rekviziti Hrvatske gorske službe spašavanja (HGSS) koji ovdje vježbaju penjanje, a tunel se često koristi i za snimanja filmova. ⁴²⁹			
e) Planovi i projekti: Planiralo se napraviti tunel s tri cijevi kroz Medvednicu koji bi trebao biti duži od 6 kilometara (ulaz na današnjoj poziciji tunela, a izlaz kod kamenoloma Jelenje vode u naselju Kraljev Vrh). Tunel je trebao imati tri cijevi; kroz dvije cijevi trebale su ići prometnice s dvije trake, a kroz srednju cijev šinska vozila. Bio bi to tada najduži tunel u Hrvatskoj jer je tunel „Učka“ dugačak oko 5.1, tunel „Sv. Rok“ oko 5.7, a tunel „Mala Kapela“ oko 5.8 kilometara. ⁴³⁰			

⁴²⁸ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

⁴²⁹ Isto

⁴³⁰ Isto

2.6.6. Žičara Sljeme – postaja žičare

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje: Srednje područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Žičara Sljeme
	Godina izgradnje:	1963.
Povijesni prikaz: Gradnja Žičare Sljeme započela je 1962. godine i završila sljedeće godine, a tome je prethodilo oko pet godina pripreme za gradnju (sječa šume, uređenje prostora za objekte, stupove i dr.). Donja postaja žičare nalazi se na nadmorskoj visini od 330 metara, gornja postaja na 1000 metara, a zatezna postaja na 665 metara. Žičara je puštena u rad 27. srpnja 1963. godine i imala je 88 kabina koje su mogle prevoziti do 450 osoba na sat, a vožnja cijele trase trajala je 23 minute. 30. lipnja 2007. godine, zbog kvara motora i neisplativosti popravka, te zbog nezadovoljavanja novih sigurnosnih standarda, žičara je službeno prestala s radom. ⁴³¹		
Prostorna dispozicija: Arhitektonski objekti gornje i donje postaje izgrađeni su prema projektu arhitekta Frana Bahovca. Žičara Sljeme izvedena je kao kabinska žičara s desnohodnim kružnim pogonom u gornjoj postaji. ⁴³²		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Objekt je djelomično devastiran ali su očuvana izvorna graditeljska i oblikovna obilježja.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Objekt je u ruševnom stanju i potrebna je sanacije građevine u cjelini.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Popularni „sljemenski lift“ kako su je zvali građani, pune je 44 godine bio omiljena atrakcija tisuća izletnika. Većina crvenih, žutih i plavih kabina ostalo je u postaji, dok ih je nekolicina dobila novu funkciju. Umjetnička instalacija „Automobil“, predstavlja kabine s dugim, paučastim metalnim nogama, postavljene na različitim lokacijama u gradu kao posveta konceptualnom umjetniku Vladi Kristlu i njegovim idejama. Nekadašnja donja stanica Žičare dobila je novi sadržaj, postavši stanica Hrvatske gorske službe spašavanja (HGSS) čiji članovi brinu o sigurnosti ljudi u planini i interveniranju u slučaju nezgoda ili nesreća. Žičara Sljeme jedan je od elemenata kulturno-povijesnog identiteta Medvednice koji sudjeluje u stvaranju panoramske slike Grada Zagreba. ⁴³³		
e) Planovi i projekti: Prva faza izgradnje žičare do Vidikovca u planu je za kraj 2017. godine, a druga faza do Bistre, do kraja 2019. godine. ⁴³⁴		

⁴³¹ <http://www.medvednica.info/>, pregledano 18. siječnja 2016.

⁴³² Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A213

⁴³³ Dekodiraj Medvednicu, 2012: kod 1927

⁴³⁴ <http://www.jutarnji.hr/zagreb-i-zagorje-ce-do-2017--povezivati-zicara/1351397/>, pregledano 15. veljače 2016.

2.6.7. Radiotelevizijski toranj „Sljeme“

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:	Vršno područje cjelovitog šumskog kompleksa Parka prirode Medvednica	Adresa:	Sljeme
		Godina izgradnje:	1976.
Povijesni prikaz: Prije gotovo četrdeset godine izgrađen je radiotelevizijski toranj „Sljeme“ i preko njega su tada krenule kulturno-informativne emisije televizije i radija, kao i povezivanje korisnika u državi i inozemstvu. U sklopu tornja predviđen je prostor za posjetitelje te restoran s vidikovcem, ali osim kratkog perioda 1983. godine, restoran, a ujedno i cijeli toranj zatvoreni su za javnost. ⁴³⁵			
Prostorna dispozicija: Toranj se sastoji od donjega betonskog dijela visine 92 metara i gornjega čeličnog visine 78 metara. Betonski se dio sastoji od temelja, trupa, donje gondole, platforme, gornje gondole i završne sidrene ploče. Unutar trupa predviđena su okna za veliko turističko i malo službeno dizalo, za stube, za HRT (Hrvatska radiotelevizija) i HPT (Hrvatska pošta i telekomunikacije) kablove, vodovod, kanalizaciju, grijanje i toplu vodu. ⁴³⁶			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.			
c) Proučavanje uzroka degradacije: U građevinskom pogledu nije bilo posebnih intervencija osim za vrijeme Domovinskog rata kada je zrakoplovstvo JNA (Jugoslavenska narodna armija) raketiralo toranj. Tom je prilikom bio dijelom srušen vanjski zid drugog kata donje gondole, a uređaji i oprema u toj su prostoriji znatno stradali. Došlo je do prekida emitiranja, no toranj je brzo popravljen i osposobljen. ⁴³⁷			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Toranj je ispunio sve zahtjeve i očekivanja stručnih službi i što se tiče funkcionalnosti i s obzirom na održavanje. ⁴³⁸ Osim za službene namjene, toranj je trebao služiti i u turističke svrhe. Uobičajeno je u svijetu da se na takvim tornjevima dodaje dio za turističku ponudu koji zapravo sudjeluje u amortiziranju tornja. ⁴³⁹			
e) Planovi i projekti: Potencijalni investitor tvrtka Banff Rail Co. 2012. godine pregovarala je s vlasnicima tornja, no početak projekta čeka izgradnju žičare kao najvažniji projekt ove lokacije. Isplativost ove investicije uvjetovana je gradnjom žičare koja bi vratila na Sljeme i Medvednicu i ostale građane, a ne samo planinare te zasigurno postala nezaobilazno turističko mjesto. ⁴⁴⁰			

⁴³⁵ Šavor, 2001: 380

⁴³⁶ Isto, str. 381

⁴³⁷ Isto, str. 380

⁴³⁸ Isto

⁴³⁹ Isto

⁴⁴⁰ <http://www.vecernji.hr/zg-vijesti/milijunski-planovi-za-vidikovac-na-sljemenu-400274>, pregledano 02. veljače 2016.

2.6.8. Gornja Pila – Fakultetsko dobro

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:			
Područje:		Adresa:	Gornja Pila
Općina Stubičke Toplice		Godina izgradnje:	1921.
Povijesni prikaz:			
Fakultetsko dobro je oveće poljoprivredno gospodarstvo s pašnjacima i štalama koje pripada Agronomskom fakultetu. Fakultetsko dobro je kupljeno 1921. godine, a na toj se lokaciji danas nalaze i fakultetske zgrade. Namijenjeno je isključivo nastavnom radu i znanstvenim istraživanjima vezanim uz tehnologiju proizvodnje gospodarski značajnih ratarskih, povrtlarskih, industrijskih i ukrasnih kultura. Centar za travnjaštvo utemeljen je za potrebe nastavnog i eksperimentalnog rada u govedarstvu, ovčarstvu i planinskom ratarenju. ⁴⁴¹			
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja:			
Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da objekt nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.			
c) Proučavanje uzroka degradacije:			
Nema uočene degradacije.			
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija:			
Prostornim planom je određena edukativno znanstvena namjena na području Fakultetskog dobra.			
e) Planovi i projekti:			
Postojeće građevine moguće je rekonstruirati u skladu s odrednicama plana moguće proizvodnje ratarskih, industrijskih i energetskih kultura te uzgoja stoke u edukativne i znanstveno-istraživačke svrhe. U intervencijama na građevinama lugarnice i stare štale treba voditi računa o njihovoj zaštiti kao građevinama tradicijskog graditeljstva. Gradnja novih građevina manjeg formata, moguća je isključivo u svrhu osnovne namjene na pažljivo odabranom prostoru koji nije šuma ili šumska livada. ⁴⁴²			

⁴⁴¹ NN br. 89/2014, čl. 58

⁴⁴² Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003: ID – A239

2.6.9. Horvatove stube

a) Istraživanje i obrada prvobitnog stanja i razvitka:		
Područje:	Općina Stubičke toplice	Adresa: Hunjka
		Godina izgradnje: 1946.
Povijesni prikaz: Vladimir Horvat rođen je 1891. godine u Krašiću. Početkom 1. svjetskog rata boravi u Karpatima, Dolomitima i Julijskim Alpama, gdje razvija ljubav prema planinama. Pisao je članke u „Hrvatskom planinaru“ i „Planinarskom listu“, izrađivao karte i crteže za atlase, a od svih planina najviše je pažnje posvetio Medvednici. Upravo je on otkrio Francuske rudnike i krški reljef ispod Rauchove lugarnice, gdje postavlja temelj za gradnju Stuba. U tri i pol godine rada, uz pomoć ostalih planinara završio je 400 stuba, a kasnije je izgrađeno još 100 stuba do potoka Bistri jarek, kako bi se olakšalo kretanje i mimoilaženje sve većeg broja posjetitelja. ⁴⁴³		
b) Analiza i dokumentacija zatečenog stanja: Postojeće stanje objekta je korektno i ukazuje da lokalitet nije sklon rušenju i nema ozbiljnih nedostataka u izgradnji.		
c) Proučavanje uzroka degradacije: Nema uočene degradacije.		
d) Znanstvena valorizacija i društvena verifikacija: Neposredni kontakt pitomog reljefa planinskih košanica i sivih vapnenačkih stijena dodatno uljepšava karakterističan vapnenački pojas praćen pojavama bitnim za krški reljef, poput vrtača, škrapa, jama i pećina. ⁴⁴⁴		
e) Planovi i projekti: Nema.		

⁴⁴³ Đurek, 2000: 99

⁴⁴⁴ Isto, str. 100

3. PRIMJERI IZ EUROPE I SVIJETA

U ovom poglavlju predstavljani su primjeri iz Europe i svijeta kao svojevrsna *benchmarking* analiza za destinacije slične Zagrebu i Medvednici. Benchmarking analiza podrazumijeva ciljano istraživanje sličnih primjera koji su se pokazali uspješnima, a u ovom kontekstu mogu poslužiti kao primjeri dobre prakse odnosa prema kulturnoj baštini u zaštićenom prirodnom području smještenom uz veliku urbanu cjelinu. U provedbi takve analize za potrebe ovog diplomskog rada korišten je internet kao glavni izvor podataka.

3.1. BARCELONA I SERRA DE COLLSEROLA

Grad Barcelona danas predstavlja glavno trgovačko i industrijsko mjesto u Španjolskoj, a s više od četiri milijuna stanovnika jedno je od najgušće naseljenih urbanih područja na obali Mediterana. Grad je smješten na sjeveroistoku Španjolske, na obalnoj nizini u podnožju planinskog lanca Collserola. Serra de Collserola sa sjevera nadgleda grad i sprječava daljnje širenje urbanog područja koje je kroz 20. stoljeće ubrzano zauzimalo sve više prostora.⁴⁴⁵ Iz tog razloga je 1976. godine donesen Generalni urbanistički plan koji je definirao velika otvorena područja koja će se sačuvati i zaštititi od urbanizacije.⁴⁴⁶ Područje je tek 2009. godine postalo službeni park prirode te je preimenovano u „Parc Natural de la Serra Collserola”.⁴⁴⁷ Upravitelji Parka rade s ciljem zaštite prirodnih resursa i ekološke ravnoteže, kroz strategije koje uključuju kontrolu javnih i privatnih aktivnosti, konzerviranje, restauriranje, te izgradnju prostora za razonodu i obrazovanje o zaštiti okoliša.⁴⁴⁸

Serra de Collserola su pluća gradskog područja Barcelone te sadrže mnogo staza za planinarenje i vožnju biciklom, tradicionalnih farmerskih restorana, fontana, kapelica, kao i interesantnu prirodnu i kulturnu baštinu.⁴⁴⁹ Najprepoznatljivije mjesto u planinskom lancu Collserola je Toranj Collserola, koji je dizajnirao arhitekt Norman Foster za Olimpijske igre u Barceloni 1992. godine.⁴⁵⁰ Toranj se uglavnom koristi kao TV i radio odašiljač, iako njegov futuristički dizajn pruža pogled na Barcelonu te je upravo najviši kat tornja otvoren za javnost.

⁴⁴⁵ <http://www.barcelonaturisme.com>, pregledano 25. siječnja 2016.

⁴⁴⁶ Isto

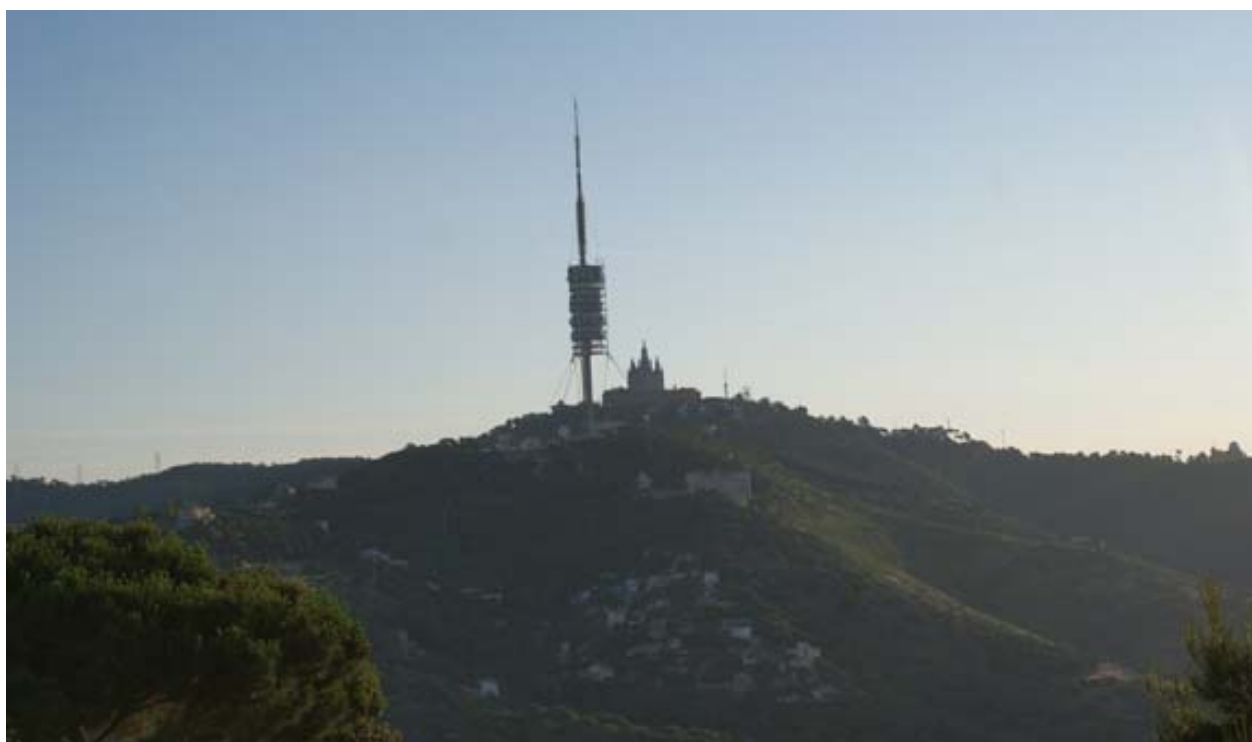
⁴⁴⁷ Isto

⁴⁴⁸ Isto

⁴⁴⁹ Isto

⁴⁵⁰ Isto

Jednako interesantan je i Zabavni park Tibidabo na najvišem vrhu Tibidabo od 512 metara nadmorske visine. Zabavni park kombinira stare zabavne vožnje s modernijim atrakcijama.⁴⁵¹ Ovdje je također crkva Sagrat Cor, koju je dizajnirao Enric Sangier, a izgrađena je između 1902. i 1961. godine.⁴⁵² Na vrhu građevine nalazi se pozlaćeni kip Isusa Krista, koji raširenih ruku nadgleda grad koji se prostire ispod, a postoji i lift do krova crkve s kojeg se pruža panoramski pogled. Program Scenic Walking Barcelona pruža kompletan itinerar kroz Park prirode Collserola koji kombinira lijepe panoramske pogleda na grad i zelene doline u unutrašnjosti parka, gdje su se ljudi tisućljećima posvećivali zemljoradnji i religiji.⁴⁵³ Organizirane planinarske rute donose zanimljivo istraživanje šume kroz mnoštvo staza i vidikovaca koji zadivljuju i odvajaju posjetitelja bar nakratko od buke velikog grada.⁴⁵⁴

Slika 3.1. Pogled na vrh Tibidabo, Park prirode Serra Collserola

⁴⁵¹ <http://www.barcelonaturisme.com>, pregledano 25. siječnja 2016.

⁴⁵² Isto

⁴⁵³ Isto

⁴⁵⁴ Isto

3.2. VANCOUVER I MT SEYMOUR

Vancouver je grad na jugozapadu Kanade, s populacijom od oko 600 tisuća stanovnika, a s okolinom vjerojatno i preko 2 milijuna stanovnika. Nedaleko od centra grada nalazi se planinski lanac North Shore, na kojem su uređene tri skijališne zone Cypress Mountain, Grouse Mountain i Mount Seymour.⁴⁵⁵ Cypress Mountain je najveća planinska zona, dok su Grouse Mountain i Mount Seymour zaštićena područja, a Mount Seymour ima najdužu povijest. Mount Seymour Provincial Park smješten u blizini grada Vancouvera omiljeno je odredište za ljubitelje prirode već više od 70 godina.⁴⁵⁶ Kratkom vožnjom možete stići do Mount Seymoura iz bilo kojeg mjesta u okolici Vancouvera, a s njega se pružaju veličanstveni pogledi na grad i ocean. Obilni zimski snijeg od 1000 cm na godinu privlači mnoge skijaše i ostale zaljubljenike u prirodu.⁴⁵⁷ Pružaju se mogućnosti za promatranje ptica i divljih životinja, te prostori za piknik koji već tradicionalno pružaju gostima nezaboravno planinsko iskustvo. U parku je također nekoliko jezera, od kojih je Jezero Elsay najveće.⁴⁵⁸ Posjetitelje će dočekati brojne planinarske staze različitih duljina i težina. Staze u nižim predjelima planina često koriste biciklisti i planinari, dok su više staze dostupne samo planinarima i onima koji koriste krplje. Park također ima brojne objekte za rekreaciju poput skijanja, hodanja krpljama i nadgledanog igranja na snijegu.⁴⁵⁹

Skijanje na Mount Seymouru započelo je s Haroldom Enqvistom Seniorom, koji je izgradio prvu skijašku kolibu na planini 1938. godine.⁴⁶⁰ Ova koliba postala je centar za rekreaciju na Mount Seymouru u 1930-ima i 1940-ima. Harold Enqvist Senior raščistio je prvi brežuljak za skijanje, uveo je prvu vučnicu i prvi počeo pružati usluge iznajmljivanja skija.⁴⁶¹ Njegova koliba bila je prostor za odmor i sklonište mnogim pionirima, a njegova strast i entuzijizam prema Mount Seymouru i skijanju inspirirala je generacije skijaša i graditelja skijaških koliba. Poput mladih pionira Rossa Regana i Billa Johnstona koji su 1948. godine prihvatili izazov i izgradili skijašku kolibu na Mount Seymouru.⁴⁶²

⁴⁵⁵ <http://www.mtseymourhistory.ca>, pregledano 25. siječnja 2016.

⁴⁵⁶ Isto

⁴⁵⁷ Isto

⁴⁵⁸ Isto

⁴⁵⁹ Isto

⁴⁶⁰ Isto

⁴⁶¹ Isto

⁴⁶² Isto

U to vrijeme nije bilo cesta koje su vodile do Mount Seymoura pa su oruđe, opremu, hranu i građevinski materijal nosili na leđima do gradilišta.⁴⁶³ Sva hrana, odjeća, oprema za kuhanje, drvo, čekići, pile, sjekire, kablovi i vitla morali su se nositi po stazama. Ove zapanjujuće priče o izgradnji koliba i njihovih ostataka, o zabavi i domišljatosti na planini, interpretirane su u projektu Mount Seymour History Project, kojeg vodi arhivist i planinski čovjek, Alex Douglas, koji već 40 godina živi i radi na Mount Seymouru.⁴⁶⁴ Osim vođenja ovih kulturno-turističkih ruta, Alex prikuplja i sortira fotografije povezane s Mount Seymourom i kulturom skijanja i skijaških koliba na području North Shorea.⁴⁶⁵

3.2. Arhivska fotografija, Mt. Seymour

⁴⁶³ <http://www.mtseymourhistory.com/#!portfolio/c1x00>, pregledano 25. siječnja 2016.

⁴⁶⁴ Isto

⁴⁶⁵ Isto

4. PRIJEDLOG KULTURNO-TURISTIČKE RUTE

U posljednjem poglavlju diplomskog rada predložena je kulturno-turistička ruta koja predstavlja dodatnu ponudu interpretacijskog sadržaja za Park prirode Medvednica. Najprije je predstavljen medij kojim bi se ruta mogla predstaviti posjetiteljima, te njegove prednosti i nedostaci. Ponajprije u kontekstu turizma i suvremenih trendova kod posjetitelja i turista.

4.1. TURIZAM I RAZVOJ MOBILNIH APLIKACIJA

Vrsta turizma kojem je tržište potražnje trenutno u intenzivnom porastu je održivi (ekološki) turizam, prema UNWTO-u (*United Nations World Tourism Organization*) definiran kao turizam koji udovoljava potrebama turista i domicilnog stanovništva istodobno čuvajući resurse budućeg razvoja, što podrazumijeva upravljanje resursima tako da se zadovolje osnovni ekonomski, socijalni i estetski zahtjevi uz istodobno očuvanje kulturnog integriteta, osnovnih ekoloških procesa i biološke raznolikosti.⁴⁶⁶ Rezultati istraživanja „TOMAS Ljeto – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj“⁴⁶⁷ godinama pokazuju da su turisti od svih elemenata turističke ponude Hrvatske najzadovoljniji ljepotom prirode i krajolika, a najbolje uvjete za razvoj (održivog) ekoturizma u Hrvatskoj nemaju prirodno najatraktivniji, nego u turističkom smislu najbolje organizirani prostori, pogotovo ako su tu određeni začeci ekoturizma već prisutni i lokalno stanovništvo u njima intenzivno sudjeluje.⁴⁶⁸ Sudionik ekoturizma, odnosno ekoturist, najčešće je osoba u potrazi za mjestima koje čovjek nije transformirao ili ih je samo djelomično transformirao i pritom je nagrađen osjećajem da doživljava jedinstvenu i neponovljivu situaciju. Ekoturist ili odgovorni turist je novi tip putnika koji želi doživjeti nova iskustva aktivnim sudjelovanjem u načinu života mjesta koje posjećuje.⁴⁶⁹

Aktivno sudjelovanje u kontekstu navika suvremenog posjetitelja, svakako podrazumijeva korištenje tehnologije kao alata za dolaženje do informacija o lokalitetu, snalaženja na lokalitetu i samog doživljaja lokaliteta. Najbolje rješenje kojim bi se olakšalo snalaženje na lokalitetu, te na interaktivan način primijenila interpretacija upravo je mobilna aplikacija.

⁴⁶⁶ Čorak i Mikačić, 2006: 153

⁴⁶⁷ TOMAS istraživanja, jedna su od primarnih istraživanja koje provodi Institut za turizam. Tržišna istraživanja pod imenom TOMAS (*Tourismus Marketing Schweiz*) provode se od 1987. godine, a obuhvaćaju stavove i potrošnju turista u hrvatskim turističkim destinacijama za vrijeme ljeta, na jedrenju, kružnom putovanju, u tranzitu, posjeti gradu Zagrebu ili nacionalnom parku.

⁴⁶⁸ Isto, str. 161

⁴⁶⁹ Isto, str. 157

Glavni izvor informacija prilikom odabira destinacije danas je internet, a veliki dio informiranja preko interneta se odvija putem pametnih mobilnih uređaja. Pojavom responzivne (*responsive*) tehnologije koja omogućava prilagođavanje internetskih stranica svim veličinama ekrana dovodi u pitanje nužnosti izrade aplikacija koje bi olakšale kretanje turistima unutar destinacije.⁴⁷⁰ Iako responzivna tehnologija omogućava prezentiranje svojih usluga putem pametnog uređaja na internetskim stranicama, prednost mobilnim aplikacijama daje nužnost internetske veze za pristupanje sadržaju, dok aplikacije mogu prikazivati sadržaj bez pristupa internetu. Također i slabije filtriranje informacija, budući da responzivna tehnologija obuhvaća cijele internetske stranice dok su mobilne aplikacije sastavljene od izabranog, sažetog sadržaja. Dakle, mobilna aplikacija koja se izrađuje za interpretacijske staze koncipirana je tako da internetska veza nije potrebna, već se sav sadržaj nalazi ‘unutar’ aplikacije, a pokretanje aplikacije vezano je uz geolokaciju na stazi. Ovakve aplikacije uvelike pomažu destinacijama približiti se svojim posjetiteljima i pružiti im kvalitetnu informaciju o samoj destinaciji.

4.2. TRENUTNA PONUDA PARKA PRIRODE MEDVEDNICA

Javna ustanova Parka prirode Medvednica, kao jednu od temeljnih odrednica rada, ističe edukaciju i senzibilizaciju javnosti o očuvanju iznimnih prirodnih i kulturnih i vrijednosti područja Parka prirode Medvednica. Edukativni programi za djecu pod nazivom „Šuma oko nas“ predstavljaju zanimljive, zabavne i kvalitetne radionice, koje obuhvaćaju i obilaske Medvedgrada, Rudnika Zrinski i špilje Veternice. 2012. godine Park je izdao i prvi istraživački turistički vodič pod nazivom „Dekodiraj Medvednicu – vodič iz brocaka“.⁴⁷¹ Vodič umjesto korica ima torbicu ili brocak, da ga se može nositi preko ramena i da uvijek bude pri ruci. Umjesto poglavlja ima slojnice ili izohipse, da se u njemu može lakše snalaziti. Njegove se stranice ne čitaju po redu, nego napreskok, a njegova karta ujedno služi i kao igraća ploča. Posebno je opisano i jedanaest destinacija koje se preporučuju za obilazak, vodič nudi i praktične informacije o ugostiteljskim objektima i drugim sadržajima Parka prirode Medvednica.⁴⁷²

Osim navedenih programa i vodiča, Park prirode Medvednica ima uređenih **5 poučnih staza i jedan hodočasnički put**. Niže su navedene staze uz kratki opis:

⁴⁷⁰ <http://www.netokracija.com/5-razloga-zasto-vasa-stranica-mora-biti-responzivna-40223>, pregledano 2. veljače 2016.

⁴⁷¹ <http://www.pp-medvednica.hr/turisticka-ponuda/ostalo/dekodiraj-medvednicu-vodic-iz-brocaka/>, pregledano 2. veljače 2016.

⁴⁷² Isto

Šumska staza Bliznec je poučna staza u potpunosti prilagođena osobama s invaliditetom, a prati tok potoka Bliznec na Sljemenskoj cesti. Na stazi se nalazi jedanaest poučnih tabli koje educiraju o prirodnim i kulturno-povijesnim značajkama tog lokaliteta.⁴⁷³ Duž staze postavljene su i šumske knjige koje sadrže tekstove poučnih tabli za slijepe osobe na Brailleovom pismu, kao i odmorišta s klupama. Poučna staza je s vremenom dobila još jedan sadržaj, a to je Križni put, također s tekstovima na Brailleovom pismu.

Poučna staza Miroslavec je geološka poučna staza. Nalazi se na stazi između Šestinskog Lagvića i Kraljičinog zdenca, uz stazu su postavljene table koje prikazuju složenu geološku povijest i gradnju Medvednice na razumljiv i jednostavan način s brojnim ilustracijama i kartama.⁴⁷⁴ Opisi stijena sadrže jasne informacije o njihovoj starosti, sastavu i načinu postanka.

Horvatovih 500 stuba mnogi smatraju najljepšim lokalitetom izgrađenim ljudskom rukom na ovoj planini. Stube su potpuno uklopljene u prirodu, kao da su oduvijek sastavni dio krškog kamenjara i lijep su dokaz da čovjek i priroda mogu zajedno. Prolazeći stubama mogu se istražiti mračne špilje, otkriti lijepi vidikovci, zagledati u duboke ponore i vrtače, doticati oštre vapnenačke škrape te, čitajući poučne ploče uz put, može se više saznati o tim krškim fenomenima, kao i o vrijednoj i ugroženoj šumi tise i lipe kroz koju ovo jedinstveno stubište prolazi.⁴⁷⁵

Poučna staza Bistra počinje pored stare škole u Gornjoj Bistri i potom se penje visoko u planinu te preko njezinog sljemena prelazi na južnu stranu spuštajući se sve do rudnika Zrinski.⁴⁷⁶ Poučne ploče postavljene uz stazu otkrivaju prirodne, geološke, kulturne i ekološke značajke sjevernog dijela Medvednice.⁴⁷⁷

Poučna staza Slani potok započinje u Gornjoj Stubici kod Gupčeve lipe i vodi do srednjovjekovnog rudnika u kojem se već u 14. stoljeću vadila dragocjena sol.⁴⁷⁸ Uz stazu su postavljene poučne ploče na kojima se, uz mnoge zanimljive priče o prirodnim i kulturno povijesnim vrijednostima ovog dijela Medvednice, može saznati i kako se rudarilo u srednjem vijeku, otkud sol pod zemljom i zašto je voda potoka slana.⁴⁷⁹

⁴⁷³ <http://www.pp-medvednica.hr/turisticka-ponuda/ostalo/poucne-staze/>, pregledano 2. veljače 2016.

⁴⁷⁴ Isto

⁴⁷⁵ Isto

⁴⁷⁶ Isto

⁴⁷⁷ Isto

⁴⁷⁸ Isto

⁴⁷⁹ Isto

Marijanski hodočasnički put dio je projekta „*Turistička infrastruktura i promocija odabranih sakralnih središta*” iz 2011. godine, financiran iz Operativnog programa IPA Slovenija – Hrvatska za programsko razdoblje od 2007. do 2013. godine.⁴⁸⁰ Područje obuhvaćeno projektom ima bogatu sakralnu kulturnu baštinu u kojoj najvažnije mjesto zauzimaju marijanska svetišta i crkve. U hrvatskom projektnom području ističe se hodočasničko središte Marija Bistrica, nacionalno svetište koje godišnje bilježi oko 800.000 posjetitelja. Prema Mariji Bistrici vode brojni hodočasnički putovi iz svih okolnih većih naselja, a zagrebački hodočasnički putovi u Mariju Bistricu su zbog veličine grada Zagreba najfrekventniji. Jedan od tih putova vodi preko Medvednice počevši u Gračanima, a iz Parka prirode Medvednica izlazi u mjestu Sveti Matej na zagorskoj strani.⁴⁸¹

Osim poučnih staza, ponuda Parka prirode Medvednica obuhvaća i biciklističke staze. Izrada projekta „*Medvednicom na dva kotača*“ započela je 2011. godine, a projekt je realiziran 2013. godine zahvaljujući financijskoj potpori Turističke zajednice grada Zagreba i Ministarstva zaštite okoliša.⁴⁸² Cilj projekta bilo je uređenje u potpunosti novih staza za bicikliste, pošto su prijašnjima zamjeralo što nisu kružne i da su preteške. Nove biciklističke staze trasirane su tako da se ne sukobljavaju s putevima planinara i automobila i da se priključuju na postojeće biciklističke rute u blizini Parka. Obogaćene su suvremenim multimedijalnim turističkim vodičem na hrvatskom i engleskom jeziku. Biciklistima je na raspolaganju osam kružnih staza i jedna transversalna koja ih povezuje. Na terenu se rute mogu očitati preko QR kodova⁴⁸³ i saznati što se nalazi u blizini od prirodnih ili kulturnih vrijednosti. Radi se o sljedećim stazama:

„**Zrcalna staza**“ – počinje u Ročićima, jednom od zaseoka Markuševečke Trnave, gdje se nalazi obnovljeni mlin Ročić. Sjevernije od Ročića, na križanju kod kapelice sv. Vida kreće se Bidrovečkom cestom koja se na vrhu spaja s ulicom Površnica, a u neposrednoj blizini križanja je planinarski putokaz. Makadamskim putom u smjeru Gorščice ide se sve do T križanja, gdje se skreće lijevo i uspinje prema Hunjki. Kada se krene nizbrdo, nakon stotinjak metara i križanja s markiranom planinarskom stazom skreće se lijevo prema Gorskom zrcalu. Riječ je o neobično glatkoj i tamnoj vapnenačkoj stijeni visokoj oko 30 metara, skrivenoj u gustoj šumi. Otkako je uređena 60-ih godina,

⁴⁸⁰ <http://www.pp-medvednica.hr/turisticka-ponuda/ostalo/marijanski-i-hodocasnicki-put/>, pregledano 2. veljače 2016.

⁴⁸¹ Isto

⁴⁸² <http://www.stari.pp-medvednica.hr/Staze>, pregledano 2. veljače 2016.

⁴⁸³ **QR kod** (kratica od engl. *Quick Response* kod, odnosno brzi odgovor) tip je dvodimenzionalnog koda koji omogućuje brzo čitanje i pohranu mnogo podataka. Kod se sastoji od crnih modula raspoređenih u kvadratni uzorak na bijeloj pozadini. Kodirane informacije mogu se sastojati od bilo kakvih podataka (npr. binarnih, alfanumeričkih i dr.). QR kodove može očitati svaki uređaj s fotoaparatom i pristupom internetu koji ima instaliranu aplikaciju za čitanje QR kodova. (<http://www.netokracija.com/qrcode-8766>, pregledano 2. ožujka 2016.)

služi alpinistima, speleolozima i Gorskoj službi spašavanja kao vježbalište za penjanje. Od Gorskog zrcala nizbrdo, put se postepeno širi i dolazi do brane, a preko brane uz lovački dom vraća se na početni položaj.⁴⁸⁴

„*Staza bez daha*“ – počinje u Gračanima, gdje se od potoka koji presijeca cestu, kreće prvo kratko asfaltom, a zatim makadamskim putom uzbrdo, do prvog veće T križanja, na kojem se skrene desno i nastavlja uzbrdo prema Tustom vrhu, koji se zaobilazi s desne strane, prolazeći ispod sljemenske žičare. Makadamski put nastavlja dalje prema Brestovcu, gdje se na T križanju skreće lijevo dolje i planinarskom stazom (broj 52) spušta do kraja. Staza na dijelovima zahtijeva srednji i viši stupanj tehničke vještine, a prolazi uz ruševine nekad velebnog zdanja, sanatorija Brestovca, a s Tustog vrha se pruža predivan pogled na Medvedgrad.⁴⁸⁵

„*Puntarska staza*“ – počinje ispred hotela Matija Gubec u Stubičkim Toplicama. Putem prema Medvednici izbija se na glavnu cestu kod Donje Stubice, prastarog gradića u središtu Stubičke doline, poznatog poprišta bitaka za vrijeme Velike seljačke bune koja je povijesno obilježila cijeli ovaj kraj. Nastavlja se cestom prema Gornjoj Stubici i orijentir za nastavak puta je Gupčeva lipa, smještena nekoliko stotina metara od središta mjesta, iznad crkve sv. Jurja. Od Gupčeve lipe put vodi dalje poučnom stazom „Slani potok“ do istoimenog sela. Po izlasku iz sela nastavlja se makadamskim putom do uspona prema Tepčinoj špici i Ročićevoj sjenokoši, gdje se put spaja s grebenskim planinarskim putom koji vodi do skretanja na Sljemenski put prema Lojzekovom izvoru. Od tamo se spušta cestom desno do Donje Stubice ili lijevo na glavnu cestu do Stubičkih Toplica.⁴⁸⁶

„*Šimunska staza*“ – počinje u centru Markuševca. Od kružnog toka u centru kreće uzbrdo uz crkvu pored starog groblja ulicom Mrzljak, gdje počinje široki makadamski put. Njime se prolazi pored Markuševčkog kamenoloma u kojem su se nekad vadili mramorizirani vapnenci i mramor. Makadamom se može popeti do Hunjke ili se odvojiti nešto ranije i spojiti s grebenskom stazom 1M. Od tamo se prati put do Kaptolske lugarnice na Gorščici, gdje se spušta makadamskim putom sve do sela Vidovec. Od tamo asfaltirana cesta vodi do Markuševčke Trnave i Markuševca, koji je sve do 16. stoljeća bio poznat pod imenom Sveti Šimun. Prema predaji, tada na ovaj teritorij dolazi velikaš Markusc koji na području župe sv. Šimuna novači svoje slugu i kmetove za gospodarske i ratne svrhe. Njegove radnike i ratnike nazivali su Markusczevi, pa je tako i Markuševac promjenio ime.⁴⁸⁷

⁴⁸⁴ <http://www.stari.pp-medvednica.hr/Staze>, pregledano 2. veljače 2016.

⁴⁸⁵ Isto

⁴⁸⁶ Isto

⁴⁸⁷ Isto

„*Vrabečka staza*“ – počinje Zelenom magistralom, gdje se prije kraja asfaltirane ceste skreće desno pored rampe na makadamski put. Kada put krene nizbrdo, skreće se lijevo na šumski put koji vodi prema Golom vrhu i zatim se slijedi put do Grajfove kopanje. Tu se skreće desno i nazad prema Vrapčevoj gori i slapu Sopot, otkuda makadamski put vodi nazad na Zelenu magistralu. Slap Sopot, skriven u pećinastom klancu Vrabečke gore, najveći je medvednički slap, kojim se voda potoka Vrapčaka obrušava s devet metara visoke stijene izgrađene od pločasto uslojenih glinovitih lapora i pješčenjaka. Kako bi doživljaj slapa bio što potpuniji, Šumarija Zagreb je iznad njega izgradila drveni mostić, a obnovile su ga Javna ustanova Park prirode Medvednica i Hrvatske vode.⁴⁸⁸

„*Bistra staza*“ – počinje na kružnom toku prije ulaza u Park prirode Medvednica kod napuštenog kamenoloma Gornja Bistra, u kojem su se do prije dvadesetak godina vadile magmatske stijene dijabaz i bazalt za asfaltne smjese. Staza kreće uzbrdo po asfaltiranoj cesti, u prvom dijelu se poklapajući s Poučnom stazom Bistra. Cestom se dolazi do lugarnice Oštrica, a u blizini se mogu pronaći u zapuštena rudarska okna Francuskih rudnika, koje je kao i cestu od Gornje Bistre gradio grof Henri Carion 1872. godine, vjerujući da će sa sjevernih padina Medvednice vaditi galenit, rudu za dobivanje srebra. Cesta završava na kružnom toku ispod sljemenskog skijališta, a daljnji makadamski put prolazi uz jezero s vodom za proizvodnju umjetnog snijega za potrebe skijališta. Put izbija na Bistransko sedlo u podnožju planinarskog doma Grafičar, otkuda se staza spušta nazad u Gornju Bistru.⁴⁸⁹

„*Etnostaza*“ – počinje u Plasišću pokraj Laza, otkuda planinarske staze (najprije broj 33, zatim lijevo staza broj 28) vode prema Planini Gornjoj. Sela Planina Gornja i Planina Donja posjeduju bogatu tradicionalnu pučku arhitekturu, sačuvanu u mnoštvu kućica, štalica, kleti i štagalja sagrađenih od druge polovice 19. do prve polovice 20. stoljeća. Mnoge su kuće ukrašene rezbarijama u drvetu, od kojih su neke prava umjetnička djela. Iako su nažalost veoma zapuštene, način gradnje je vidljiv i danas. Tradicionalne kuće gradile su se prilagođavajući se kosini terena pa su u donjem dijelu zidane kamenom i taj se prostor koristio u gospodarske svrhe, kao podrum ili pemlica, a na njega se postavljala drvena konstrukcija stambenog dijela. Od Planine Donje makadamskim putom se dalje nastavlja u šumu do spoja s planinarskom stazom koja vodi do planinarskog doma na Lipi. Tamo se prelazi na grebensku stazu kojom se spušta sve do Ročićeve sjenokoše, gdje desno skretanje vodi nazad u Plasišće.⁴⁹⁰

⁴⁸⁸ <http://www.stari.pp-medvednica.hr/Staze>, pregledano 2. veljače 2016.

⁴⁸⁹ Isto

⁴⁹⁰ Isto

„*Vrhunska spojna staza*“ – počinje makadamskom stazom koja prolazi ispod Tomislavovog doma. Od vrha se spušta preko skijališta i Činovničke livade do apartmanske kuće „*Snježna kraljica*“ i potom do glavne grebenske staze. Na toj stazi se skreće lijevo i prati sve do makadamskog Erberovog puta. Njime se na lijevo ide sve do Krumpirišta u podnožju Crvenog spusta. Zatim se širokim zemljanim putom izbija podno planinarskog doma „*Grafičar*“.⁴⁹¹

4.3. DODATNA KULTURNO-TURISTIČKA RUTA

Projekt „*Medvednicom na dva kotača*“ predstavlja moguću platformu za dodatnu kulturno-turističku rutu u Parku prirode Medvednica. Međutim, trenutno navedena mobilna aplikacija nije u funkciji, odnosno sadržaju staza je moguće pristupiti samo preko internetskih stranica. Zato bi se kao još jedna mogućnost za predstavljanje kulturno-turističkih ruta mogla iskoristiti i mobilna aplikacija „*Zagreb Be There*“. Riječ je o aplikaciji Turističke zajednice Grada Zagreba stvorene u suradnji s reklamnom agencijom Bruketa&Žinić OM i digitalnom agencijom Brlog. Mobilna aplikacija je u funkciji i posjetiteljima Zagreba predlaže različite tematske rute za obilazak grada. Aplikacija trenutno ima u ponudi šest mogućih ruta od kojih svaka predstavlja Zagreb na ponešto drugačiji način. Tako se na ruti „*Space Explorer*“ nalaze lokacije svih prizemljenih planeta sunčeva sustava iz umjetničkih instalacija Ivana Kožarića i Davora Preisa. Ruta „*Hidden Spots*“ otkriva posljednji gornjogradski bunar, napušteno groblje u Jurjevskoj ulici i dr. Na ruti „*Indie Zagreb*“ nalaze se primjerice Muzej ulične umjetnosti i spomen-ploča Tomislavu Gotovcu „*Zagreb, volim te*“ u Ilici. Tu su još i ruta „*Classic Zagreb*“ i najnovije rute „*New Zagreb*“ i „*Arty Zagreb*“.⁴⁹²

Aplikacija funkcionira na iPhone i Android sustavima mobilnih uređaja, a temelji se na popularnom *gamification* principu preuzetom iz računalnih igara. Time se turisti, koristeći aplikaciju „*Zagreb Be There*“, trebaju virtualno prijaviti na svakoj lokaciji do koje stignu, a kada dovrše rutu čekaju ih razne nagrade. Aplikacija je na prvom europskom festivalu turističke promocije *Tourism & Strategy* u Parizu osvojila nagradu kao najbolji digitalni projekt turističke promocije u Europi. Nagrade struke, kao i dobre reakcije korisnika, posjetitelja Zagreba koji ju sve više koriste, potiče stvaranje novih zanimljivih ruta u aplikaciji, a jedna od njih bi mogla imati za temu upravo Park prirode Medvednicu.⁴⁹³

⁴⁹¹ <http://www.stari.pp-medvednica.hr/Staze>, pregledano 2. veljače 2016.

⁴⁹² <http://www.vecernji.hr/zg-vijesti/aplikacija-zagreb-be-there-najbolja-u-europi-1010796>, pregledano 2. veljače 2016.

⁴⁹³ Isto

U tom smislu ovaj diplomski rad predlaže osmišljavanje rute „*Mountainy Zagreb*“ u cilju privlačenja novih posjetitelja u Park prirode Medvednica, a isto tako i olakšavanje snalaženja, pružanje zanimljive interpretacije i općenito podizanje zadovoljstva posjetitelja ponudom Parka. Bitno je naglasiti da bi najbolja opcija bilo stvaranje zasebne mobilne aplikacije koja bi obuhvaćala samo područje Parka prirode Medvednica, jer se posjetitelji zaštićenih područja poput Medvednice uvelike razlikuju od tipičnih gradskih turista koji koriste mobilne aplikacije kao što je „Zagreb Be There“. U nastavku je ova aplikacija uzeta kao podloga za izradu kulturno-turističke rute zbog svojeg uspjeha u prilagođavanju tržištu i stvaranju novih uspješnih primjera interpretacije baštine.

Kulturno-turistički put „*Mountainy Zagreb*“ obuhvaća samo neke od objekata obrađenih u analitičkoj i projektno-planskoj obradi, koji nisu izdvojeni isključivo zbog zanimljivosti sadržaja, već velikim djelom zbog njihovog geografskog položaja. Ova ruta započinje od šestinske ceste Potočani, do koje se dolazi redovnom autobusnom linijom 102, koja kreće s terminala na Mihaljevcu ili na Britanskom trgu. Blizu same autobusne stanice Potočani (karta oznaka 1) započinje poučna staza Miroslavec koja velikim dijelom ide uz i preko potoka Kraljevec. Uz stazu su postavljene poučne ploče koje prikazuju geološku građu i prošlost Medvednice. Prva postaja kulturno-turističke rute je malena kapela sv. Roka (karta oznaka 2) koja se nalazi nasuprot restorana „Šestinski Lagvić“ uz koji prolazi poučna staza. Šetnja kroz šumu vodi do Kraljičinog zdenca, snažnog izvora pitke vode potoka Kraljevca. Tamo je moguće okrijepiti se u ugostiteljskom objektu „Kraljičin zdenac“ ili 200 metara dalje u Lugarevoj kućici. Ovaj dio rute traje oko sat vremena.⁴⁹⁴

Sljedeći planinarsku stazu broj 12 dolazi se do utvrde Medvedgrad (karta oznaka 3), gdje se može uživati u lijepom pogledu na grad Zagreb te istražiti utvrda i njena zanimljiva povijest. Od samog vremena nastanka utvrde, koje još uvijek nije točno utvrđeno, do zanimljivosti o vladarima i svima koji su prebivali na Medvedgradu, priče su koje će dobiti posebno mjesto u planiranom centru za posjetitelje Medvedgrad. Ruta dalje vodi nazad planinarskom stazom broj 12, ovog puta strmijim dijelom staze prema kapeli sv. Jakova (karta oznaka 4). Kapela je smještena na lijepom obronku zvanom Veliki Plazur, što objašnjava zašto su baš ovdje rudari odlučili izgraditi kapelu koja im je pružala duhovni odmor na putu do radnih mjesta u rudnicima i isto tako stanku za zahvalu pri povratku kući.

⁴⁹⁴ <http://www.medvednica.info>, pregledano 2. veljače 2016.

Nastavljajući prema glavnoj cesti, prateći oznake za planinarski dom Grafičar, ruta nas vodi do Rudnika Zrinski (karta oznaka 5). Rudnik je uređen za posjetitelje kako bi im se što detaljnije upotpunio doživljaj života rudara, kako su tražili rudu, kojim alatima uz ozvučenje i razgovore rudara koji tamo godinama vadili srebro. Za ovaj dio rute trebalo bi izdvojiti oko dva sata. U nastavku planinarskom stazom broj 26 dolazi se do planinarskog doma „Crveni križ“ (karta oznaka 6) i tristotinjak metara dalje do Doma Sindikata (karta oznaka 7). Oba su doma u krajnjoj izvedbi djelo arhitekta Andrije Mutnjakovića koji je u svom izričaju polazio od činjenice da zagrebačka regija, Prigorje, pa i sama Medvednica nose svoje specifične prostorne i povijesne elemente. Planinarskom stazom broj 26 nastavlja se dalje prema Tomislavovom domu (karta oznaka 8), jednim od stvaralački najsnažnijih djela arhitekta Stjepana Planića, kasnije preuređen u hotel s tri zvjezdice.⁴⁹⁵

Od Tomislavovog doma preko glavne ceste dolazi se do Činovničke livade, ujedno Bijelog skijaškog spusta, a prelaskom livade staza vodi do crkve Majke Božje Sljemenske (karta oznaka 9). Izgrađena prema projekta arhitekta Jurja Denzlera, u stilu predromaničkih crkvice, ova župna crkva ima svoga župnika, ali nijednog župljanina.⁴⁹⁶ Naime, kapela je 1963. godine službeno postala župnom crkvom Turističke župe Majke Božje Sljemenske, a na njezinu području zapravo ne živi nijedan župljanin.⁴⁹⁷ U nastavku rute povratkom do Činovničke livade drvene stuba vode do nekadašnjeg Činovničkog doma po kojem je livada dobila naziv. Danas je to Dom „Željezničar“ (karta oznaka 10) koji je trenutno neuređen. Glavna cesta u smjeru Tomislavovog doma prolazi pored ugostiteljskog objekta „Stara lugarnica“, gdje se nekad nalazio stari Tomislavov dom koji je izgorio 1934. godine.⁴⁹⁸

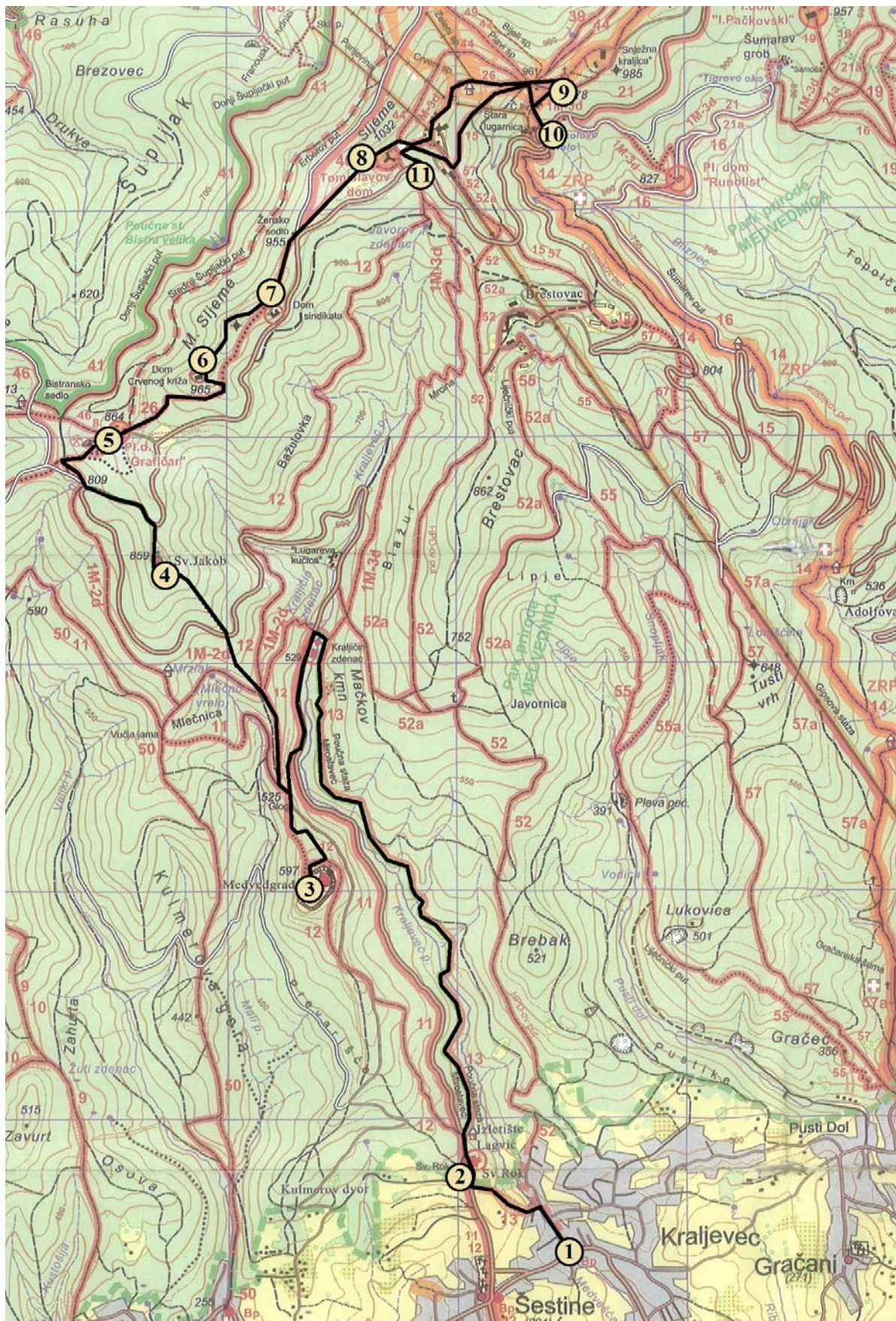
Ispred Tomislavovog doma stanica (karta oznaka 11) je autobusne linije 140 koja vozi vikendima svakog sata, a radnim danima pet puta dnevno. Autobus vozi do Mihaljevca, a staje i na autobusnoj stanici Šestinski vijenac. Trajanje ove rute je oko osam sati, ovisno o kondicijskoj spremi korisnika. Ruta obuhvaća osam zanimljivih lokacija i dodatne ugostiteljske objekte putem za okrpju. Kratke zanimljive informacije uz svaku od lokacija može se dodatno osmisliti, a eventualne nagrade posjetiteljima koji se prijave na zadanim lokacijama mogu biti popusti na ulaznice npr. u Rudnik Zrinski ili kuponi za ručak u jednom od planinarskih domova.

⁴⁹⁵ Premerl, 1988: 7-9

⁴⁹⁶ <http://www.glas-koncila.hr>, pregledano 2. veljače 2016.

⁴⁹⁷ Isto

⁴⁹⁸ <http://www.medvednica.info>, pregledano 2. veljače 2016.

4.3. Prikaz osmišljene kulturno-turističke rute (mjerilo karte 1 cm= 250 metara)

ZAKLJUČAK

U ovom radu predstavljena je kulturna baština Parka prirode Medvednica u kontekstu pojma kulturnog krajolika te kroz analitičku i plansko-projektnu obradu prema Tomislavu Marasoviću. Kroz slične primjere iz Europe i svijeta uočeni su isti problemi, kao i dobrobiti koje se javljaju u zaštićenim prirodnim područjima smještenim neposredno uz velike urbane cjeline. Suvremeni način života i promjene koje je unio u takve prostore rezultirali su napuštanjem i devastacijom graditeljskih objekata. No, očuvana graditeljska struktura, zajedno s lokalitetima na kojima su devastirani objekti, čine prepoznatljive i specifične elemente povijesnog i kulturnog identiteta prostora Medvednice, a time i Grada Zagreba. Potrebno je provesti detaljniju valorizaciju, kako bi se na temelju vrijednosne kategorije utvrđene konzervatorskom dokumentacijom, planirao razvoj i korištenje prostora na način da se u najvećoj mogućoj mjeri očuvaju i unaprijede vrijednosti Parka, uz mogućnost prilagodbe suvremenim životnim potrebama i uz uvođenje novih kompatibilnih sadržaja i funkcija.⁴⁹⁹

Jedan od takvih sadržaja kojim bi se dodala vrijednost ponudi Parka mogla bi biti mobilna aplikacija kojom bi se potencijalnim korisnicima predstavile sve vrijednosti Parka na adekvatan i jednostavan način. Osim osnovne funkcije predstavljanja atrakcija koje Park nudi, aplikacija bi služila kao svojevrsni interaktivni vodič za domaće i strane posjetitelje.

Osim predstavljanja kulturne baštine Parka, u radu je predložena kulturno-turistička ruta, kao jedna od mogućih zanimljivih ruta koje se kriju na području Parka prirode Medvednica. Različite kulturno-turističke rute moguće je podijeliti prema kategorijama objekata koje su korištene u ovom radu. Prema srodnim funkcijama građevina, one su podijeljene na: povijesne rezidencijalne objekte, sakralne objekte, planinarske domove i kuće, lovačke domove i šumske lugarnice, planinarska skloništa i mlinove te ostale specifične objekte i lokalitete. Druge moguće podjele u razvijanju kulturno-turističkih ruta svakako će ovisiti o geografskim cjelinama prostora i težini staza kojima se dolazi do objekata. Na taj bi način bogata kulturna baština Parka prirode Medvednica suvremenom interpretacijom privukla nove posjetitelje i doprinijela dodatnom zadovoljstvu stalnih posjetitelja. Povećani interes za bogatom kulturnom baštinom Parka zasigurno bi potaknuo revitalizaciju zapuštenih objekata i razvio svijest o važnosti i nužnosti čuvanja istih.

⁴⁹⁹ Konzervatorska podloga PP Medvednica, 2003.

Ranije u radu navedeni su pozitivni primjeri iz Vancouvera i Barcelone kao velikih gradova koji su uspjeli očuvati i iskoristiti svoje parkove prirode. Iz tih primjera vidljivo je kako se, planskim korištenjem parkova prirode u blizini velikih gradova, može stvoriti dodana vrijednost za domicilno stanovništvo kroz kreiranje novog sportsko-rekreativnog i kulturnog sadržaja te za strane posjetitelje kroz širenje turističke ponude. Ne treba zaboraviti kako su upravo ovakvi sadržaji ključni za stvaranje pozitivne slike o destinaciji pa tako i za privlačenje modernog, svjesnog i aktivnog gosta.

Na tom tragu je još 2003. godine Eduard Kušen koji svom radu *Model razvoja turizma u zaštićenom području Parka prirode Medvednica* istaknuo da parkovi prirode s jedne strane predstavljaju vrhunske turističke atrakcije, koje postaju sve značajnije na europskom i svjetskom turističkom tržištu, pa je turističko gospodarstvo osobito zainteresirano za njihovu zaštitu i održivo turističko korištenje.⁵⁰⁰ S druge strane, parkovi prirode su prostrana prirodna ili djelomično kultivirana područja s naglašenim estetskim, ekološkim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima u kojima nisu dozvoljene aktivnosti i radnje kojima bi se ugrožavale takve značajke i uloge parka prirode, pa održivi turizam predstavlja najpoželjniju aktivnost u takvom prostoru.⁵⁰¹

Ciljevi razvoja turizma Parka prirode Medvednice svakako trebaju biti održavanje prirodnih i kultiviranih značajki Medvednice zbog kojih je ona proglašena Parkom prirode, zatim uravnoteženo zadovoljenje turističkih motiva i aktivnosti posjetitelja u skladu s turističkim atrakcijskim potencijalom Parka prirode Medvednica i potrebama turističkog tržišta, kao i cjelovito vrednovanje atraktivnosti Parka prirode kao cjeline.⁵⁰²

U pisanju ovog diplomskog rada želja bila je ponuditi sažeti prikaz graditeljskog nasljeđa bogate ponude kulturne baštine Parka prirode Medvednica, s ciljem poticanja eventualne potpune konzervatorske obrade graditeljskog nasljeđa Parka. Ovaj rad pokazuje veliko bogatstvo sakralnih, kulturnih i sportskih sadržaja na relativno malom prostoru planine Medvednice, kojima je potrebna zaštita i obnova, a prvi korak k tome je njihovo valorizacija.

⁵⁰⁰ Kušen, 2003: 2

⁵⁰¹ Isto

⁵⁰² Isto, str. 3

LITERATURA

- ANTOLKOVIĆ, Jadran. (1998) *Ekonomsko vrednovanje graditeljske baštine*. Zagreb: Mikrorad.
- BAŠIĆ, Aleksandar et al. (2005). *Prostorni plan Parka prirode Medvednica*. Zagreb: Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva.
- BERTO-VRČEK, Jasenka, VERŠIĆ, Zoran i MURAJ, Iva. (2006). „Revitalizacija i adaptacija dvoraca i ljetnikovaca sa stajališta toplinske zaštite“. U: *Zbornik radova međunarodno znanstvenog-stručni skupa: Dvorci i ljetnikovci – kulturno nasljeđe kao pokretač gospodarskog razvoja*, ur. OBAD ŠĆITAROCI, Mladen. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet.
- BEVANDA, Vanja i GRIŽINIĆ, Jasmina. (2014). *Suvremeni trendovi u turizmu*. Pula: Sveučilište Jure Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“.
- BILEN, Miljenko. (2011). *Turizam i okoliš: ekonomsko-geografski pristup izučavanju problematike*. Zagreb : Mikrorad.
- BONIFAČIĆ ROŽIN, Nikola. (1966). *Bijeli Zagreb (Zagreb u narodnom životu i stvaralaštvu)*, rukopis. Zagreb: Institut za etnologiju folkloristiku.
- CANTACUZINO, Sherban. (1989). *Re/architecture Old Buildings / New uses*. New York: Abbeville Press.
- ČAPLAR, Alan. (2013). *Planinarske kuće u Hrvatskoj*. Zagreb: Hrvatski planinarski savez.
- DAKIĆ, Slavko. (1988). *Medvednica – stanje, prijedlozi i akcije uređenja*. U: Čovjek i prostor, 418 (1/1988).
- DE LA TORRE, Martha. (2000). *Values and Heritage Conservation*. Los Angeles: Getty Conservation Institute.
- DUMBOVIĆ BILUŠIĆ, Biserka. (2015). *Krajoblik kao kulturno nasljeđe*. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske: Uprava za zaštitu kulturne baštine.

- ĐUREK, Zlata. (2000). *Medvednica – park prirode*. Donja Lomnica: Ekološki glasnik.
- FABIJANIĆ, Tihana. (1997). „Muzej na otvorenom“ kao primjer zaštite i revitalizacije kulturnog i prirodnog nasljeđa. U: Muzeologija. 34 (1997.).
- FEILDEN, Bernard M. (1994). *Conservation of Historic Buildings*, Oxford: Butterworth-Heinemann.
- FELIU, Carmen Anon ed. (2003). *Culture and Nature – International Legislative Texts Referring to the Safeguard of Natural and Cultural Heritage*. Firenze: Casa Editrice Leo S. Olschki.
- JELINČIĆ, Danijela A. (2000). *Kulturna baština i turizam*. Magistarski rad. Zagreb: Filozofski fakultet.
- KINCL, Branko. (2010). *Branko Kincl: XYZ*. Katalog izložbe. Zagreb: Kabinet grafike HAZU.
- KLARIĆ, Zoran i GATTI, Petra. (2006). „Ekoturizam“. U: *Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno*, ur. ČORAK, Sanda i MIKAČIĆ, Vesna. Zagreb: Institut za turizam.
- KUŠEN, Eduard. (2003). *Model razvoja turizma u zaštićenom području Parka prirode Medvednica*, autorski koncept. Zagreb: Institut za turizam.
- LASLO, Aleksander. (2000). *Arhitektura grada Zagreba 1898.–2010*. Zagreb: Arhitektst d.o.o. i Društvo arhitekata Zagreb.
- LUKŠIĆ, Tihomir et al. (1994). *Sveti trag : devetsto godina umjetnosti Zagrebačke nadbiskupije : 1094.–1994*. Zagreb: Muzej Mimara.
- LJALJAK, Stjepan. (2002). *Kameni svatovi, Šenoa i Jablanovec : od usmene predaje do spomenika*. Zaprešić : Matica hrvatska Zaprešić
- MALINAR, Hrvoje. (2003). *Vlaga u povijesnim građevinama – sistematika – dijagnostika – sanacija*, Zagreb: Ministarstvo kulture – Uprava za zaštitu kulturne baštine.

- MARASOVIĆ, Tomislav. (1983). *Zaštita graditeljskog nasljeđa*. Zagreb: Društvo konzervatora Hrvatske.
- MARASOVIĆ, Tomislav. (1985). *Aktivni pristup graditeljskom nasljeđu*. Zagreb: Društvo konzervatora Hrvatske.
- MARASOVIĆ, Tomislav. (2001). *Kulturna baština*. Split: Veleučilište u Splitu.
- MAROEVIĆ, Ivo. (1980). *Konzervatorska valorizacija i proporcije u funkciji uređenja prostora*. U: Čovjek i prostor, 331 (10/1980).
- MAROEVIĆ, Ivo. (2004). *Baštinom u svijet*. Petrinja: Matica Hrvatska.
- MARUŠIĆ, Mira i PREBEŽAC, Darko. (2004). *Istraživanje turističkih tržišta*. Zagreb: Adeco.
- MARUŠIĆ, Zrinka; SEVER, Ivan; ČORAK, Sanda. (2013). *Tomas Zagreb 2012 – Stavovi i potrošnja turista i posjetitelja Zagreba*. Zagreb: Institut za turizam.
- MEŠTROVIĆ, Mirna; MATKOVIĆ, Irena; OBAD ŠĆITAROCI, Mladen. (2015). *Lječilište Brestovac na Medvednici*. U: Zbornik radova Međunarodnog znanstvenog skupa – Prostorne i razvojne mogućnosti kulturnog nasljeđa. Sveučilište u Zagrebu: arhitektonski fakultet.
- OBAD ŠĆITAROCI, Mladen. (1991). *Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja*. Zagreb: Školska knjiga.
- OBAD ŠĆITAROCI, Mladen i BOJANIĆ OBAD ŠĆITAROCI, Bojana. (2008). *Dvorac Golubovec u Donjoj Stubici – prostorno-konzervatorska studija revitalizacije i obnove dvorca, perivoja, perivojne šume i Vilinskih poljana*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet.
- OBAD ŠĆITAROCI, Mladen. (2015) *Prostorne i razvojne mogućnosti kulturnog nasljeđa – Zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa*. Zagreb: Arhitektonski fakultet.
- POLJAK, Željko. (2012). *Pedeset najljepših planinarskih izleta u Hrvatskoj*. Zagreb: Školska knjiga.
- POLJAK, Željko i ČAPLAR, Alan. (2001). *Medvednica – Planinarsko-izletnički vodič*. Zagreb: Hrvatski planinarski savez.

- PREMERL, Tomislav. (1988). *Četiri nove arhitektonske realizacije na Medvednice*. U: Čovjek i prostor, God.35.
- QUAEDVLIEG-MIHAILOVIĆ, Sneška. (2012). Kulturna baština i angažirano građanstvo jedne regije, jedne države. U: Kvartal – kronika povijesti umjetnosti u Hrvatskoj, IX–3/4–2012.
- REBERSKI, Ivanka. (2008). *Umjetnička topografija Hrvatske: Krapinsko-zagorska županija*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti / Školska Knjiga.
- SMERKE, Zlatko. (2015). *Planinarsko-turistički zemljovid Medvednice – jugozapadni dio*. Vidovec: SMAND d.o.o.
- ŠABAN, Sanja. (2011). *Naselja oko Parka prirode Medvednica – obilježja, trendovi i mogućnosti razvoja*. Ivanić-Grad: Međunarodni znanstveno-stručni skup – Modeli upravljanja procesima obnove i razvoja povijesnih gradova.
- ŠAVOR, Krešimir. (2001). *Radiotelevizijski toranj „Sljeme“*. U: Građevinar, Vol.53. No.06.
- ŠOŠIĆ, Hrvoje. (1991). *Ekonomija spomeničke baštine*. Zagreb: Školska knjiga.
- ŠPIKIĆ, Marko. (2006). *Anatomija povijesnog spomenika*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti.
- TOMAŠIĆ, Vjekoslav. (1999). *Razvoj Zagreba – prilozi za strategiju hrvatske i europske metropole*. Zagreb: Hrvatska gospodarska komora.
- TOMLJENović, Renata. (2003). *Strategija razvoja kulturnog turizma – Od turizma i kulture do kulturnog turizma*. Zagreb: Institut za turizam.
- UNGAR, Vida. (2012). *Dekodiraj Medvednicu – Interaktivni istraživački vodič po Medvednici*. Zagreb: Javna ustanova Parka prirode Medvednica.
- VUČETIĆ, Ratko. (2008) *Zašto je osnovan Odbor za baštinu i prostor Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske*. U: Kvartal – kronika povijesti umjetnosti u Hrvatskoj, V–3–2008.
- ŽAGAR, Klara Jasna. (2012). *Kapela hrvatskih mučenika na Lipi Rogu*. Zagreb: Hrvatsko planinarsko društvo „Lipa“ Sesvete.

IZVORI:

- Narodne novine (1981). *Zakon o proglašenju zapadnog dijela Medvednice parkom prirode*. Zagreb: Narodne novine d.d. (24/1981).
- Narodne novine (1999). *Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara*. Zagreb: Narodne novine d.d. (66/1999).
- Narodne novine (2005). *Zakon o zaštiti prirode*. Zagreb: Narodne novine d.d. (70/2005).
- Narodne novine (2009). *Zakon o izmjenama Zakona o proglašenju zapadnog dijela Medvednice parkom prirode*. Zagreb: Narodne novine d.d. (25/2009)
- Narodne novine (2014). *Odluka o donošenju Prostornog plana Parka prirode Medvednica*. Zagreb: Narodne novine d.d. (89/2014)
- Park prirode Medvednica. (2003). *Konzervatorska podloga – nepokretna kulturna dobra Park prirode Medvednica*. Zagreb: Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode.
- Park prirode Medvednica (2005). *Prostorni plan Parka prirode Medvednica*. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva: Gradski zavod za prostorno uređenje.
- Park prirode Medvednica (2010). *Plan upravljanja Parkom prirode Medvednica*. Zagreb: Javna ustanova Parka prirode Medvednica.
- Park prirode Medvednica (2011). *Akcijski plan upravljanja Medvedgradom 2011.–2016*. Zagreb: Hadrian d.o.o.
- Park prirode Medvednica (2014). *Prostorni plan Parka prirode Medvednica*. Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja: Hrvatski zavod za prostorni razvoj.
- Park prirode Medvednica (2014). *Studija predizvodljivosti za razvojni projekt iz područja javne posjetiteljske/turističke infrastrukture – osnivanje „Centra za posjetitelje Medvedgrad” u Parku prirode Medvednica*. Zagreb: Texel d.o.o.

INTERNETSKI IZVORI:

- <http://www.pp-medvednica.hr/> – službena mrežna stranica Javne ustanove Parka prirode Medvednica
- <http://www.stari.pp-medvednica.hr/> – prijašnja službena mrežna stranica Javne ustanove Parka prirode Medvednica
- <http://www.medvednica.info/> – privatna mrežna stranica planinara amatera koja nudi informacije o Medvednici, njenim stazama, lokalitetima i dr.
- <http://www.dvorci.hr/> – mrežna stranica o hrvatskim dvorcima nastala u sklopu europskoga INTERREG IIIB_CADSES Projekta Villas, stately homes and castles – compatible use, valorisation and creative management
- <http://www.tzzz.hr/> – službena mrežna stranica Turističke zajednice Zagrebačke županije
- <http://www.infozagreb.hr/> – službena mrežna stranica Turističke zajednice grada Zagreba
- <http://www.min-kulture.hr/> – službena mrežna stranica Ministarstva kulture
- <http://www.zg-nadbiskupija.hr/> – službena mrežna stranica Zagrebačke nadbiskupije
- <http://www.glas-koncila.hr/> – mrežna stranica katoličkog tjednika *Glas Koncila*
- <http://www.vecernji.hr/> – mrežna stranica dnevnih novina *Večernji list*
- <http://www.jutarnji.hr/> – mrežna stranica dnevnih novina *Jutarnji list*
- <http://www.netokracija.com/> – službena mrežna stranica nezavisnog regionalnog magazina posvećenog digitalnom poslovanju, marketingu i kulturi
- <http://www.mtseymourhistory.ca/> – mrežna stranica projekta *Mt Seymour history project*
- <http://www.barcelonaturisme.com/> – službena mrežna stranica Turističke zajednice Barcelone

POPIS SLIKOVNIH PRILOGA

REDNI BROJ (prema poglavlju)	PRIKAZ	IZVOR / AUTOR
Slika 2.1.1.	Medvedgrad	http://www.pp-medvednica.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 2.1.2.	Sanatorij „Brestovac“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.1.3.	Dvorac Stubički Golubovec s perivojem	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.1.4.	Dvorac Oršić s perivojem u Gornjoj Bistri	http://www.dvorci.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 2.1.5.	Vila „Rebar“	http://www.pp-medvednica.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 2.1.6.	Kulmerov posjed	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.1.	Kapela sv. Jurja u Planini Donjoj	http://www.pp-medvednica.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 2.2.2.	Kapelica sv. Roka	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.3.	Kapelica Marije Snježne	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.4.	Kapelica sv. Jakova	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.5.	Crkva Majke Božje Sljemenske i župni dvor	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.6.	Kapelica hrvatskih mučenika	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.7.	Kapela sv. Ivan Krstitelj u Jablanovcu	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.8.	Crkva Sveta tri kralja u Kraljevom Vrh	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.9.	Crkva sv. Nikole u Poljanici Bistranskoj	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.10.	Crkva sv. Jurja u Gornjoj Stubici	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.11.	Kapela sv. Fabijana i Sebastijana, Slani Potok	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.12.	Kapela sv. Katarine na Kapelščaku	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.13.	Kapelica Majke Božje od Puta	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.2.14.	Kapelica Uzvišenja Sv. Križa	snimila Iva Klarić, ožujak 2016. godine
Slika 2.3.1.	Tomislavov dom	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.2.	Dom „Željezničar“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.3.	Dom Crvenog križa	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.4.	Planinarski dom „Runolist“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.5.	Planinarski dom „Glavica“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.6.	Dom Sindikata	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.7.	Planinarski dom „Ivan Pačkovski“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.8.	Planinarski dom „Grafičar“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.9.	Planinarski dom „Risnjak“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.10.	Planinarski dom „Lipa-Rog“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine

Slika 2.3.11.	Planinarski dom „Gorščica“	snimila Iva Klarić, ožujak 2016. godine
Slika 2.3.12.	Snježna kraljica	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.13.	Planinarska kuća „Hunjka“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.14.	Planinarska kuća „Kameni svati“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.15.	Planinarska kuća „Kulmerica“	http://www.pp-medvednica.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 2.3.16.	Planinarska kuća „Lojzekov izvor“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.17.	Planinarska kuća „Risova jazbina“	http://www.pp-medvednica.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 2.3.18.	Objekt „Grofica“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.19.	Ugostiteljski objekt „Šestinski Lagvić“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.3.20.	Ugostiteljski objekt „Kraljičin zdenac“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.4.1.	Lovački dom „Ponikve“	http://www.pp-medvednica.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 2.4.2.	Lovački dom „Prigorje“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.4.3.	Lovački dom „Vepar“ – Čučerje	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.4.4.	Lugareva kućica	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.4.5.	Pongračeva lugarnica	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.4.6.	Lugarnica „Bliznec“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.4.7.	Lugarnica „Oštrica“	http://www.pp-medvednica.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 2.4.8.	Lugarnica „Sljeme“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.4.9.	Gupčeva lipa i drvena tradicijska kuća	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.4.10.	Pilana Bliznec	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.5.1.	Planinarsko sklonište „Adolfovac“	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.5.2.	Mlin – vodenica Ročić	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.5.3.	Mlin – vodenica Babić	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.6.1.	Špilja Veternica	http://www.pp-medvednica.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 2.6.2.	Rudnik Zrinski	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.6.3.	Francuski rudnici	http://www.pp-medvednica.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 2.6.4.	Kamenolom Bizek	http://www.pp-medvednica.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 2.6.5.	Tunel Sljeme	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.6.6.	Žičara Sljeme – postaja žičare	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.6.7.	Radiotelevizijski toranj „Sljeme“	http://www.pp-medvednica.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 2.6.8.	Gornja Pila – Fakultetsko dobro	snimila Iva Klarić, studeni 2015. godine
Slika 2.6.9.	Horvatove stube	http://www.pp-medvednica.hr/ , 2. veljače 2016.
Slika 3.1.	Pogled na vrh Tibidabo, Serra Collserola	http://www.barcelonaturisme.com/ , 20. ožujka 2016.
Slika 3.2.	Arhivska fotografija, Mt Seymour	http://www.mtseymourhistory.ca/ , 20. ožujka 2016.
Slika 4.3.	Prikaz osmišljene kulturo-turističke rute	ucrtala Iva Klarić, ožujak 2016. godine